

KOSTANJEVIŠKE NOVICE

Glasilo občine Kostanjevica na Krki | Brezplačni izvod | **December 2011** | Številka 53

Rezultati volitev 5

Pri kralju cvička Tonetu Unetiču 14

Stanko Gajšek in Jože Jankovič 28

Zgodba Klavževe gostilne 34

KOSTANJEVIŠKENE NOVICE

IZDAJA

Občina Kostanjevica na Krki

Ljubljanska cesta 7

8311 Kostanjevica na Krki

E-mail

kostanjeviske.novice@gmail.com

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik

Goran Milovanović

Uredniški odbor

Marjana Krhin

Alenka Žugič Jakovina

Matic Skušek

Alja Pincolič

Matej Jordan

Lektorica

Katja Plut

OBLIKA

Oblikovna zasnova

Janja Baznik

Oblikovanje

Matic Petrič

Urejanje fotografij

Matej Jordan

Fotografija na naslovnici

Uroš Abram

Tisk

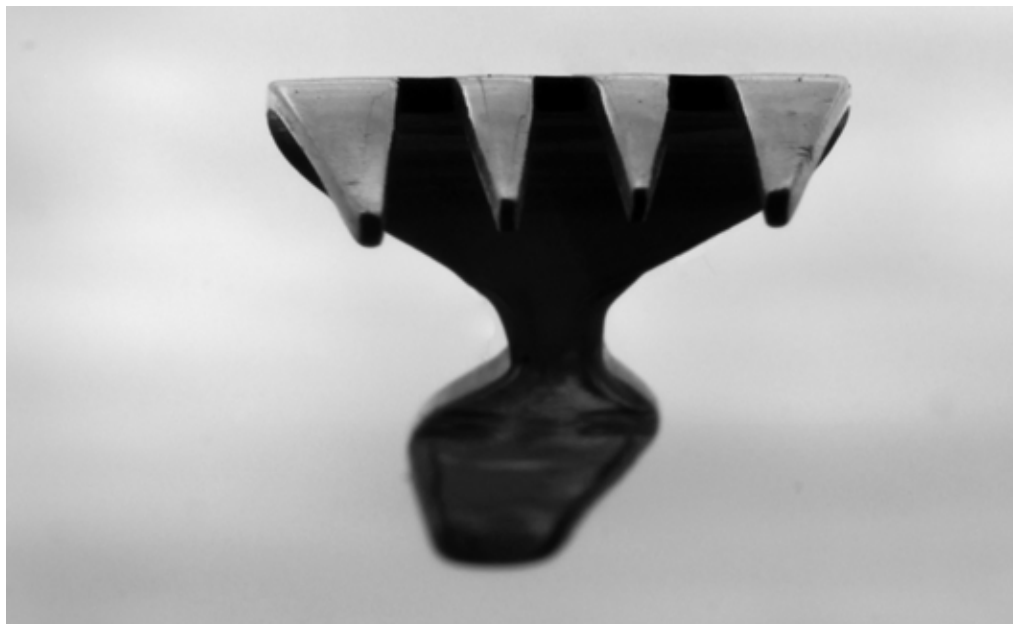
Tiskarna TiskAM / Aljoša Mihelin

Naklada

1000 izvodov

1854-9284

SVETI GRAL | FOTO: **UROŠ ABRAM**

Ta številka Kostanjeviških novic vas bo dosegla, ko se boste z vso vnemo pripravljali na praznike, ko boste v mirnem božičnem večeru obsedeli s svojimi najbližjimi in ko bodo tekle priprave za brezskrbno čakanje novega leta. Tovrstno razbremenitev smo si vsaj za trenutek zaslužili prav vsi, saj je vsak dan bolj trd od prejšnjega. Skrb veje tudi iz ankete, ki smo jo za vas naredili med Kostanjevičani, zato so tudi toliko bolj dobrodošli in hvale vredni članki, ki smo jih tokrat dobili od mladih v Kostanjevici in ki nakazujejo socialno osveščenost in skrb za naš skupni jutri. Nakazujejo optimizem in voljo. V uredništvu tudi z veseljem ugotavljamo, da prejemamo za vsako številko vedno več vaših prispevkov, zato smo pri prejšnji številki, ki je bila kljub temu zajetna, morali nekaj prispevkov prihraniti za december. Z navdušenjem smo sprejeli tudi prispevka z Malenc in samo upamo, da se bodo opogumili tudi drugi kraji v občini in nam poslali svoje zgodbe. Vsi vemo, da so dovolj pestre, da z njimi seznanimo vse občane in da jih, konec koncev, na tak način tudi arhiviramo in prenesemo novim rodovom. V času, ki ga živimo, niti ne slutimo, kakšen zaklad bodo denimo zapisi Janeza Zakška za tiste, ki bodo poskušali rekonstruirati našo stvarnost, če jih že mi beremo z velikim navdušenjem. Ker smo še posebej občutljivi na odprtost različnih mnenj in pogledov, smo se z njegovo privolitvijo odločili natisniti pismo, ki ga je za otvoritev nove serije grafik v njegovem grafičnem kabinetu v Galeriji Božidar Jakac poslal velik prijatelj Kostanjevice in naš cenjeni častni občan Bogdan Borčić. Prav je, da prisluhnemo tako tistim, ki nas hvalijo, kot tistim, ki nas grajajo. In iz obojega potegnemo korist za razvoj kraja. To senzibilnost bo prav gotovo morala izkazati tudi komisija za prijavo na evropsko tekmovanje v urejenosti kraja. Njeno poročilo v tej številki na to nakazuje, s svojimi predlogi pa jim lahko pomagata tudi vi. Predvsem tisti, ki ves čas ponavljajo, da se ne da nič storiti. Da so lahko tudi pogledi od blizu v resnici zelo daleč, sem izkusil ta vikend tudi sam. Z družino smo se namreč potikali po drugi strani meje, po krajih, ki so od nas samo dobro uro hoda, v njih pa se počutiš, kot da si prehodil stoletja. Ko sva v Mrzlem polju s prijaznim in gostoljubnim gospodarjem Perom obujala spomine na njegove bogate in pogoste stike s Kostanjevico (gospod je imel v Črneči vasi do 60-ih let tudi vinograd), mi je z navdušenjem omenil, da se je letos po petdesetih letih prvič zapeljal na Slinovce na kvatrnico preko Vrtače, Črneče vasi in Oštrca, obiskal Galerijo in Forma vivo ter bil navdušen nad razvojem Črneče vasi in Oštrca. V nasprotju s kraji na njihovi strani so po njegovem pri nas namesto zakotnih vasi zrasla prava mesta. Čudil se je novim hišam in mladim, ki v kraj prinašajo perspektivo. Ko sem ga pobaral, kako je doživel samo staro jedro Kostanjevice, pa je samo zamahnil z roko in dejal: „Kostanjevica je taka, kak je bila, nič se ni spremenilo ...“ Speča lepota, kot je lani zapisal slovit Lonely Planet. Je na vidiku princ, ki ji bo podelil odrešilni poljub? Tega v uredništvu ne vemo, Vam pa v prihajajočem letu želimo obilo uspeha in veliko poljubov. Teh ni nikoli preveč.

| GORAN MILOVANOVIĆ

SPOŠTOVANE OBČANKE IN OBČANI!

Naj vas objame toplina prihajajočih praznikov in leta, naj v vas prebudi občutek domačnosti, družinske povezanosti in dobrote do vseh, ki jim življenje ni najbolj naklonjeno. Naj bodo zdravje, medsebojno spoštovanje, povezanost in pripravljenost za sodelovanje vaši spremljevalci tudi v letu 2012.

| VAŠ ŽUPAN MOJMIR PUSTOSLEMŠEK S SODELAVCI IN Z OBČINSKIMI SVETNIKI

| FOTO: FOTOARHIV OBČINE

Župana Občine Dobropolje in Kostanjevica na Krki sta se dogovorila, da ponovno podpišeta listino o **POBRATENJU** občine Dobropolje in občine Kostanjevica na Krki.

Glede na zgodovinsko povezanost obeh občin, zlasti na področju kulture in umetnosti, bosta občini namenili posebno pozornost sodelovanju in izmenjavi izkušenj v kulturi, umetnosti, pri skrbi za ohranjanje kulturne in naravne dediščine, v turizmu, gospodarstvu, šolstvu in športu.

Občini bosta podpirali vsestranske vezi med njunimi prebivalci in prebivalci.

| JANEZ PAVLIN, ŽUPAN OBČINE DOBROPOLJE

| MOJMIR PUSTOSLEMŠEK, ŽUPAN OBČINE KOSTANJEVICA NA KRKI

Kostanjevica na Krki, 23. oktobra 2011

| FOTO: FOTOARHIV OBČINE

KOSTANJEVICA NA KRKI DOSEGLA DRUGO MESTO V KATEGORIJI MESTNIH JEDER

Turistična zveza Slovenije vsako leto prireja tekmovanje Moja dežela – lepa in gostoljubna, ki se ga se redno udeležuje tudi naša občina.

Namen projekta je spodbujati in oza-veščati ljudi, da urejajo svoje bivalno, krajevno in društveno okolje. Projekt je hkrati spodbuda za dobro organizirane redne dejavnosti komunalnih in okoljevarstvenih družb ter vedno bolj prispeva k urejenosti in celostni podobi Slovenije. Projekt je izrednega pomena za uveljavljanje Slovenije v mednarodnem sodelovanju in prispevek k promociji slovenskega turizma.

Nekatera doma najboljše ocenjena mesta, med katera zagotovo sodi tudi Kostanjevica na Krki, se uspešno vključujejo v evropska (Entente Florale) in svetovna tekmovanja z ekološko vsebino, o čemer priča tudi doseženo srebrno odličje leta 2002 na tekmovanju v urejenosti krajev Entente Florale.

Letos smo Kostanjevico predlagali na regijsko tekmovanje v kategoriji manjših krajev, na državno tekmovanje pa v kategoriji mestnih jeder.

Glede na to, da se Kostanjevici na Krki ni uspelo uvrstiti na katero izmed prvih mest na regijskem ocenjevanju, je bilo dokazano, da lahko kljub temu dosega odličja na državnem ocenjevanju.

ZBRANE JE NAGOVORIL PREDSEDNIK DRŽAVE, DR. DANILO TÜRK | FOTO: **LADKO PETRETIČ**

Državna komisija si je mestno jedro ogledala 11. avgusta, ogled je vodil župan Mojmir Pustoslemšek. Kostanjevica na Krki je v kategoriji mestnih jeder pristala na odličnem drugem mestu. Na prvo mesto se je povzpela Radovljica, tretje je pripadlo Kamniku. Tekmovanje pod častnim pokroviteljstvom predsednika republike, dr. Danila Turka, je bilo sklenjeno z zaključno prireditvijo, ki je bila v četrtek, 8. decembra 2011, v Portorožu. Priznanje Kostanjevici za doseženo drugo mesto

v kategoriji mestnih jeder sta v imenu občine Kostanjevica na Krki prevzela župan Mojmir Pustoslemšek in podžupan Ladko Petretič.

V reviji Lipov list, katere izdajateljica je Turistična zveza Slovenije, je bil v oktobrski številki objavljen tudi prispevek s slikovnim gradivom o mestnem jedru Kostanjevica na Krki.

| KARLA GAŠPAR,
VIŠJA SVETOVALKA ZA JAVNE FINANCE, PRO-
RAČUN IN GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

IZVAJANJE ZIMSKE SLUŽBE V OBČINI KOSTANJEVICA NA KRKI V SEZONI 2011/2012

Izvajanje zimske službe je urejeno s koncesijsko pogodbo, ki jo je občina podpisala leta 2010 z družbo Kostak Krško d. d. V skladu z določili le-te zimske službe v sezoni 2011/2012 izvaja družba CGP d. d. s svojimi podizvajalci, kot je to bilo že v predhodni sezoni, ko je bila ocena izvedbe zimske službe dobra.

Na podlagi pogodbe mora izvajalec zimske službe zagotavljati prevoznost (skladno z zakonodajo) občinskih lokalnih cest med naselji (LC), lokalnih cest (ulic) v mestu Kostanjevica na Krki, ki so zbirne mestne ceste (LZ) ter mestne in krajevne ceste (LK), ter javnih poti v občini (JP). Skupno je treba poskrbeti za približno 65.000 m cest. Zagotavljati pa morajo tudi prehodnost

pločnikov, ki jih je po pogodbi 8.500 m in parkirišč v izmeri 5.125 m². Seznam cest, ki jih morajo čistiti, je določen (na podlagi Odloka o kategorizaciji občinskih javnih cest v Občini Kostanjevica na Krki – Ur. l. RS, št. 42/08, stran 4608–4611) v Izvedbenem programu zimske službe 2011/2012.

Upamo, da nam prihajajoča zima ne bo delala preveč težav v cestnem prometu, če pa se te le pojavijo, o tem obvestite odgovorne:

CGP d. d. – dežurna številka: 041 348 702,
KOSTAK d. d. – odgovorna oseba za izvajanje koncesije: 041 611 122.

Če pa ne boste zadovoljni z ukrepanjem navedenih, pokličite občinsko upravo: 08 205 06 20 oz. 051 635 829.

Ob tem pa občane naprošamo tudi za določeno mero strpnosti, še posebej če bi bile padavine obilne, saj je vse navedene javne površine nemogoče očistiti takoj oziroma v kratkem času. Zavedati se je treba, da je zima letni čas, ko so možne resne težave v izvajanju cestnega prometa, in temu primerno moramo tudi sami kaj storiti, da bomo posledice čutili v čim manjši meri.

| STANISLAV ROSTOHAR,
VIŠJI SVETOVALEC ZA GOSPODARSKO
INFRASTRUKTURO, UREJANJE PROSTORA IN
VARSTVO OKOLJA

REZULTATI VOLITEV V DRŽAVNI ZBOR 2011

Volišče	OŠTRC	ČRNEČA VAS	PREKO- PA	KOSTANJE- VICA	OREHO- VEC	KOČARI- JA	SKUPAJ	
Število volilcev	239	138	344	974	232	168	2.095	
Glasovalo	163	92	240	604	149	88	1.336	63,77 %
Neveljavni	6	4	4	3	0	4	21	
Veljavne glasovnice	157	88	236	601	149	84	1.315	
Kandidat								
Slovenska demokratska stranka – SDS (Samantha Sršen)	59	30	84	145	47	28	393	29,89 %
Lista Zorana Jankoviča – Pozitivna Slovenija (Robert Planinc)	13	16	44	196	32	11	312	23,73 %
SLS – Slovenska ljudska stranka (Franc Bogovič)	19	16	29	75	20	15	174	13,23 %
DeSUS – Demokratična stranka upokojencev (Valentina Vuk)	21	14	13	29	15	6	98	7,45 %
Državljska lista Gregorja Viranta (Boris Meglič)	5	2	26	41	6	9	89	6,77 %
NSi – Nova Slovenija – krščansko ljudska stranka (Marjetka Kerin)	15	1	11	30	16	4	77	5,86 %
SD – Socialni demokrati (Boris Urbanica)	7	0	11	38	5	3	64	4,87 %
Slovenska nacionalna stranka - SNS (Dušan Šiško)	9	1	7	14	3	2	36	2,74 %
LDS Liberalna demokracija Slovenije (Vida Ban)	3	5	3	5	1	6	23	1,75 %
Stranka za trajnostni razvoj Slovenije - TRS (Zdravko Mežič)	2	1	4	12	1	0	20	1,52 %
SMS – Zeleni (Aleš Suša)	1	0	1	5	1	0	8	0,61 %
Demokratična stranka dela – DSD (Jožef Vajdič)	0	1	2	5	0	0	8	0,61 %
Zeleni Slovenije (Maša Jurkovič)	1	1	0	3	1	0	6	0,46 %
Gibanje za Slovenijo (Božidar Resnik)	1	0	1	1	1	0	4	0,30 %
Stranka enakih možnosti Slovenije – SEM-Si (Aleksander Poje)	0	0	0	2	0	0	2	0,15 %
Zares (Nenad Moravac)	1	0	0	0	0	0	1	0,08 %
	157	88	236	601	149	84	1.315	

MEDOBČINSKI INŠPEKTORAT IN REDARSTVO

Medobčinskemu inšpektoratu in redarstvu Občin Šentjernej, Šmarješke Toplice ter Kostanjevica na Krki lahko podate prijave:

- na telefonsko številko 07 393 35 61,
- prek elektronske pošte na naslov natas.rajak@sentjernej.si ali medobcinski.inspektorat@sentjernej.si ali
- po pošti na naslov: Medobčinski inšpektorat in redarstvo Občin Šentjernej, Šmarješke Toplice ter Kostanjevica na Krki, Trubarjeva cesta 5, 8310 Šentjernej.

V skladu s 1. odstavkom 16. člena Zakona o inšpekcijskem (ZIN-UPB1, Uradni list RS, št. 43/2007-UPB1) je inšpektor

dolžan varovati tajnost vira prijave in vira drugih informacij, na podlagi katerih opravlja inšpekcijski nadzor. Treba pa je opozoriti na določbo 39. člena istega zakona, kjer je določeno, da se z globo 500 evrov kaznuje fizična oseba, ki poda inšpekciji lažno prijavo.

MEDOBČINSKI INŠPEKTORAT IN REDARSTVO,
Občin Šentjernej, Šmarješke Toplice ter Kostanjevica na Krki,

| NATAŠA RAJAK, MEDOBČINSKA INŠPEKTORICA

SLOVENIJI SREDSTVA ZA POPLAVE TUDI IZ EVROPSKEGA SKLADA

Slovenija in Evropska komisija sta konec novembra v Bruslju podpisali sporazum o dodelitvi 7,5 milijona evrov nepovratnih sredstev iz evropskega solidarnostnega sklada za financiranje izrednih ukrepov za odpravo posledic lanskih poplav v Sloveniji. Slovenija bo denar dobila v enem mesecu, tik pred novim letom.

Sporazum sta podpisala predstojnik službe vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko, državni sekretar **Bojan Suvorov**, in evropski komisar za regionalno politiko **Johannes Hahn**. „Današnji podpis ne pomeni le konca intenzivnega dela Slovenije in Evropske komisije, temveč je tudi znak velike finančne solidarnosti med državami članicami,“ je po podpisu povedal državni sekretar Suvorov in pojasnil, da bo Slovenija denar dobila v enem mesecu po podpisu.

Slovenija je za odpravo posledic močnega deževja in poplav, ki so po državi pustošile lani med 16. in 20. septembrom, že namenila približno 19 milijonov evrov iz državnega proračuna in del tega denarja bo sedaj v slovenski proračun povrnjen z zneskom 7,5 milijona evrov iz solidarnostnega sklada. Denar bo namenjen predvsem za delno odpravo škode na vodnogospodarskih objektih. Slovenija bo morala pripraviti poročilo, v katerem bo natančno opredelila, za katere projekte je porabila denar. Po pravilih EU se pri odločanju o dodelitvi denarja iz solidarnostnega sklada upošteva celotna škoda, a denar je lahko porabljen samo za stroške, ki so jih prijave javne

oblasti, je pojasnil evropski komisar Hahn. Denar je tako lahko porabljen le za škodo, ki je ni možno zavarovati, ne pa na zasebnih objektih.

Lanske poplave so prizadele kar 137 od tedanjih 210 slovenskih občin in povzročile obsežno škodo, ki je bila ocenjena na več kot 250 milijonov evrov, poplavljenih je bilo več kot 8.000 zgradb, poškodovanih 91 mostov in 2.550 kilometrov cest, je pojasnil Suvorov.

Poleg tega se je po njegovih besedah sprožilo več kot 850 novih plazov, 296 prebivalcev je bilo evakuiranih, na več območjih je bila poškodovana tudi kulturna dediščina, voda je zalila celotni stari mestni jedri v Kostanjevici na Krki in Krškem ter poškodovala soline pri Piranu.

Državni sekretar je ob tem še poudaril, da je krepitev preventivnega delovanja na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami sicer ena njihovih ključnih zavez, a da je moč narave vseeno vse prevečkrat opomin, da je preventivno delovanje morda še vedno premalo načrtovano in usklajeno.

Slovenija se po njegovih besedah trenutno z Evropsko komisijo v okviru pobude Jaspers dogovarja tudi za evropski denar za preventivne ukrepe

za zaščito območij okoli Savinje in računa na to, da bo ta projekt potrjen v naslednjem letu. To bi pomagalo pri izvedbi ukrepov, kot so sanacija brežin, čiščenje rečnih kanalov in ureditve vodotokov, tako da se v prihodnje prebivalcem ob vodotokih ne bi bilo treba bati vsakega malo močnejšega dežja. „Trenutno je prioriteta Savinja, kjer smo imeli v zadnjih letih največ poplav,“ je pojasnil Suvorov. Ob tem je še izpostavil, da računajo na to, da bodo taki protipoplavni ukrepi del kohezijskega sklada tudi v naslednji finančni perspektivi.

Vlada se je za prošnjo za pomoč odločila sredi novembra, potem ko je bilo ocenjeno, da škoda po povodnji znaša nekaj nad 251 milijonov evrov, s čimer Slovenija izpolnjuje pogoje za vložitev vloge za denar iz sklada. Članica Evropske unije lahko namreč za pomoč iz sklada zaprosi, če ocenjena škoda znaša več kot tri milijarde evrov ali več kot 0,6 odstotka bruto domačega proizvoda. To je v Sloveniji nominalno lani znašalo 217,7 milijona evrov.

| STA

NADALJNI RAZVOJ TURIZMA V OBČINI KOSTANJEVICA NA KRKI - ENTENTE FLORALE VIŠJA KAKOVOST BIVANJA ZA OBČANE IN ZA OBISKOVALCE

Župan Mojmir Pustoslemšek je 3. 8. 2011 imenoval člane organizacijskega odbora za izvedbo prijave na tekmovanje Entente Florale, in sicer: Jano Drašler, Antona Bizjaka, Gorazda Šošterja, Franjo Jorga, Andreja Božiča, Marjano Krhin in Leo-Marijo Colarič-Jakše, organizacijski odbor pa je na svoji prvi seji 7. 11. 2011 predlagal še Karlo Gašpar in Bojana Božiča. Nalogi odbora sta pripraviti vso potrebno dokumentacijo za izvedbo prijave na tekmovanje Entente Florale 2012 in operativno vodenje posameznih ureditvenih del v skladu z razpisom.

PREJETJE PRIZNANJA ENTENTE FLORALE ZA LETO 2001 | FOTOTEKA GALERIJE BOŽIDAR JAKAC

Na prvi seji se je odbor formiral, člani pa so soglasno predlagali in potrdili vodstvo:

- za predsednika in koordinatorja Odbora Andreja Božiča,
- za podpredsednika za finančni del Gorazda Šošterja,
- za podpredsednico za vsebinski del Leo-Marijo Colarič-Jakše,
- za tajnico Marjano Krhin.

Odbor je pregledal dejansko sliko turističnega prostora in doslej izvedene dejavnosti. Andrej Božič in Lea-Marija Colarič-Jakše sta predstavila dejavnosti iz priprave in izvedbe projekta Entente Florale iz leta 2002, ko je Kostanjevica na Krki praznovala 750-letnico prve omembe mesta v pisnih virih in takrat osvojila srebrno odličje.

Na drugi seji pa so člani Odbora obravnavali zamisli in predloge za višjo kakovost bivanja občanov v občini Kostanjevica na Krki in za boljše počutje obiskovalcev.

Obe seji sta bili burni, saj so člani nazorizirali vrsto možnosti in priložnosti za turistični razvoj Kostanjevice na Krki. Niso se prav dosti zadrževali pri tem,

zakaj določene ovire niso bile odpravljene in zakaj nekatere dejavnosti niso bile izvedene, pač pa so ambiciozno zrli naprej in si zastavili obširen program dela. Zamisli in predlogi članov se prvenstveno nagibajo k višji kakovosti bivanja občanov v občini Kostanjevica na Krki s poudarkom na urejenosti mestnega jedra, posameznih zaselkov v občini, na sobivanju z naravnim okoljem in s kulturno dediščino, na ekološkemu ozaveščanju in pridelavi hrane, na krepitvi zavesti ter ustvarjanju možnosti za šport in rekreacijo v naravnem okolju.

Programu Entente Florale je v postavki proračuna Občine Kostanjevica na Krki v letu 2012 namenjenih 29.000,00 EUR, od tega:

- 5.000,00 EUR razsvetljava Tercialski most,
- 2.000,00 EUR ureditev ekoloških otokov,
- 5.000,00 EUR nakup parkovnih klopi in košev ali otroških igral,
- 5.000,00 EUR ulična in turistična signalizacija,
- 7.000,00 EUR promocijske aktivnosti (table na Resslerji poti, hrast na Malencah idr.),

- 5.000,00 EUR Kostanjevica v štirih letnih časih (knjiga fotografij). Za leto 2013 pa je v načrtu razvojnih programov že predvidenih 5.000,00 EUR.

Gibanje in temeljni moto Društva za urejenost krajev Entente florale Slovenije izvirata iz želje in hotenja prebivalcev evropskih mest in krajev, ki so zase, za someščane in popotniške turiste želeli ustvariti novo, višjo kakovost bivanja v svojem okolju. Glavni poudarki pri tem so urejenost kraja, trajnostni razvoj, ekološka zavest, koeksistenca z avtohtonim naravnim okoljem ter naravna in kulturna dediščina. Danes se krog pozitivno naravnanih, ozaveščenih ljudi v moderni Evropi in po svetu širi in gibanje združuje evropske državljane 12 držav. Slovenija je v to gibanje vstopila leta 1998, ko sta se v mednarodnem merilu prvič pomerila eno mesto in en manjši kraj. Od takrat dalje projektni svet Entente florale Slovenija prijavi po enega kandidata v omenjenih kategorijah, pogoj pa je, da sta se predhodno dobro uvrstila v nacionalnem tekmovalnem programu „Moja dežela – lepa in gostoljubna“, ki ga vsako leto organizira

Turistična zveza Slovenije. Projektni svet Entente florale Slovenije se je v letu 2007 preobrazil v novo organizacijsko obliko društva, ki združuje člane vseh vrst na nacionalni ravni in je vključeno v evropsko zvezo dvanajstih držav Entente Florale Europe.

Organizacijski odbor za izvedbo prijave na tekmovanje Entente Florale 2012 v Kostanjevici na Krki je izrazil mnenje, da v tem trenutku mesto še ni pripravljeno za ocenjevanje in da je treba prepostoriti še vrsto dejavnosti na področju:

UREJENOSTI KRAJEV, pri čemer bo treba nameniti posebno pozornost:

- označitvi ulic v mestnem jedru in okolici,
- označitvi in opisom posameznih stavb v območju urbanističnega načrta in opisom kulturnih spomenikov (cerkev sv. Jakoba, cerkev sv. Miklavža, staro župnišče idr.),
- hortikulturni ureditvi in zasaditvi (v mestu, okolici mesta, okolici pokopališča),
- pripravi odlokov (o urejenosti gostilniških teras, ograj ob hišah idr. v skladu z določili ureditvenega načrta),
- evidentiranju ter ureditvi etnoloških znamenj in objektov (vodnjakov, perišč, napajališč, sušilnic sadja, kuhalnikov za žganjekuho, kozolcev, čebelnjakov);

SOBIVANJA Z NARAVNIM OKOLJEM IN S KULTURNO DEDIŠČINO, pri čemer bo treba urediti:

- pohodniške poti (mestno pot, uskoško pot, vključitev poti Čestitk in drugih poti),

- kopališče za invalide (idejna zasnova),
- kolesarske poti,
- poroke s širšo razsežnostjo lokacij, prostora in vsebine in
- protokolarne objekte ter jim dati vsebino;

USTVARJANJA MOŽNOSTI ZA ŠPORT IN REKREACIJO V NARAVNEM OKOLJU:

- postavitve fitnes orodij v naravi,
- športno-rekreacijski center Kostanjevica na Krki;

EKOLOŠKEGA OZAVEŠČANJA IN PRIDELAVE HRANE:

- samooskrba s hrano v lokalnem okolju in regiji;

KREPITVE ZAVESTI z:

- organiziranjem tematskih predavanj za občane na izbrane aktualne in pereče tematike,
- ustrezno promocijo (evidentiranje spominkov, objave v medijih idr.),
- izdelanim naborom slavnih Kostanjevičanov,
- obuditvi in zapisom narečij.

Odbor pa je izpostavil tudi posebne črne pike, ki jih bo treba sanirati oziroma se jim v bližnji prihodnosti še posebej posvetiti. Te so predvsem:

- kopališče Otok: ureditev stopnic, preureditev rdečega kioska, ureditev dostopa do reke Krke tudi za invalide, odstranitev cvetličnjaka,
- reka Krka: odstranitev res, ureditev nabrežin,
- ureditev brodišč in kopališč,
- krožišča: ustrezna estetska ureditev s postavitvijo skulptur,
- grobovi pomembnejših mož Kostanjevica na Krki: ustrezna ureditev,

- Galerija Božidar Jakac: pestrejša ponudba cvičkove kleti, ožvitev gostinskega lokala, ki je nekoč tam že bil,
- turistična pisarna v mestnem jedru,
- Turistično društvo: vzpostaviti delovanje društva s potrebnimi aktivnostmi,
- cvetlične posode okoli skulpture Forma viva na Oražnovi ulici: predstavitev posode na drugo lokacijo,
- manjkajoče stavbe na Oražnovi ulici: vrnitev v prvotno stanje,
- neprimerni objekti: kiosk pri mostu, lope, ute idr.

Na spletnem naslovu www.kostanjevica.si je dostopna strategija razvoja turizma na mikrodestinaciji Kostanjevica na Krki, kjer si lahko preberete usmeritve za razvoj turizma v Kostanjevici na Krki. Na www.entente-florale.si in www.entente-florale.eu pa si lahko preberete smernice za tekmovanje Entente Florale.

S tem zapisom smo odprli nekaj kritičnih točk, predlogov in pobud za prepotrebne ureditve in nove dejavnosti na področju turizma v občini Kostanjevica na Krki. Vse občane prijazno naprošamo za predloge, mnenja, komentarje, pripombe in ideje za pestrejšo in kakovostnejšo sliko turizma naše občine, tako za višjo kakovost bivanja občanov kakor tudi za boljše počutje obiskovalcev, kar lahko posredujete na elektronski naslov obcina@kostanjevica.si. Vaša sporočila bomo z veseljem sprejemali in jih skušali vnesti v zastavljene tematike.

| LEA-MARIJA COLARIČ-JAKŠE

| PREDSEDNIK ODBORA: ANDREJ BOŽIČ

TERRA VERA – DRUŠTVO ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Podrobnosti našega vsakdana – kaj jemo, v kaj se oblačimo in kako živimo – trenutno narekujejo naftni koncerni in gospodarski lobiji. Ti povzročajo korenito kršenje človekovih pravic in za seboj puščajo opustošenje. Pa vendar se v sodobnem svetu uveljavlja vse več pobud in civilnih gibanj, ki zmorejo reči NE temu pogubnemu toku in DA medčloveški solidarnosti ter življenju, ki bo morda skromnejše, a zato polnejšega okusa in z zdravim jedrom. Takšna pobuda je tudi novo kostanjeviško društvo Terra Vera, ki se je 2. decembra predstavilo v gostilni Kmečki hram.

Ustanovno jedro društva sestavljamo Janja Baznik, Gašper Gramc in Jana Drašler. Navzoči smo predstavili program za boljše trajnostno lokalno preskrbo s hrano in promocijo lokalne ter regionalne gastronomije, ki ga bomo začeli izvajati v začetku leta 2012. S programom želimo predvsem manjšim kmetijam nuditi pomoč pri trženju pridelkov in izdelkov, pridelovalce pa vzpodbuditi k registraciji dopolnilne dejavnosti. Poleg individualnega svetovanja in organiziranja strokovnih delavnic želimo poudarjati in promovirati možnosti za preusmeritev v ekološko kmetovanje.

V začetni fazi nameravamo predvsem povezati pridelovalce, ponudnike gostinskih storitev, ponudnike prenočitvenih kapacitet, rokodelce in nepridobitni sektor (društva, aktivne kmečkih žena ...) s ciljem izboljšati pretok znanja, informacij in dobrin ter spodbujati ustvarjanje novih blagovnih znamk. Naša vodila pri tem so predvsem etično poslovanje, kratke verige od proizvajalca do kupca in vključevanje čim večjega segmenta prebivalstva. Z organizacijo delavnic in individualnim svetovanjem želimo predvsem manjše kmetovalce seznaniti z možnostmi registracije

za prodajo njihovih pridelkov, ki bi jih spodbudilo za nastop na trgu, potencialnim kupcem v občini in regiji pa ponudilo možnost nakupa kakovostnih, domačih proizvodov, s katerim prispevajo k razvoju lokalne ekonomije. Promocija prednosti sezonske, lokalno pridelane hrane ciljnim skupinam (širši javnosti, šoli, vrtcu, gostincem) bo potekala prek objav, predavanj in delavnic. Z vzpostavitev spletne strani, ki bo vsebovala recepte, ideje za uporabo posameznih sezonskih in lokalno pridelanih sestavin ter se navezovala na lokalno kulinarčno dediščino, želimo narediti prvi korak v smeri izboljšanja promocije lokalne gastronomije. Pomemben projekt, skozi katerega nameravamo uresničevati program društva, se imenuje „Posavske poti prijetnih doživetij“, društvo Terra Vera pa ga bo izpeljalo v sodelovanju s Centrom za podjetništvo in turizem Krško (glavni prijavitelj) in Občino Kostanjevica na Krki (projekt partner). V zvezi s projektom, ki se začel je januarjem 2012 in bo trajal do junija 2013, gre za ureditev vrste tematskih poti z enotnim načrtovanjem, trasiranjem in označevanjem. Tematske poti bodo predvsem kakovostna izhodišča promociji in prodaji pridelkov ter kulinarčnih dobrot lokalnih pridelovalcev, gostincev in rokodelcev. S pravilnim pristopom želimo omogočiti lokalnemu prebivalstvu, da v prepoznanih potencialih najde lastno priložnost za razvoj ene od možnih oblik poslovnih priložnosti. Na ta način bo zagotovljen trajnostni razvoj turizma v regiji, ki bo temeljil na vseh principih trajnosti – okoljskem, gospodarskem, družbenem. Skupinam na podeželju (pri čemer je poseben poudarek na dru-

štvih, upokojencih, ženskah, mladih, brezposelnih ...) želimo omogočiti vključitev v regijska izobraževanja in vaše forume. Poleti 2012 pa v sodelovanju s Filozofsko fakulteto in kulturno antropologijo, načrtujemo organizacijo etnološkega raziskovalnega tabora na temo gastronomske dediščine. Gastronomske dediščino želimo povezati tudi z dejavnostjo rokodelcev (npr. mizarjev, pletarjev, lončarjev ...) oz. s prenosom znanj od starejših, ki poznajo določeno rokodelsko veščino, k mlajšim, še posebej brezposelnim mladim oz. mladim, ki so trenutno zunaj izobraževalnega procesa. S tem bi gradili tudi medgeneracijski dialog. Tovrstni prenos znanj, ki vključuje medgeneracijski dialog, pa ne bi bil omejen zgolj na rokodelske veščine, temveč tudi na gastronomsko pridelavo in predelavo hrane, nabiralništvo zdravilnih rastlin, gob, gozdih sadežev, shranjevanje živil, predajo receptov, peko kruha, izdelavo sira ... Domišljeno in vsebinsko bogato združevanje ponudnikov bi pripomoglo k samopreskrbi in turistično-gastronomski promociji Kostanjevice, hkrati pa prispevalo k izboljšanju lokalne ekonomije.

Zakaj izbrati lokalno?

Čemu izbrati lokalno pridelano hrano, ki je sinonim za naduse omejeno in z letnimi časi določeno izbiro, ko pa se police supermarketov skozi vse leto šibijo pod sadjem in zelenjavo, ki po svoji raznovrstnosti prekaša še tako bujno domišljijo? Januarske jagode, jabolka iz Nove Zelandije, sveže oprana rukola, kislja repa, paradižnik in slive so, namesto da bi nastopali kot posamezni znanilci določenega letnega časa ali meseca, zdaj pogosti sosedje v čarobnem svetu hiper-

proizvodnje. Žal pa je vse bolj očitno, da je cena za to razkošje raznovrstnosti visoka, vsekakor višja od zneska, ki ga odštejemo pri blagajni, da je napočil čas plačila in da so tisti, ki jo plačujejo, predvsem izginjajoči biotopi, izkoriščana delovna sila in naše zdravje.

Odločitev za nakup lokalno pridelane hrane, ki je – v večini primerov – usklajena z letnimi časi, torej sezonska, ne pomeni le, da bomo odslej uživali ustrezne vrtnine, sadje in poljščine ob ustreznem času. Ne pomeni le, da bomo uživali v resničnem okusu pridelkov, ki ga njihovi trgovinski "sorodniki" izgubijo na dosti predolgi poti do nas, seveda v primeru, da so ga sploh kdaj imeli. Pomeni tudi, da bomo z našim nakupom prispevali h krepitvi ekonomije v lokalni skupnosti. Raziskave so dokazale, da se pri različnih sistemih prodaje lokalno pridelane hrane (dostava zelenjave na dom, prodaja na kmetiji, sistem "naberi sam" ...) v lokalno skupnost povrne približno osemdeset odstotkov dobička, medtem ko je v primeru prodaje v supermarketih ta delež zgolj petnajst odstotek. Lokalno pridelana in distribuirana hrana ima izredno pozitiven vpliv na ljudi in skupnost, na zdravje, prometne povezave, spremembe v podjetniških strategijah, pristočasne aktivnosti, družbeno in socialno kohezijo ter občutek pripadnosti. Poleg tega omogoča socialno preskrbljenost prebivalstva, odpiranje novih delovnih mest in manjše onesnaževanje okolja. V času gospodarske krize postane sposobnost, da znamo izkoristiti podrobnosti, ki nas obdajajo, ter v njih najti izpolnitev, toliko bolj pomembna. In če so te podrobnosti okusne, lepe na svoj poseben način in pridelane / izdelane z občutkom – zakaj se ne bi potrudili najti poti do njih?

| JANA DRAŠLER, DRUŠTVO TERRA VERA

| FOTO: MATEJ JORDAN

| FOTO: MATEJ JORDAN

TRADICIONALNO SREČANJE STAREJŠIH OBČANOV

Srečanje starejših občanov, ki so napolnili 75 let in več, organiziramo od leta 1999, ko se je porodila zamisel o skupnem srečanju vseh starostnikov na območju sedanje občine Kostanjevica na Krki. Skupno srečanje je zamenjalo lokalna srečanja, ki smo jih organizirali po posameznih vaseh. Od vsega začetka je bila zamisel pozitivno sprejeta s strani udeležencev, saj ponuja prijetno druženje, obujanje spominov in v sproščenem vzdušju ohranjanje vezi z znanci in s prijatelji, ki jih v današnjem času, predvsem starejši občani, vse težje ohranjajo.

Letošnjega srečanja, ki smo ga organizirali v sredo, 16. 11. 2011, v gostilni Žolnir, se je udeležilo 78 občanov, ki so dopolnili 75 let in več in ki so se prijazno odzvali osebnemu povabilu prostovoljk RK, ki so jih obiskale na domu in jim izročile vabila.

Za pester program in prijazne voščilnice, ki so udeležence kot drobna pozornost pričakale na mizah, so kot vsako leto tudi letos poskrbeli učenci OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki. Pod vodstvom mentoric Staše Jordan in Mateje Kosovan so se predstavili z izbranimi skladbami, zaigranimi na harmoniko in prečno flavto, s pesmimi,

SREČANJE STAROSTNIKOV 2011 | FOTO: **MOJCA JEVŠNIK**

z recitacijami in s plesom. Poleg učencev se je udeležencem s svojim repertoarjem starih ljudskih pesmi predstavil tudi aktiv podeželskih žena, ki so zbrane navdušile in zvabile marsikateremu udeležencu nasmeh in solze.

Srečanja se je kot poseben gost udeležil župan občine Kostanjevica na Krki g. Mojmir Pustoslemšek, ki je zbrane tudi nagovoril.

Veseli nas, da so udeleženci srečanja izrazili zadovoljstvo z doživetim tudi

z obljubo, da se ga naslednje leto spet udeležijo.

Naj se ob tej priložnosti zahvalim vsem donatorjem, Občini Kostanjevica na Krki, ge. Faniki Sevšek in Gostilni Žolnir, ge. Alenki Zaman ter učencem in mentoricam OŠ Kostanjevica na Krki za pomoč pri izvedbi srečanja. Posebna zahvala pa gre tudi vsem sodelavkam RK za njihovo nesebično pomoč in vsem vam, ki nam pomagate s članarino.

Za RK Kostanjevica na Krki
| STANKA ČERNOŠA

PIHALNI ORKESTER POSTAL DRUŠTVO V JAVNEM INTERESU

V letošnjem letu je Pihalni orkester Kostanjevica na Krki na podlagi dolgotrnega kakovostnega dela pridobil status društva v javnem interesu na področju kulture. S tem nazivom so postali drugo društvo v občini Kostanjevica na Krki, ki lahko sredstva črpa tudi iz dela dohodnine, s katerim razpolaga vsak posameznik (0,5 % dohodnine). Vsak davčni zavezanec lahko društvu, ki ima status društva

v javnem interesu, donira 0,1 %, 0,2 %, 0,3 %, 0,4 % ali ves delež, to je 0,5 %. To pomeni, da lahko vsak posameznik denar donira tudi več društvom hkrati. Obrazec za donacijo dohodnine je mogoče dobiti na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/fileadmin/durs.gov.si/pageuploads/Davki-predpisi_in_pojasnila/Dohodnina/Obrazci-FIZICNE_OSEBE/177b.pdf

Člani pihalnega orkestra pravijo, da bodo tistim, ki se na medmrežju ne znajdete najbolje, z veseljem pomagali, če jih le pokukate za rokav. Če se boste odločili, da bi pihalnemu orkestru na takšen način radi pomagali, se člani iskreno zahvaljujemo!

| PIHALNI ORKESTER
KOSTANJEVICA NA KRKI

VABILO

Pihalni orkester Kostanjevica na Krki vabi na tradicionalni božično-novoletni koncert, ki bo v ponedeljek, 26. decem-

bra, ob 18. uri v telovadnici osnovne šole Jožeta Gorjupa v Kostanjevici na Krki. Člani pihalnega orkestra pripravljajo pester program, ki ga bodo še dodatno začinili z gosti, vokalno skupino Minibus iz Šentjerneja, z mladinskim pevskim zborom osnovne šole Jožeta

Gorjupa in s plesalci plesne šole Lukec iz Krškega. Solist na marimbi bo Marko Jurečič. Pristrčno povabljeni!

| ALJA ANGELI

DIAMANTNA POROKA ZAKONCEV LEŠNJAK

12. novembra sta diamantno poroko praznovala Martina in Anton Lešnjak iz Kostanjevice na Krki. Cerkveni obred je v cerkvi Matere dobrega sveta na Slinovcah opravil župnik Franci Drobnič, ki zakonca pozna tako rekoč celo življenje.

Mlada, zaljubljena, polna načrtov in želja sta pred 60 leti stopila na skupno življenjsko pot. Ni jima bilo lahko - mnogo je bilo odpovedovanj, a to je samo še poglobilo njuno željo po postavitvi trdnega, varnega in ljubečega doma. Martina, doma iz Kostanjevice, je bila rojena leta 1922 in bo drugo leto praznovala 90 let. Še vedno je čila, saj še vsa gospodinjska dela opravi sama. Vse življenje je posvetila domu, družini in vzgoji otrok. Ko so otroci odšli iz domačega „gnezda“, je Martina še naprej z marljivo roko obdelovala skromno zemljo ter se s ponosom in z ljubeznijo veselila vnu-

kov in pomagala pri njihovi vzgoji.

Anton, rojen leta 1928 v Šmarjah pri Šentjerneju, pa je domala vse življenje delal na terenu, saj sta z ženo gradila dom in morala preživeti družino. Bil je lončar in pečar. Izdeloval je različne cvetlične lončke, posodje za jedačo in pijačo, okrasne in praktične predmete, elemente za kamine in krušne peči, stenske obloge ... Glina pa je v njegovih rokah znala spregovoriti tudi v drugačnem jeziku. Figure, ki so se rodile v njih, niso bile več le praktični predmeti, ampak bitja iz njegove fantazije, ki jim nikjer ni bilo vzora.

V zakonu so se jima rodili trije fantje: Zvone, Jernej in Miha. V 60 letih se je rodbina Lešnjak povečala še za štiri vnuke in tri pravnuke.

| MIHAELA KUČIČ

| FOTO: MIHAELA KUČIČ

| FOTO: MIHAELA KUČIČ

| FOTO: MIHAELA KUČIČ

IZLET V ISTRO

V soboto, 3. 12., je potekal tradicionalni izlet Društva vinogradnikov Kostanjevica na Krki in Društva domačih kolin Kostanjevica. Letošnja destinacija je bila hrvaška Istra, natančneje okolica Umaga. Ogledali smo si oljarno in vinsko klet Cuj, kjer smo pokušali

olivno olje in istrska vina. Sledilo je kosilo z istrskimi kulinaricnimi specialitetami. Po okrepčilu smo obiskali še klet Cattunar in ob domačem narezku degustirali 5 različnih sort vin. Ob povratku smo se ustavili še na kmetiji Karlovček na Vrhu pri Šentjerneju. Tudi ob tem postanku smo ob narezku degustirali vina in sokove. Nasmejani in polni lepih vtisov smo se srečno vrnili v domači kraj.

| MATIJA TOMAZIN

| FOTO: MATEJ JORDAN

PRIREDITEV JESEN NA TAMALEM PLAC 2011

Dolgoletna tradicija merjenja moči in hitrosti med ekipami posameznih vasi je tudi letos potekala med posameznimi ekipami, ki so se zbrale in zastopale svoj kraj. Med najuspešnejšimi veslači so bili zopet moška ekipa z Malenc, ki je postavila rekord s časom 8 minut in 6 sekund (čas veslanja okrog otoka), kar je dober izziv za naslednje leto. S tem časom smo si prislužili odlično prvo mesto v veslanju. V ženski konkurenci pa je ekipa z Malenc zasedla drugo mesto, za ekipo Kostanjevica

Celina. Vlečenja vrvi se Malenčani nismo udeležili.

Bi pa želeli izpostaviti, da se prireditev Jesen na tamalem plac drugo leto preseli na Malence, saj smo že večkrat dokazali, da smo dobri organizatorji in da bi bilo za vse dobro poskrbljeno. Tudi nagrade ne bi bile težava. Prireditev bi morda morala res dobiti nov zagon in se malo seliti po posameznih vaseh.

| MALENČANI

MOŠKA EKIPA MALENC | FOTO: NATALIJA DROBNIČ

ŽENSKA EKIPA MALENC | FOTO: NATALIJA DROBNIČ

LETOS SMO BILI MALENČANI ZELO PRIDNI

Obiskal nas je Sveti Miklavž. Veliko smo pisali, otroci so pridno ubogali in vsi na Malencah smo veselo pričakali prihod Sv. Miklavža. Pa da boste vedeli ni bil sam. Imel je s seboj dva velika parkeljna in seveda dobrega angelčka. Otroci so dobili lepa darila, vsi preostali pa lepe misli ob brskanju po spominu, kako je bilo včasih in kako je danes. Vemo namreč, da je marsikoga pričakala v peharju tudi kaka šiba ali kakšna repa in koren. Važno pa je, da imajo stvari začetek in konec, vsebino in skrivnostnost obdarovanja, ki otrokom pričarajo nepozabno doživetje. Moramo se pohvaliti, da si znamo prisluhniti in kot vas Malence vedno stopiti skupaj. Imeli smo lepo praznovanje pri Jordanovih (po domače

Mihelčevih), z dobrimi Miklavževimi dobrotami in z bogatim ognjemetom, ki je krasil malenško nebo. Sv. Miklavž je obljubil, da še pride med nas, saj smo ga sprejeli z domačnostjo in s preprostostjo.

| MALENČANI

MIKLAVŽEVANJE NA MALENCAH
| FOTO: MALENČANI

OBISKAL NAS JE MIKLAVŽ

Ko sem na Miklavžev dan prišla domov iz šole, sem slišala, da zvonil telefon. Oglasila sem se. Stara mama je klicala in povedala, da je Miklavž pustil pismo, v katerem je napisal, da nas pride zvečer obiskat v Kostanjevico, v hišo od bratrancev Francija in Maja. Zelo sem se veselila, malo pa me je bilo tudi strah. Ob pol petih smo skupaj z bratom in mamico odšli proti Kostanjevici. Med potjo je naju z Ivom bilo zelo strah, saj sva videla veliko rdečih, rumenih in oranžnih oči. Prišli smo v Kostanjevico, tam je bila tudi sestrična Mija. Kmalu smo skozi okno zagledali Miklavža, dva zelo grozna parkeljna

in dva angela. Bilo nas je strah in hitro smo splezali na peč, se stisnili v kot in molili. Ko je Miklavž z angeli prišel v hišo, nas je najprej vprašal, ali smo bili pridni. Bolj potihno smo odgovorili. Nato smo skupaj zmolili Oče naš in angela sta povedala Miklavžu, da onadva vesta, da smo bili zelo pridni. Razdelil nam je darila. Dobili smo mandarine, okraske za na jelko in čokolado. Miklavžu smo se zahvalili in mu obljubili, da bomo še naprej pridni. Potem je odšel še k drugimi otrokom.

Vsi smo bili veseli, da nam parkelj ni kaj naredil in da smo dobili lepa darila.

| HANA JAKOVINA

| FOTO: ANICA ŽUGIČ

KOMEMORACIJA

Občina Kostanjevica na Krki je prevzela 21. oktober kot spominski praznik na vse žrtve strašnega dogodka v drugi svetovni vojni.

21. oktobra 1943 leta so Nemci po razpadu Italije zavzeli naše kraje. Odvzeli so prostost 70 moškim in otrokom, izbrali med njimi in izvršili zločinsko neusmiljeno dejanje. Ustrelili so 43 talcev

iz Kostanjevice na Krki, s Prekope, iz Orehovca, z Malenc, iz Dolšč, z Velikih Vodenic in iz Kočarije. Ta dan je nemška vojska tudi na Dolnji Prekopi ubila še 3 domačine.

Zato sta mesec oktober in ta dan za mesto Kostanjevica na Krki in okoliške vasi simbol spomina in opomina. Praznik pomeni počastitev žrtev tega dogodka.

Ne smemo pa pozabiti na številna obeležja in spomenike žrtvam fašističnega nasilja iz obdobja druge svetovne vojne na območju občine Kostanjevica na Krki. Naša dolžnost je, da se vsako leto spomnimo na te težke čase.

Naj bo ta dan trajen spomin padlim in večer opomin vsem prihodnjim rodovom.

Slava njihovemu spominu!

| MOJMR PUSTOSLEMŠEK, ŽUPAN

ANKETA

Robert Hočvar,
zaposleni iz Kostanjevice na Krki

„Menim, da se je leta 2011 v Kostanjevici na Krki zgodilo veliko slabega. To moramo popraviti, pa nam nekako ne uspe. Ne vem, zakaj. Mogoče ni prave volje ali pa ne znamo. Verjetno tudi ne gre, ker ni denarja. V Sloveniji je pa tako. Zagotovo je najslabša stvar, da ne znamo ustaviti gospodarske krize. Težko je videti izhod iz tega. Pri nas (op. p.: v Kostanjevici na Krki) je zgodba podobna, saj se vse prenaša z državnih na lokalno raven. Določene stvari v Kostanjevici, ki so že dolgo v načrtu, bi se morale premakniti, pa se ne. Razen nekaterih svetlih izjem. Vem, da so pri šoli začeli delati športno-rekreacijsko središče, tudi na Prekopi se je začela obnavljati ena izmed cest. Ampak to delo na Prekopi je nato zastalo in mislim, da bo na tem tudi ostalo. Vsi upamo, da bo naslednje leto bolje, ker upanje umre zadnje.“

Ljudmila Mokorel,
upokojenka iz Kostanjevice na Krki

„Mislim, da so bile v Sloveniji to leto najbolj vidne volitve. Malo me je prese-netilo, da je zmagal Zoran Jankovič. V Kostanjevici na Krki ne poznam razmer, ker sem se šele priselila z Jesenic. Mislim pa, da občina v redu deluje. Tudi moji sosedje so zadovoljni. Všeč mi je, da so v Kostanjevici na Krki začeli delati

Leto 2011 je bilo polno vzponov in padcev. Najvidnejši dogodek so nedavne izredne volitve, ki so bile razpisane po tem, ko je v Sloveniji že drugič v dvajsetih letih padla vlada. V Kostanjevici na Krki je bilo ravno leto 2011 tisto, v katerem so po mnogih letih končno začeli gradnjo novega športno-rekreacijskega središča. Kako pa se je iztekajoče se leto vtisnilo v spomin prebivalcem občine Kostanjevica na Krki?

športno-rekreacijsko središče, saj se mi zdi to dobro za mladino. Sem domačinka, ki je šla mlada od doma in zelo mi je všeč, da sem se vrnila.“

Anja Pinterič, zaposlena iz Kostanjevice na Krki

„Mislim, da se je letos Kostanjevica na Krki ustavila. Vsi so se nekam zaprli. Čakamo in čakamo, da se bo kulturni dom že enkrat sezidal. V Sloveniji pa ... To leto je bilo grozno. Bilo je veliko vzponov in padcev. Ne spomnim se dobre stvari, ki se je zgodila. Po drugi strani pa čakamo na veliko hujše situacije, če bo evro res propadel. Mislim, da se je gospodarska kriza pri nas šele letos začela poznati. Zaradi tega so tudi ljudje drugačni. Ne komunicirajo drug z drugim, kot so včasih, ni toplih odnosov.“

Ana Zahrastnik, upokojenka iz Kostanjevice na Krki

„Jaz sem v pokoju in sem z vsem zadovoljna. Kakor bodo naredili, tako bo prav. V Kostanjevici je pa tako, da ne morejo narediti več, kot naredijo. Vsi se trudijo. V vladi in v Kostanjevici. Vsak si prizadeva po svoje. Menim, da se je leta 2011 v Kostanjevici naredilo veliko

stvari. Med drugim smo dobili tudi industrijsko cono, kjer je Sandi Tršinar že postavil novo halo. Na splošno v Sloveniji pa je veliko dobrega in slabega. Bodimo zadovoljni z vsem. Samo, da bi bili zdravi. Drug drugemu bi morali pomagati in se spoštovati, pa bi bil svet nemudoma lepši.“

Mateja Kržičnik, študentka iz Kostanjevice na Krki

„V letu, ki odhaja, se mi zdi, da se je v Kostanjevici na Krki veliko naredilo na področju turizma in kulture. Imeli smo tudi razstavo mladega Kostanjevičana Uroša Abrama, kar se mi zdi zelo dobro. Potem moram omeniti športno-rekreacijsko središče, končno. Ko sem bila še v osnovni šoli, so vsi že govorili o tem projektu. Menim, da je to posledica tega, da je Kostanjevica na Krki sedaj občina, ki ima mnogo več sredstev. Izpostavila bi tudi otvoritev industrijske cone. Mogoče pa to za domačine pomeni tudi kakšno delovno mesto več. V Kostanjevici bi se po mojem mnenju dalo še marsikaj narediti, najbolj na področju turizma. Mislim, da je letošnje leto rekordno po številu slovenskih podjetij, ki so šla v stečaj. Menim, da je v Sloveniji premajhen trg, tisti Slovenci, ki so v svojem delu najbolj uspešni, pa si zaposlitev iščejo zunaj državnih meja (op.p.: beg možganov).“

| ALJA ANGELI

PRI KRALJU CVIČKA **TONETU UNETIČU** Kakovost vina je tisto, kar največ šteje

ANTON UNETIČ V KLETI | FOTO: T. J. G.

Čprav vreme konec novembra ni bilo najbolj naklonjeno delu v naravi, smo ob našem obisku aktualnega kralja cvička Toneta Unetiča na Slinovcah presenetili prav v vinogradu, med trtami. „Kaj pa če bo zima dolga? Spomladi je že tako preveč vsega drugega dela. Sicer pa sedaj trte obrezujem bolj na grobo, tako da so še vedno zaščitene pred mrazom, na fino pa jih bom marca,“ pravi Tone, ki je letos začel rezati že v prvi polovici novembra. Ima namreč 2.500 trt, nekaj tudi v najetih vinogradih.

Tone je svoj prvi vinograd s 300 trtami zasadil leta 1977. „Tega smo lani posekali in nekoliko višje zasadili novega z 800 trtami. Sedaj je lega boljša, tako da je možna tudi strojna obdelava. A že ko sem zasadil prve trte, sem si rekel, da ni pomembno, kolikšen bo pridelek, pomembno je, da bomo pili dobro vino. Tega se še danes držim. Ne gre le za dobre ocene na ocenjevanjih, ampak za to, da postaviš prijateljem na mizo dobro vino,“ je prepričan.

Njegovi starši vinograda niso imeli, so pa imeli večjo kmetijo, od katere so živeli, in Tone, ki je bil edinec, se je že kot otrok naučil delati, trdo delati. „Stari oče je imel vinograd v Vrhovski vasi, na Slinovcah pa ne in je kupil hišo na Slinovcah, v tej hiši nasproti pa je bila rojena mama Božidarja Jakca,“ doda in pokaže na razpadajočo hišo preko poti.

Ko sta z ženo v sedemdesetih začela graditi svojo hišo, pri čemer si je pomagal s prijatelji, ki so skupaj pljunili v roke, je Tone kmalu ugotovil, da

kupovanje vsakega litra vina posebej ni najbolj pametno in takrat zasadil svoj vinograd. Ko pa je bil leta 1991 med 600 delavci krške Celuloze, ki so ostali brez službe, se je, star 45 let, odločil, da bo še bolj prijel za delo na kmetiji. Za novo službo je bil namreč prestar, za upokožitev pa premlad. Tako je povečal svoj vinograd in kupil ovce. Tri hektare pašnikov mu danes pomaga vzdrževati 60 ovc, nekaj glav živine in dva pujsa, za preostalih 9 hektarjev obdelovalne zemlje pa poskrbi Tone skupaj z ženo in otroci.

Tone se je kletarjenja in vinogradništva učil tako iz lastnih izkušenj kot na tečajih, ki se jih tudi sedaj redno udeležuje, treba je namreč slediti spremembam in novostim, sploh pri varstvu trt, in tam slišano tudi prenesti v svoj vinograd. Da bi bil čim bolj na tekočem z novostmi in zaradi druženja pa se pridružil tudi domačemu društvu vinogradnikov, kjer se zadnjih 15 let redno udeležuje tudi ocenjevanj vin. Začel je z bronastimi priznanji, nadaljeval s srebrnimi in z zlatimi, svoje vino pa je maja letos v okviru Tedna cvička kronal z najvišjim možnim priznanjem, velikim zlatim, in z nazivom kralja cvička. Ogromno mu pomeni, da so strokovnjaki ocenili, da ima najboljši cviček med več kot pet tisoč člani dolenjskih društev vinogradnikov! „Najprej sploh nisem imel namena dati vina v oceno, a zadnji dan je prišel k meni Franci Hribar in rekel, naj dam dva litra vina, da jih nese v Novo mesto,“ se spominja.

Tako sedaj ne mine prireditve, posvečena vinu, da se je ne bi udeležil tudi Tone, ki se je sedaj že navadil nastopov na odru, kjer pove kakšno besedo o cvičku, pri katerem je pomembna predvsem kakovost. „Če boš kupcu le enkrat prodal slabše vino, se ne bo več vrnil k tebi. Zato je še kako pomemben stalen nadzor vina,“ pravi. Sam je v prednosti zato, ker ima klet urejeno kar na domačem dvorišču pod gospodarskim poslopjem. Ker je v celoti v zemlji, ni tako podvržena zunanjim temperaturam, poleti temperatura v kleti ne preseže 18 stopinj, pozimi pa ne pade pod 5 stopinj Celzija. Sicer pa se Tone kljub sodobnejšim cisternam iz inoksa ni odpovedal lesenim sodom:

PREDSEDNIK ZVEZE DRUŠTEV VINOGRADNIKOV DOLENJSKE JOŽE ŽURA, AKTUALNI KRALJ CVIČKA ANTON UNETIČ, STANE TOMAZIN, LEA-MARIJA COLARIČ-JAKŠE, TONI JARKOVIČ, FRANC GRAMC IN ŽUPAN MOJMIR PUSTOSLEMŠEK | FOTO: T. J. G.

„Vsaj jeseni mošt v lesenih sodih lepše dozori in se prej očisti, a je potrebna toliko večja natančnost, sodi pa morajo biti čim bolj polni, kar pri cisternah ni problem.“

Resda je v naših krajih zaradi krize in vse večjih stroškov, ki jih zahteva vinogradništvo, marsikateri vinograd končal pod rezili sekir, a Tone ni pesimističen: „V našem concu so v zadnjem času trije vinogradniki vinograd posekali, hkrati pa je zrasel en večji vinograd, tako da se količina trt ni zmanjšala. Splača se namreč imeti večje vinograde, tako so tudi stroji rentabilni, hkrati pa je z večjimi količinami vina lažje konkurirati na trgu, saj imajo dobavitelji rajši znanega dobavitelja, ki lahko zagotavlja isto kakovost pijače.“

A Tone opozarja na konkurenco uvoženih vin slumljive kakovosti: „5 litrov italijanskega vina lahko na primer kupiš za pet evrov, pri tem pa ne veš, kaj si kupil: ali vino ali steklenico. Verjetno tista pijača niti mimo grozdja ni šla, žal pa prav ta pijača niža ceno nam, vinogradnikom. A kupci, ki se zavedajo kakovosti, pridejo na Dolenjsko tudi z drugih koncev Slovenije in niti ne vprašajo za ceno. Sploh ob zavedanju, da je cviček v zmernih količinah priporočljivo piti, svetujejo ga tudi zdravniki, saj ima nizko stopnjo alkohola in zmerno kislino. Zato je na trgu gotovo prostor za cviček, seveda kakovosten.“ In prav Tonetov s Slinovc je pojem dobrega vina.

| TANJA JAKŠE GAZVODA

Šola ni šala

| MELITA SKUŠEK

ŠPORTNI DOSEŽKI

Dnevi odbojke v Kostanjevici na Krki

V soboto, 26. 11. 2011, je Odbojkarški klub Kostanjevica na Krki organiziral turnir za mlajše učenke in učence. V mini odbojki sta nas zastopali dve ekipi dečkov in dve ekipi deklic. V mali odbojki smo sodelovali s tremi ekipami, od tega

sta bili dve dekliški. Ker je bil turnir zgolj prijateljski, nismo razglasili najboljših, zmagovalci so bili vsi. Kljub temu pa lahko povemo, da so v mini odbojki izredno uspešno nastopala naša dekleta, ki so sploh prvič sodelovala na takšnem turnirju (v štirih srečanjih so zabeležile vse štiri zmage).

V popoldanskem programu so tekmovali starejši učenci, ki so vključeni v OK Kostanjevica na Krki. Tudi tu je šlo za prijateljske tekme, pomerili pa so se z vrstniki iz Ljubljane in Šempetra.

je dosegel Jan Strajnar, ki se je tako uvrstil na državno tekmovanje. Preostalim tekmovalcem visoke meje 80 % žal ni uspelo doseči, so pa vseeno zbrali lepo število točk in dokazali odlično znanje.

Na **državnem tekmovanju**, ki je potekalo 21. novembra, je **Jan Strajnar dosegel izjemen rezultat, in sicer 82 % točk**, kar pomeni, da mu je do zlatega priznanja zmanjkalo zgolj štiri točke in pol. Vseeno je bil v zgornji četrtini tekmovalcev in si prislužil srebrno priznanje. Čestitamo!

Tekmovanje iz znanja angleškega jezika za devetošolce

Devetošolci so se 23. novembra udeležili šolskega tekmovanja iz znanja angleškega jezika v organizaciji ZRSS. Najboljši rezultat je dosegel Andraž Cvitko, ki je zbral 88 % točk in se uvrstil na regijsko tekmovanje, ki bo potekalo 1. februarja 2012. Bronasto priznanje, za kategrga je bilo treba doseči 75 % točk, so poleg njena osvojili Helena Cekuta, Gregor Štefanič, Alen Lenič in Lana Jarkovič.

Logika

Šolskega tekmovanje iz logike, ki je bilo v petek, 23. 9. 2011, se je udeležilo 49 učencev od 4. do 9. razreda. Priznanje je osvojilo 23 učencev. Na državno tekmovanje 22. 10. 2011 v Brežicah so se uvrstili Katja Zagorc iz 7. r, Tjaša Čukajne iz 8. r, Lana Jarkovič in Alen Juršič iz 9. razreda. Izjemen uspeh je z osvojitvijo srebrnega priznanja dosegla Tjaša Čukajne.

Tekmovanje za Proteusovo priznanje iz biologije

V četrtek, 20. 10. 2011, se je deset učencev 8. in 9. razreda spoprijelo z letošnjo temo tekmovanja iz biologije, ki ga organizira Prirodoslovno društvo Slovenije - ČEBELE IN ČMRLJI. Bronasto priznanje so osvojili: Eva Molek, Lana Jarkovič, Tjaša Čukajne, Blažka Krašovec, Gregor Štefanič in Urban Simončič. Prve štiri tekmovalke so se uvrstile na državno tekmovanje 2. 12. 2011, ki je potekalo v Stični. Rezultate tekmovanja še čakamo.

ODBOJKA | FOTO: MATEJ JORDAN

Nogomet – starejši dečki

Tekmovanje v nogometu je potekalo v Leskovcu in na Senovem, in sicer 10. novembra. Na tekmovanju je sodelovalo sedem ekip občin Krško in Kostanjevica na Krki. V tekmi za tretje mesto so naši učenci žal izgubili z OŠ Jurija Dalmatina Krško z 1 : 3, a so kljub vsemu zasedli odlično uvrstitev in pokazali veliko nogometnega znanja.

TEKMOVANJA IZ ZNANJA

IATEFL – tekmovanje iz znanja angleškega jezika za osmošolce

Osem osmošolcev se je se 13. oktobra udeležilo tekmovanja iz znanja angleškega jezika v organizaciji Slovenskega društva učiteljev angleškega jezika IATEFL Slovenia. Najboljši rezultat (87,5 %)

TEKMOVANJE IZ ZNANJA O SLADKORNI BOLEZNI | FOTO: OŠ JOŽETA GORJUPA

Kaj veš o sladkorni bolezni

Na šolskem tekmovanju je bronasto priznanje osvojilo sedem učencev osmega in devetega razreda. Državno tekmovanje iz poznavanja sladkorne bolezni je bilo v Novem mestu, pod mentorstvom Jožice Čukajne pa so se ga udeležile Blažka Krašovec, Lina Jerele in Tjaša Čukajne. Uspešno so se spopadle z zahtevnimi vprašanji in Tjaša Čukajne je osvojila zlato, Blažka Krašovec pa srebrno priznanje. Lini je zmanjkala le točka do srebrnega priznanja.

PRIREĐITVE

Sprejem v šolsko skupnost učencev

Zadnji dan pred jesenskimi počitnicami smo na osrednji šolski prireditvi sprejeli v šolsko skupnost učencev naše prvošolce. Sprejema, na katerem so se otroci predstavili s krajšo igrico, so se udeležili tudi številni starši in stari starši. Po zaobljubi, da bodo vestno izpolnjevali svoje šolske obveznosti in ponosno predstavljali našo šolo, so prvošolci prejeli še lepa priložnostna darilca.

SPREJEM PRVOŠOLCEV V ŠOLSKO SKUPNOST
| FOTO: OŠ JOŽETA GORJUPA

Na obisku pri Juriju Dalmatinu

V torek, 8. novembra 2011, smo na naši šoli odprli razstavo literarno-likovnega natečaja Na obisku pri Juriju Dalmatinu. Gre za razpis, ki so ga že četrtič pripravili Slovensko protestantsko društvo Primož Trubar – Podružnica Posavje, Valvasorjeva knjižnica Krško in OŠ Jurija Dalmatina Krško, letos pa se jim je pridružila še naša šola. Ob tem smo sodelujočim učencem posavskih šol podelili Dalmatinove značke in priznanja.

V imenu posavske podružnice SPD Primož Trubar je spregovorila Alenka Černelič Krošelj. Poudarila je, da je namen natečaja širjenje znanja in poznavanja bogate protestantske dediščine v Posavju, katere nosilca sta Adam Bohorič in Jurij Dalmatin, ki sta ju na prireditvi upodobila Boštjan Arh in Matija Gorenc iz KD Leskovec pri Krškem. Skupaj s predsednikom SPD Primož Trubar Viktorjem Žakljem sta nato podelila Dalmatinove značke in priznanja za likovni del natečaja, na katerega je prispelo 81 del, za razstavo pa je bilo izbranih 54 del. Posebni priznanji sta v skupini od 1. do 5. razreda prejeli tudi naši učenki Sara Pacek in Kristina Saje. Literarni del natečaja, na

katerega je prispelo 32 del, je predstavila ravnateljica kostanjeviške šole Melita Skušek, ki je nato skupaj z ravnateljico krške šole Antonijo Glas Smodič podelila deset posebnih priznanj. Med njimi je bila tudi naša devetošolka Barbara Gal, ki je prispevala kar tri literarna dela, eno izmed njih, Kdo ali

kaj več velja, so naši učenci tudi odigrali v kulturnem programu prireditve. Poleg igranega prizora je Marta Lipoglavšek zapela še Trubarjevo pesem, člani Orfove skupine pa so zaigrali srednjeveški ples.

NA OBISKU PRI JURIJU DALMATINU | FOTO: OŠ JOŽETA GORJUPA

NA OBISKU PRI JURIJU DALMATINU | FOTO: OŠ JOŽETA GORJUPA

Božično - novoletni sejem

V petek, 25. novembra, smo že sedmič po vrsti pripravili dobrodelni božično-novoletni sejem in koncert naših mladih glasbenikov (pevcev in instrumentalistov). Vsi učenci so sodelovali pri izdelavi novoletnih darilc, okraskov, svoj delež pa so prispevali tudi strokovni delavci šole in vrtca. Starši naših otrok in drugi občani so do zadnjega kotička napolnili večnamenski prostor šole, nato pa prav tako množično obiskali tudi sejem v atriju. Na prireditvi smo za

šolski sklad zbrali največ do sedaj – kar 1.600,00 EUR. Iskrena hvala vsem, ki ste se zapisali med dobrotnike šole ter vsem učencem in delavcem šole, ki ste prispevali k uspešni akciji – še posebej Lidiji Stipanič, Mojci Jevšnik in Mateji Kosovan.

DOBRODELNI PRAZNIČNI SEJEM
| FOTO: OŠ JOŽETA GORJUPA

Srečanje starostnikov

Tudi letos je v gostilni Žolnir potekalo že tradicionalno srečanje starostnikov (za krajane, starejše od 75 let),

ki ga prireja OORK Kostanjevica na Krki. Naši učenci so za številno publiko pripravili kulturni program, pod vodstvom Mateje Kosovan, voščilnice za RK pa so izdelali učenci 2. razreda.

SREČANJE STAROSTNIKOV | FOTO: OŠ JOŽETA GORJUPA

SREČANJE STAROSTNIKOV | FOTO: OŠ JOŽETA GORJUPA

Proslava na Oštrcu

V soboto, 15. oktobra, so pevci Mladinskega pevskega zbora sodelovali na proslavi na Oštrcu, posvečeni prazniku dneva spomina na padle borce, talce in vse žrtve druge svetovne vojne v občini Kostanjevica na Krki in praznovanju 70-letnice OF in dneva upora proti okupatorju ter 20-letnice

osamosvojitvene vojne in samostojne države Slovenije. V pestrem kulturnem programu so sodelovali: Mladinski pevski zbor OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki pod vodstvom Mojce Jevšnik, recitatorska skupina Lojze Košak, članice Društva podeželskih žena Pod Gorjanci Kostanjevica na Krki, Trio harmonikarjev ter tamburaška skupina Klasje KUD Žumberak Novo mesto.

Na snemanju oddaje *Minuta do zmage*

V soboto, 12. novembra, so si nekateri naši učenci ogledali snemanje televizijske oddaje. Obiskali so POP TV v Ljubljani in sodelovali na tribuni navijačev oddaje *Minuta do zmage*. *Minuta do zmage* je spretnostni šov, ki je na POP TV od pomladi

2011. Gre za šov, v katerem tekmovalci/ke pokažejo ročne spretnosti. Glavna nagrada je 100.000 €, a se je do nje treba prebiti preko 10-ih spretnostnih iger. Za vsako igro ima igravec/ka na voljo 60 sekund in 3 življenja. Kot navijači smo tako sodelovali na snemanju oddaje, katere posnetek je bil predvajan v petek, 9. decembra 2011.

SNEMANJE ODDAJE MINUTA DO ZMAGE | FOTO: OŠ JOŽETA GORJUPA

PROJEKTI

Projekt „*Tradicionalni slovenski zajtrk*“

V večini slovenskih vrtcev in osnovnih šolah smo 18. novembra izvedli tradicionalni slovenski zajtrk. Zajtrku smo namenili prvo šolsko uro. Poleg zdrave hrane smo z učenci pregledali tudi različna izobraževalna gradiva, opravili ankete, se pogovarjali o pomenu zdravega prehranjevanja, še posebej zajtrka. Za zajtrk smo tako 18. novembra učencem ponudili kruh, maslo, med, mleko in jabolko – vse slovenskega porekla. Med so prispevali kostanjeviški čebelarji, mleko Jože Jerele iz Karlič, jabolka pa Franci Penca z Vodenic.

HVALA VSEM DOMAČIM DONATORJEM!

Projekt se je izkazal kot izredno uspešen poskus osveščanja otrok o pomenu zajtrka. Otroci so kulturno in z velikim užitkom pojedli vse, kar jih je čakalo na krožniku, in prav nikogar ni bilo, ki bi obrok zavrnil. Namen projekta je izobraževati, obveščati in ozaveščati šolajočo se mladino in vzporedno v določenem obsegu tudi širšo javnost o pomenu zajtrka v okviru prehranjevalnih navad, pomenu in prednostih lokalno pridelanih živil slovenskega izvora, pomenu kmetijske dejavnosti za okolje in pomenu čebelarstva za kmetijsko pridelavo, gospodarske dejavnosti in za širše okolje. Pomembno je tudi splošno ozaveščanje mladine o pomenu zdravega načina življenja, skupaj s pomenu gibanja in izvajanja

športnih aktivnosti. Po jutru se dan pozna. Le kdo ne pozna tega pregovora? Otrokom je treba predstaviti, kako sta v današnjem času pomembna zajtrk in predvsem uživanje hrane, pridelane v Sloveniji, da bodo spoznali pomen kmeta kot pridelovalca hrane in čebele, ki je tesno povezana s kmetijstvom in pridelavo hrane: najpomembnejša naloga čebele je opráševanje, saj s tem pomembno vpliva na pridelavo hrane za ljudi in živali, na pridobivanje različnih industrijskih surovin, pa tudi na človekovo zdravje in druge življenjske dejavnike.

Pomen zajtrka

Redno zajtrkovanje je del zdrave prehrane in je pomemben dejavnik zdravega življenjskega sloga. Raziskovalci so ugotovili pozitivne učinke na zdravje že pri uživanju zajtrka 4- do 5-krat na teden. Z zajtrkom že zjutraj zagotovimo telesu dovolj energije za učinkovito delo in igro ter učinkovito razmišljanje, sočasno pa se izognemo pomanjkanju določenih hranilnih snovi, potrebnih za zdravo rast in razvoj. Za uspešno delo v šoli je poglobitnega pomena, da zajtrkujemo še pred začetkom prve šolske ure. Raziskovalci so pri učencih, ki so redno zajtrkovali, ugotovili boljšo pozornost, spomin, reakcijski čas, skratka boljšo zmožnost učenja v primerjavi z njihovimi vrstniki, ki ne zajtrkujejo. Opuščanje zajtrka se povezuje tudi z večjo možnostjo razvoja debelosti. Zato je povsem zmotno prepričanje, da zajtrk povzroča dodatne kalorije, zaradi katerih bi se lahko zredili. Vsi omenjeni učinki so odvisni tudi od količine in vrste živil, ki jih zaužijemo za zajtrk. Razširjenost zajtrkovalnih navad Rednost zajtrkovanja se med državami zelo razlikuje. Na razlike lahko vplivajo različni kulturni in socio-ekonomski dejavniki ter možnost

prehranjevanja v šoli. V raziskavi HBSC (2010) je bilo ugotovljeno, da je v Sloveniji le 39 % mladostnikov, ki zajtrkujejo redno vseh sedem dni v tednu, kar je resen javno-zdravstveni problem. Raziskava IVZ je prikazala, da se zajtrkovalne navade mladostnikov (zajtrkovanje vseh sedem dni v tednu), starih med 11 in 15 let, razlikujejo glede na starost, spol in socialno-ekonomski položaj (SEP). Redno uživanje zajtrka med mladostniki s starostjo upada. V vseh treh starostnih skupinah skupaj med spoloma obstajajo razlike, saj značilno pogosteje zajtrkujejo fantje v primerjavi z dekleti. Mladostniki iz skupin z višjim socialno-ekonomskim položajem družine so bolj redno zajtrkovali kot njihovi vrstniki, ki prihajajo iz družin z nižjim SEP. V Sloveniji je delež 11- in 13-letnikov, ki med tednom zajtrkujejo redno vsak dan, v primerjavi z drugimi evropskimi državami najnižji, medtem ko ima med 15-letniki nižji delež le še Grčija. Kakšen naj bi bil zdrav zajtrk? Pretežno naj bi bil sestavljen iz polnovrednih žitnih izdelkov (polnozrnati kruh, kaše, kosmiči ...), ki ugodno vplivajo na zmeren dvig glukoze v krvi; v kombinaciji z beljakovinskim živilom (mleko, mlečni izdelki, pusti mesni izdelki ...), kar še dodatno izboljša naše učne zmožnosti in razpoloženje ter z dodatkom zelenjave ali sadja oziroma 100-odstotnega soka, kar nam zagotovi dodatne vitamine in minerale za še boljše delovanje našega telesa in višjo odpornost. Za zajtrk lahko postrežemo kruh iz različnih vrst moke, spečen v različnih oblikah in z različnimi dodatki. Namažemo ga lahko z medom in marmelado, lahko pa tudi z mlečnimi, ribjimi ali rastlinskimi namazi (npr. čičerikinim). Dodamo lahko različne napitke, pa tudi jogurt. Sadni

jogurt naredimo sami tako, da vanj narežemo koščke svežega sadja. Če otroci mleka ne pijejo radi, ga vključimo v sestavljene jedi (kaše). Več kot imamo domišljije in bolj kot vključimo otroke, boljši bodo učinki.

Velja si zapomniti:

- da imajo tisti, ki zajtrkujejo redno, več energije za učne od tistih, ki ne zajtrkujejo, imajo boljši spomin, se hitreje odzivajo, so bolj miselno zbrani in hitreje računajo;
- da je najbolje, če zajtrkuješ različne vrste kruha iz polnovredne moke, žitne kaše in kakšen izdelek iz posnetega mleka. Ta živila namreč počasi dvigujejo sladkor v krvi, ki ga možgani nujno potrebujejo za svoje delovanje;
- da redni in zdravi obroki pomagajo vzdrževati priporočeno telesno težo. Če obroke izpuščamo, telo to razume kot znak, da sledi obdobje lakote, zato ob prvem naslednjem obroku intenzivno shranjuje zaloge v maščobe, ki jih hrani za „slabe čase“;
- da se človek dobro počuti le, če je sit in ni žejen. Poskrbeti pa mora tudi, da se giblje vsaj eno uro na dan;
- da so gibanje tudi vsakodnevna hoja ali kolesarjenje do šole in domov, pleskanje, sesanje, ples, hoja v naravi, odmetavanje snega ali košenje trave;
- da si bolj „fit“, bolje videti

in bolj zadovoljen sam s seboj, če se dovolj gibaš in „športaš“.

Projekt „Z glavo za naravo“

V okviru projekta Z glavo za naravo so se 21. in 22. oktobra naši učenci udeležili dvodnevne raziskovalnega tabora v Veliki Dolini z naslovom Šola pod kozolcem. Učenci so aktivno delali na terenu, spoznali delo jamarjev, obudili ljudske običaje pod kozolcem in se družili na skupni razstavi izdelkov.

Čebelarji med nami

V petek, 18. novembra 2011, smo po slovenskih šolah in vrtcih v okviru projekta Tradicionalni slovenski zajtrk, katerega pobudnica je Čebelarstva zveza Slovenije, zaužili zdrav tradicionalni zajtrk s črnim kruhom, z maslom, medom, jabolkom in mlekom. Po oddelkih so potekale dejavnosti v povezavi z zdravim načinom prehranjevanja in s pomenom zajtrka, v vrtcu pa so nas obiskali domači čebelarji in nam predstavili čebeljo družino ter zdravilne učinke medu. Ogledali smo si čebelarjevo uniformo, delovno obleko, satovnico in vosek. Posladkali smo se z medenjaki ter zapeli pesmi o čebelah.

OBISK KOSTANJEVIŠKIH ČEBELARJEV | FOTO: OŠ JOŽETA GORJUPA

BOGDAN BORČIČ

Grafike – 7. postavitev

Grafični kabinet Bogdana Borčiča
Galerija Božidar Jakac
3. december 2011–2. december 2012

Bogdana Borčiča kot umetnika seveda ni treba posebej predstavljati, saj gre za enega največjih slovenskih avtorjev z izjemno konsistentnim opusom. Spoznivali smo ga tudi tukaj, v Kostanjevici na Krki, v njegovem grafičnem kabinetu. Skozi teh deset let, ki so minila od prve donacije, smo uspeli sistematično predstaviti že velik del njegovega grafičnega opusa, ki ga hranimo v naši ustanovi, in se tako bližamo tistim delom, ki jih je avtor ustvaril nedolgo nazaj. S postavitvijo, ki smo jo odprli 3. decembra v akciji ministrstva za kulturo Ta veseli dan kulture, smo v njegovem opusu tudi simbolično vstopili v 21. stoletje.

Pri postavitvi pred to smo lahko videli, kako je Borčič v delih zavestno ukinitel vse znakovne upodobitve in se ukvarjal z organizacijo slikovnega polja skozi razmerja monohromnih ploskev, ki jih je nadzoroval s tonskimi intenzivnostmi, kar je bila prav gotovo še usedlina intenzivnega slikanja v osemdesetih. V svojem ustvarjanju od tu naprej pa umetnik obravnava tako slikarski kot grafični medij enakovredno in prepletajoče ter išče podobne rešitve.

V teh ciklih, ki jih predstavljamo danes in se datacijsko pnejo med letoma 1997 in 2000, je treba najprej opozoriti na pomembno značilnost, ki je pri dosedanjih šestih postavitvah pri Borčiču nismo bili vajeni. Namreč na izraženo belino lista. To pri Borčiču ni vsakdanja stvar, saj je znano, da pri svojem slikarstvu podlago najprej prebarva v črno in šele nato slika. Pri tem seveda ne gre za naključje, ampak za skrbno premišljen in analitičen organski razvoj njegovega likovnega ustvarjanja, ki ga je v končni konsekvenci v zadnjem ciklu Alat za popravku brodova pripeljalo do minimalistično poetičnih odtisov majhnih predmetov na veliko belo površino lista. Z belino lista stopa v Borčičeva dela harmonija tišine, dodatno podkrepljena z geometrijsko določenimi in uravnoveženimi kompozicijami. Druga pomembna značilnost teh ciklov je ponovna uporaba, reciklaža, starih grafičnih plošč, kar je konec koncev

poleg tvorjenja artistične vizualizacije tudi v današnjem času toliko opevano ekološko dejanje. Pri tem, ko Borčič plošče obrača, jih različno kombinira, celo reže in perforira, prihaja do zanimivih likovnih struktur. Še posebej ga v svojih teksturnih strukturah pritegnejo zadnje strani plošč, ki zaradi poškodb, ki so nastale ob prejšnjih odtisih, učinkujejo meditativno in v sebi nosijo podobe platenja časa. Takšna postavitve deluje tudi kot nekakšno preverjanje naše lastne vizualizacije, namreč precej preprosto je videti različno kombinacijo dveh istih plošč, če grafiki pri postavitvi stojita ena ob drugi, in nekoliko teže, če tretjo kombinacijo postavimo nekoliko bolj v stran. Te permutacije, ki jih dobi z obračanjem in rezanjem plošč, postanejo igriva melodična vez med prešo, grafično ploščo in papirjem ter ponujajo skorajda neomejene kombinatorne možnosti. Tako doseže s serijo manjših premikov in z nizanjem teh učinkov kadiriranja in sproži pri gledalcu občutek gibanja.

Vrnimo se za konec nazaj k harmoniji beline lista. Skozi ves opus Bogdana Borčiča smo lahko opazovali njegovo tesno vez z vprašanji eksistencialno-humanistične narave. Tudi pri delih, tako risarskih, slikarskih ali pa grafičnih, kjer slikarsko polje gradi z nizanjem nešteti likovnih znakov in so pravo nasprotje tej belini lista, nimamo nikoli nelagodnega občutka gneče. Morda tudi zaradi strogega geometrijskega reda, ki ga je vestno uporabljal. Ta strogi geometrijsko-shematični red najverjetneje izhaja iz umetnikovega travmatičnega dogodka v rani mladosti, ko je bil interniran v koncentracijsko taborišče. Od tu prihajajo simbolično intenzivni prepleti ribiških mrež na Komiškem ciklu, pa v geometrijsko shemo urejene in numerirane školjke po vsem slikovnem polju, ki se počasi izgubljajo v točke in na koncu majhne perforacije, ki ponovno vzniknejo na monohromnih ploskvah v ciklu Znaki. Na način, kot da bi te mreže izginevale iz zavesti počasi, s časovno distanco. Toda, ko mreže s časom izgorijo, ne ostane brezčasen prostor beline, temveč so pred nami velike, običajno črne monohromne površine, ki delujejo kot zid. To je Borčič tudi potreboval, da je lahko naredil radikalno potezo, radikalen preboj teh preprek z vrezom v ploščo. To običajno v grafiki pomeni uničenje plošče, toda pri Borčiču je to pomenilo žarek svetlobe, dokončen preboj v neograjeni prostor, v svobodo. Ta se je z današnjo postavitvi-

jo začela odpirati v vsej njegovi biti in bo v naslednjih postavitvah z nami še precej časa.

| GORAN MILOVANOVIČ

Ker se umetnik Bogdan Borčič zaradi zdravstvenih razlogov ni mogel udeležiti odprtja nove postavitve v njegovem grafičnem kabinetu Galerije, je Kostanjevičanom namenil pismo, ki ga objavljamo v celoti.

Dragi, ne veste, kako sem se veselil današnjega srečanja, pa se je obrnilo drugače. Sem pa zato z mislimi pri vas na ta dan. Spomini mi tečejo v preteklost do leta 1952, ko sem z dekretom ministrstva za šolstvo nastopil službo suplenta likovnega pouka na gimnaziji v Novem mestu.

Tedaj se je pričelo moje spoznavanje slikovite dolenske dežele, ki je dala Sloveniji znano „novomeško pomlad“ s Podbevškom, z Mušičem, Jarcem in Jakcem, ki je bil pozneje moj profesor na akademiji upodablajočih umetnosti v Ljubljani. Naključje je hotelo, da so mi na okraju v Novem mestu poleg poučevanja zaupali še mesto pomožnega inšpektorja za likovno vzgojo. Tako sem s kolesom prekržaril Belo krajino in Dolenjsko od Mokronoga pa do Kostanjevice. In to je bilo moje prvo srečanje s Slovenskimi Benetkami. Če so bila prejšnja srečanja po šolah vedno samo pogovori z likovnim pedagogom, mi je takratni ravnatelj šole Lado Smrekar pripravil veliko presenečenje. Šolarje je poslal domov, mene pa je peljal v razred, v katerem je namesto otrok sedel ves učiteljski zbor in njim sem moral predavati o novih kreativnih metodah likovne vzgoje, ki smo jih takrat oblikovali v skupini, ki so jo sestavljali Milivoj Krajnc, Alenka Gerlovič, Klavdij Zornik in nenadkriljivi Zoran Didek, vaš rojak iz Podbočja. Zame je bil ta pristop Lada Smrekarja veliko presenečenje, pa tudi znak njegove velike privrženosti spremembam in uveljavljanju novih pedagoških metod. Po tem dogodku sem se vse pogosteje vračal v Kostanjevico. Spominjam se, kako mi je Lado Smrekar razlagal o zamisli, da šolo spremeni v galerijo, ki se je kmalu tudi realizirala. Hodnike šole so napolnili z bogato zbirko kakovostnih slik slikarjev iz takratne Jugoslavije. Šolarji so vedno bolj spoznavali umetnost in – kar me je še najbolj presenečalo – nobene slike niso poškodovali. Otroci so jih začeli ocenjevati in ceniti. Šolsko leto 1955/56

je bilo leto rojstva Galerije Jožeta Gorjupa, vašega rojaka, slikarja, kiparja in freskanta.

Nemirni duh Lada Smrekarja pa je še naprej iskal nove izzive. Leta 1961 je nastala Forma viva, ki sta jo takrat vodila Lado Smrekar in Vilma Pirkovič. Sočasno so se počasi, a vztrajno obnavljali porušena cerkev in samostanski arkadni hodniki, eni najlepših, kar jih poznam. Kostanjevica je dobila še eno novo razstavišče, Galerijo Vladimirja Lamuta. V tej galeriji sem l. 1962 skupaj z Miroslavom Kuglerjem, slikarjem iz Brežic, prvič predstavil svoje dotedanje delo. Pozneje, leta 1993, sem v istem salonu razstavil majhno retrospektivo svojih grafik in nato še z Metko Kavčič razstavo Vrata ter kot zadnjo razstavo izbor svojih risb iz zbirke Galerije Božidar Jakac. Med tem so dogradili cerkev v sklopu Jakčeve galerije in tam sem l. 1999 razstavil slike iz ciklusa Atelje, za katerega je uvodni tekst napisal Jure Mikuž.

Pred dobrimi desetimi leti mi je Bojan

Božič pokazal neko sobo v samostanskem predelu, ki je bila pregrajena s policami ter polna rezervnih delov in drugega porabnega materiala gospodarja Jožeta. Ko mi je Bojan povedal o zamisli, da bi iz tega naredili razstavni in arhivski kabinet mojih grafik, si sploh nisem mogel zamisliti, da se ta zamisel lahko uresniči, in vendar se je z izredno organizacijsko sposobnostjo, ki jo ima Bojan, uresničila. Moj prijatelj, arhitekt Marko Deu, si je ogledal prostor in iz njega sprojektiral dva imenitna prostora. V prvem so predalnik za grafične liste in knjižni omari za moj arhiv katalogov mojih razstav. In drugi je veliki prostor za razstave, kjer vsako leto pokažejo nov cikel iz mojega opusa. Galeriji Božidar Jakac sem namreč podaril vse svoje grafike. Od vsake grafike, ki sem jo odtisnil, sem shranil en list zase in tako je sedaj v teh predalih že 1038 grafičnih listov pa tudi 145 risb. Poleg zahvale iniciatorju tega kabineta, Bojanu Božiču, se moram zahvaliti tudi kustosoma Katji Ceglar in Goranu Milovanoviću, ki skrbita za moje delo.

Tako sem se s svojimi deli vključil v preostale zbirke mojstrov, ki jih ima Galerija Božidar Jakac, Franceta Goršeta, Jožeta Gorjupa, Franceta in Toneta Kralja, Božidarja Jakca, Zorana Didka in predstavnika moje generacije, kiparja Janeza Boljka.

Ko se danes sprehajam po samostanskem atriju, zaznavam veliko pozitivnih sprememb. Zahodni blok samostana je gradbeno obnovljen, v sklopu tega atrija je nastal nov galerijski prostor – Lapidarij. Pri vhodnem stolpu ima Božič nove zamisli, za katere sem prepričan, da jih bo s svojim entuziazmom slej ali prej realiziral. Naj Vam, gospod župan, na koncu povem, da sem fizično in s svojimi deli postal vaš someščan. Občudujem ta mali kolektiv, kako skrbno dodeluje in skrbi za ves objekt ter mu dodaja vedno nove vrednosti. Marsikaj bi vam še lahko povedal, pa bi vas s tem samo uspaval. Zato bom nehal. Hvala vam za vse.

| BOGDAN BORČIČ

NOVA POSTAVITEV V GRAFIČNEM KABINETU BOGDANA BORČIČA | FOTOTEKA GALERIJE BOŽIDAR JAKAC

UROŠ ABRAM

Rekreacija

Galerija Fotografija Ljubljana
17. november–9. december 2011

S samostojno razstavo se je Uroš Abram, po uspešni predstavitvi v nekdanji samostanski cerkvi Galerije Božidar Jakac, predstavil z nekoliko drugačnim ciklom Rekreacija še v Galeriji Fotografija v Ljubljani, ki velja za Abramovo matično galerijo, saj je ta galerija tudi njegova zastopnica na trgu. Upodabljanje človeškega telesa je eden glavnih motivov skozi vso zgodovino likovnih umetnosti. Kot temo svojega ustvarjanja jo pogosto uporablja tudi Uroš Abram. V zadnjem obdobju se je Abram na kar nekaj razstavah predstavil z uspešno serijo Body. Made in me, ki jo je na neki način finaliziral s prestižno razstavo v nekdanji samostanski cerkvi Galerije Božidar Jakac. Prestižno zaradi prostora samega in avtorjeve invencije z okvirjenimi fotografijami na platnu nefotografskih dimenzij 200 x 150 cm v ta prostor, pri čemer je postopek camere obscure uporabil na sivojstven način, kar so teoretiki poimenovali camera oralis. V ciklu Rekreacija, ki smo ga otvorili 17. novembra, se Abram vrne k postopku klasične fotografije s fotoaparatom, pri čemer mu je poleg vizualnoestetskega učinka samih del pomembno izpostaviti tudi metijejsko znanje in obsežno teoretično obvladovanje referenčnega polja fotografije. Avtor tudi v tej seriji išče robne in nekonvencionalne načine prikaza telesa skozi fotografski diskurz. Aluzijo na estetsko upodobitev in kreativno postavitev aktov v statičnem ali dinamičnem ravnovesju telesa sicer dobimo zgolj iz nam prevladujoče antropocentrične perspektive in morda tudi iz naslova samega, vendar nam avtor poskuša v eksperimentu spreminjanja razmerij vidnega polja fragmentov in sestavljanju sugestivnih sklopov telo prikazati drugače. Z ostro zarezano linijo svetlobe v temo se sestavljajo predmeti, ki poleg asociativnih referenčnih predmetov, podkrepjenih tudi s samimi naslovi, marsikoga lahko z nesorazmernimi in raztelesenimi deli telesa spomnijo tudi na renesančno znanstveno radovednost pri odstiranju čudežnih bitij, kar je Umberto Eco v

| FOTO: GALERIJA FOTOGRAFIJA

knjigi O zgodovini grdega označil kot hisperično umetnost.

Kot v prej omenjenem ciklu gradi Abram proces proizvodnje estetskega oblikovanja tudi v ciklu Rekreacija na učinku kontrastne izpostavljenosti predmeta na način, da poseže v zgodovinsko referenčne sekvence fotografske umetnosti, a jih obenem nadgradi v duhu časa. Mnogi se bodo morda ob Abramovi seriji spomnili znamenitih bližnjih posnetkov ekspresivnih podob rastlin, ki jih je Karl Blossfeld povečal in lebdeče umestil v prostor na temno ozadje, ali še bolj izjemnih študij naravnih organizmov, alg, školjk, gob predvsem pa paprik znamenitega Edwarda Westona. Tudi Abram je podobno kot Weston kompozicije sestavljal tako, da je z intenzivnim črnim ozadjem in diferenciranimi tonskimi prehodi, kot posledico precizne osvetlitve, fotografiran objekt postavil v prvi plan ter tako vzpostavil avtonomijo predmeta in njegovo plastično prezenco, ki jo je podprl še s premišljeno izostritvijo posameznih točk. Obstaja sicer pomembna razlika, po kateri Weston v seriji naravnih organizmov predmet izpostavi po klasični modernistični doktrini in ga postavi v centralno pozicijo, Abram pa končno podobo sestavlja iz fragmentiranih fotografij. Torej končne podobe ne fotografira, temveč jo konstruira.

Kreacijo preciznih, v geometrijsko shemo postavljenih, ujetih pogledov torej nadgradi z re-kreacijo, kot to aluzivno napove že v naslovu cikla. Z vprašanjem telesa so se tudi skozi zgodovino znanosti seveda ukvarjale mnoge vede. Med temeljitejše sodi prav gotovo francoski strukturalistični filozof in mislec telesa Jean-Luc Nancy. Nancy v svojem izjemnem eseju Corpus strne svojo koncepcijo telesa. Po njej telo ni ločeno in ni samo na sebi, temveč je, kot v Abramovih fotografijah, že v svoji intenci koeksistenca z drugimi telesi. Zato je potrebna prava svetloba, po Nancyju jasnina, zora, ki pride po luni in pred soncem, kot Jean-Luc Nancy pravi v svojem, pred kratkim tudi v slovenščino prevedenem eseju: „... vsa materialnost in subjektivnost jasnine je odvisna od pravnje razporeditve svetlo-temnega, tam se začne razmik poteze in lokalnega kolorita obenem, enega skozi drugega, prvi videz, prvi pogled, prva slika.“ V ciklu fotografij Uroša Abrama Rekreacija torej ne gre za diskurz o telesni materiji, temveč telesa v njegovi fotografiji nansijevisko stojijo kot navzven razpirajoč se - odprt prostor. Telesa kot svetlobna robna linija, kot svetlobna kontura.

| GORAN MILOVANOVIC

PULCINELLA V KOSTANJEVICI

V torek, 29. novembra 2011, je knjižnico Kostanjevica obiskal navihan gost po imenu Pulcinella. Matija Solce, gonilna sila Teatra Matita, lutkar, igralec in avtor predstav, je s pomočjo preprostega belega robca, harmonike, piščali in kastanjet za kostanjeviško otročad obudil star italijanski anarhistični lik, čigar življenje sega vsaj petsto let v preteklost. Ker v primeru Pulcinelle ne gre za „zgolj eno od lutk“, ki otroke zasipajo v predstavah veselega decembra, temveč za lik, ki z močjo svojega značaja kljubuje stoletjem in prehaja v arhetip, je prav, da mu nekaj pozornosti posvetimo tudi v temle glasilu. Naše mestece, ki prisega na svojo karnevalsko tradicijo, so doslej obiskali že markovski kurenti, cerkljanski laufarji, brkinski skoromati in še marsikdo. Napolitanski Pulcinella, ki je nedvomno eden najbolj reprezentativnih evropskih karnevalskih likov in ga zaznamuje bogata in razvejana dediščina, pa se je ob tej priložnosti v Kostanjevici oglasil prvokrat – žal nekaj mesecev prezgodaj, da bi se lahko diplomatsko srečal s Šelmo. Skupaj z drugimi znanimi liki, ki izhajajo iz karnevala – Harlekinom, Colombino in Pantalonejem, ki so sicer vsi po vrsti Benečani – namreč Pulcinella sodi v slovito družino zgodnje italijanske Commedie dell'arte. Izraz Commedia dell'arte označuje nenapisano, improvizirano uprizoritev, ki navadno temelji na komičnih zapletih in je svoj vrhunec doživela v Italiji 16. in 17. stoletja. Predstavljale so jo potujoče igralske skupine, ki so skromni oder največkrat postavile kar na ulici ali trgu in ohranjale železni repertoar likov, ki so jih upodabljale in vedno znova postavljale v nove – situacijske – kontekste. A medtem ko so Harlekin, Colombino in Pantalone meščansko uglajeni, je Pulcinella nekako samosvoj, potepuški, celo odpadniški, njegova zgodovina pa je zapletena, obširna in skrivnostna. Preden je „postal“ lutka, je dolga stoletja živel kot učlovečen lik, ki ga je poseblejal zdaj ta, zdaj oni potujoči igralec. V nasprotju z večino karnevalskih likov Pulcinella ne izhaja iz meščanskega okolja, pač pa s podeželja, od koder se je v 17. stoletju „preselil“ v Neapelj. Od nekdanje poseblejal glasove preprostega ljudstva. Njegov vresečci

PULCINELLA MITJE SOLCETA | FOTO: **JIRI N. JELINEK**

glas se je posmehoval oblastem in vanje uperjal ostre puščice satire, pri čemer se ni prav nič bal vulgarnosti. Oblečen je bil v „nošo“ neapeljskega podeželana 16. in 17. stoletja: ohlapno platneno srajco, prepasano s širokim usnjnim pasom, in vrečaste bele hlače, na glavo pa si je poveznil stožčasto belo kapo. Njegov izvor spominja na mit. Pravili so namreč, da naj bi se hkrati rodil na dveh različnih koncih podeželskega mesteca Benevento dvema različnima očetoma; premetenemu, a okrutnemu Maccusu, ter Buccu, ki je bil kratke pameti in nagnjen k prilizovanju. Geni dveh tako različnih možakarjev so zaznamovali Pulcinello z značajem dvoletnosti, nestalnosti. Podobno kot dvoglavi rimski bog Janus, ki je kot zavetnik meseca januarja označeval obdobje karnevala in so ga imele v svojem grbu mnoge potujoče igralske družine, je lik Pulcinelle simboliziral igralčevo dvoletnost, izmuzljivo razmerje med človekom-igralcem in masko njegovega poslanstva. Pulcinella je inteligenten, občutljiv, premeten, prefinjen in piker, pa hkrati topoglav, vulgaren, bahat in robot. Največkrat je upodobljen kot star samec s popačenim, grbavim telesom, znan je po prepirljivosti in nagnjenosti k poltenim užitek, rad menja poklice ter stanove in sovraži dolžnosti, zato ga zelo redko zasledimo v vlogi moža ali očeta. Lik Pulcinelle se je že v 17. stoletju širil iz rodne Italije in doživljal nove in nove inkarnacije, ki so vse po vrsti odsevale mešanico kritičnih glasov

ljudstva in stereotipov o posamičnem regionalnem značaju; med njegovimi nasledniki so francoski Polichinelle, ruski Petruška, turški Karagoz in angleški Punch. Slednja inkarnacija, gospod Punch, po okrutnosti brzokone prekaša vse preostale, saj mali grbavec z ukripljenim rdečim nosom (ki je v Angliji ubral kariero ročne lutke) vso predstavo ne počne nič drugega kot uničuje, grozi, pretepa in ubija, vmes pripoveduje „kosmate“ šale in kaj malega zapoje. Ko mu soproga Judy (angleški Punch je namreč poročen) zaupa v varstvo njunega otroka in odhiti po opravkih, malega med njeno odsotnostjo požene skozi „flajšmašino“ in spremeni v klobase, v zapletu, ki sledi, pa opravi še z Judy, s policajem, krokodilom, klovnom, sodnikom in na koncu s samo smrtjo, zraven pa piskajoče kriči: „Tako se to počne, tako se to počne!“ Zanimivo je, da se angleški otroci ob tej predstavi, ki je obvezna in pogosta spremljevalka tamkajšnjega otroštva, na vso moč zabavajo. Lutkarji, ki interpretirajo gospoda Puncha, pa ob glasnih pritožbah celinskih staršev, ki svojim otrokom med predstavo zatiskajo oči in zahtevajo denar od vstopnice nazaj (sama sem bila takšnemu dogodku pred leti priča med gostovanjem angleškega lutkarja v Celju), ostajajo zmedeni in začudenih oči. Zaman prepričujejo razjarjene mame, da je „samo predstava“. Morda pa strogi britanski kulturni kod vljudnosti, uglajenosti, navidezne hladnokrvnosti in nadzora nad seboj

pod svojo masko skriva prav gospoda Puncha – razjarjenega, anarhističnega, destruktivnega norca z neznansko, eruptivno življenjsko močjo, ki se je za svobodo in preživetje pripravljen boriti do konca.

Nekaj opazk na račun domnevne Pulcinellove morbidnosti je doletelo tudi Solcetovo izvedbo, pa četudi zgolj zato, ker se je skozi predstavo sprehodil lik Smrti. A preden zakrijemo otrokom oči pred „neprijetnimi“, pa četudi neizbežnimi, epizodami življenja, je dobro vedeti dvojje: da Pulcinella izvorno ni otroška lutka, temveč lik, ki sporoča o nečem občečloveškem in kot tak prehaja v arhetip; da v 17. stoletju, v času vrhunca Pulcinellove popularnosti in pred vzponom institucionalne pedagogike,

evropskih otrok (še) niso izključevali iz življenja, dela, tegob, radosti in zgodb – da, predvsem zgodb – odraslih. Vsaka zgodba je bila edinstven preplet strahljive groze in čarobne lepote (in, kaj ni takšno tudi vsako stvarno življenje?), natanko takšna in brez cenzure je dosegla svoje poslušalce, otroke in odrasle. Morda je Solcetov Pulcinella resda osiromašena bela krpa, ki med predstavo ne uspe – in tudi noče – pričarati tiste verzije „otroškega“ sveta, v katero nas vabijo TV-reklame. A kadar se sooča z manj prijetnimi platmi življenja, to počne pošteno in dobronamerno. Samo še nekaj noči nas loči do trenutka, ko bodo naši otroci radostno zrlji v kupe igrač izpod noveletne jelke. Najbrž ne bodo (in mi prav tako ne) niti pomislili, da je daljna „Božičkova dežela“, iz

katero te igrače prihajajo, v resnici iz iveri zložena hala, v kateri dekleta in fantje, le malo starejši od naših otrok, v neznosnih razmerah in 20-urnih delavnikih šivajo, zlagajo in lepijo v zameno za dnevno skodelico riža. Oblike, barve, lučke in melodije daril tega ne bodo izdale, krutost, ki je neizbežna sestavina premnogih igračk, bo ostala skrita za čudovitim površjem. Mar, iz tega zornega kota, ni prav v redu, da od časa do časa z otroki spregovori še kdo, ki ni iz plastike in ne bliska tisoč lučk? Pa četudi je anarhist. En tak Pulcinella, ki pozna celo Smrt, a kljub temu živi že 500 let. Morda ne bo nikdar tako slaven kot Strela McQueen, a prepričana sem, da bo preživel celo Miki Miško.

| JANA DRAŠLER

„TA POKLIC JE KOT TRDA DROGA“

Na pogovoru o njegovi knjigi *Vojna terorja smo se pogovarjali z Boštjanom Videmškom, ki je bil v petek, 4. novembra, gost Valvasorjeve knjižnice Krško, izpostave Kostanjevica na Krki. Pogovor, ki ga je vodila Alenka Žugič Jakovina, se je odvijal v gostilni Kmečki hram.*

Boštjan Videmšek je obseden z nogometom. Kljub temu da je trenutno najbolj znani slovenski vojni novinar v zadnjih desetih letih skoraj vedno zdoma, je zadnjih 21 let prisostvoval na skoraj vseh svetovnih in evropskih nogometnih prvenstvih. Čeprav je kmalu ugotovil, da za nogomet ni nadarjen, je ta njegova strast močno povezana z delom, ki ga opravlja. Boštjan Videmšek je igrišče zamenjal za bojišče. Že pri sedmih letih je vedel, da bo postal novinar. Spopadi so ga od nekdaj privlačili. Ko je bil majhen, je dneve preživel pred televizijskim ekranom in gledal vojno. V drugem razredu osnovne šole je napisal spis o Libanenu, ki je bil nagrajen. Novinarsko delo je začel opravljati pri pičlih šestnajstih letih, ko je v njem že bival nogometni duh. Delal je zato, da je lahko zastoj obiskoval nogometne tekme. Kasneje tistega leta je začel delati pri Mladini, kjer je bil eden izmed uličnih prodajalcev. Nekoč je k njemu pristopil Mladinin novinar in ga vprašal, ali zna pisati. Boštjan je odvrnil, da zna in čez štiri dni je imel v Mladini objavljen prvi članek o ljubljanskih pouličnih tolpah. Na vprašanje o tem, kako vidi svojo službo, z žarom v očeh odgovori: „Vse je bilo del mojega načina življenja, hobi, zabava, igra in nikoli zares služba. Ta poklic je kot trda droga.“ Njegovo življenje pomembno zaznamu-

je rdeča barva. Tako pri športu, kjer navija za rdeče oblečeno moštvo Arsenal, kot tudi v poklicu, ki ga v rdečo barva vojna. Na Boštjanovo novinarsko pot je najbolj vplivala vojna na Balkanu. „Odrasel sem nemočno gledajoč bosansko vojno. To, kar delam, delam izključno zato, ker takrat nisem mogel narediti nič,“ je povedal. Boštjan je moštveni igralec. Kot vsak nogometni igralec, ki z največjim žarom igra za reprezentanco, katere porazi najbolj bolijo, se tudi mojega sogovorca najbolj dotaknejo vojne na domačih tleh in grozodejstva, ki so se zgodila našim nekdanjim bratom. V vlogi novinarja je prvič stopil na bojišče na Kosovu, kjer je tako kot številni drugi novinarji in fotografi odrasel. Srebrnica je v njegovih mislih zapisana s posebnimi črkami. To je kraj, kamor se vedno vrača. Fizično in z mislimi, ko upoveduje grozote sodobnega vojskovanja.

Dušan Jovanovič je zapisal, da se nogomet kaže kot drama, ki uresničuje človeka v nečem večjem in pomembnejšem od njega samega, v njegovem kolektivnem bitju. Po več kot desetletju udeležbe na vseh svetovnih bojiščih je Boštjan postal pravi nogometnaš. Med njim in njegovimi novinarskimi kolegi vlada močan tovariški duh. Tako kot pri nogometu tudi na vojnih območjih ti novinarji nastopajo kot ekipa enakovrednih posameznikov. Delijo

si vse kontakte. Nekdo, ki zelo solira in ki svoje vire skriva, je iz tega kroga nemudoma izločen. Če je Boštjan Videmšek v dresu rdeče barve strelec pomembnega gola, je podajalec zagotovo fotograf Jure Eržen. In obratno. Spoznala sta se leta 1998 na Kosovem. Potrebovala sta približno 20 minut, da sta se popolnoma uigrala. Od tedaj sta desetletje vojnih dram preživela skupaj. Ker se tako dobro poznata in si brez podvprašanj zaupata, imata med seboj dogovor, pravico veta. Boštjan pravi, da če eden izmed njiju začuti, da je malo bolj nevarno, reče: „Dosta više, time out!“ Boštjan in Jure sta se že znašla v hudi nevarnosti, ki bi ju lahko stala tudi življenja. Čeprav Boštjan o tem ne govori rad, ker pravi, da so novinarji na kriznih žariščih po lastni izbiri in prav zaradi tega ne smejo nikoli postati zgodba, je vseeno opisal dogodka, ki bi ga po vseh zakonih fizike ubila. Najprej se je zgodilo, da so se Boštjan, Jure in ruski fotoreporter Dimiter Čibutayo dogovorili, da bodo delali v timu. Delova novinarja bi v Irak morala prispeti dva dni prej, a se je nekaj zapletlo. Na poti na brniško letališče ju je ohromila novica, da je v Iraku umrl ruski fotoreporter in šest ameriških vojakov, ki so z oklepnim vozilom zapeljali na mino. Nekaj dni zatem, v popolni paniki in kaosu, sta Boštjan in Jure bivala v eni izmed

Natovih baz. „Zunaj se je streljalo brez prekinitve. Hard core. Ko sva se pa vrnila iz ‚streljačine‘ on the safe side v bazo in se začela pogovarjati z vojaki, pa kar naenkrat ... BUM! Pade granata nekaj metrov stran od mene. In ne eksplodira,“ je svoje srečanje s smrtjo tako doživeto opisal Boštjan, da se mi je nemudoma povišal srčni utrip.

Vojna ga ne privlači več

Boštjan Videmšek je priznal, da ga vojna ne zanima več. Pravi, da je v življenju še mnogo močnejših, zanimivejših, pomembnejših zgodb. Vse bolj ga privlačijo socialna vprašanja, migracije, ne želi več predstavljati pogleda na posledice zla. Pravi, da se ni težko pogovarjati z žrtvami, težje je priti do rabljev, in poudarja, da želi v prihodnje zaslišati veliko več krvnikov, kot jih je v zadnjem desetletju. Je zunanje-politični novinar. „Zunanja politika me sedaj že skoraj toliko privlači kot šport,“ še doda in se nasmehne.

| ALJA ANGELI

VIDEMŠEK V KMEČKEM HRAMU | FOTO: MATEJ JORDAN

NEKNJIŽNO GRADIVO V KNJIŽNICI

Čeprav smo v knjižnici zaradi knjig, pa je sodobna knjižnica tudi mesto, kjer lahko uporabniki dobijo in dostopajo še do vrste drugih gradiv in storitev, ki so jim lahko zgolj v razvedrilo, ali do drugih, ki so jim v pomoč v vsakdanjem življenju. Posebej bi želela poudariti, da imamo v kostanjeviški knjižnici na voljo preko trideset časopisov in tudi vse krajanje spomniti, da je knjižnica tudi mesto, kjer hranimo domoznansko gradivo.

Bralci lahko izbirajo med več kot štiri-desetimi različnimi časopisi in revijami. Tako so na voljo: lokalna Dolenjski list in Posavski obzornik ter, seveda, vse številke Kostanjeviških novic. Imamo tudi Jano, Mladino, Geo, Anjo, Moj mali svet, Zdravje, Naš dom, Našo ženo, Revijo za varstvo potrošnikov, Podjetnika, Moj mikro, Burdo in Prostočasnik za ustvarjalne, Horizont za potepanja, revije za otroke in mladino ... Prijazno ste vabljeni, da se ogledate pri nas in časopise v miru prelistate, lahko si jih tudi izposodite na dom (za dva tedna; ne izposojamo zgolj zadnjih števil). V knjižnici se trudimo tudi čim bolj spremljati, kaj o Kostanjevici pišejo drugi časopisi in revije. Članke sproti kopiramo, obiskovalci si zadnje lahko ogledajo na oglasni deski, vse pa hra-

nimo v posebni zbirni mapi. Vsako leto naštejemo skoraj tristo enot tovrstnega gradiva.

Tudi vse preostalo gradivo, povezano s Kostanjevico, je dobrodošlo v naši zbirki. Različna vabila, brošure, plakati ... Danes nas morda kličejo z vseh strani, toda čez veliko let bodo lahko zanimiv

spomin in dragocen pričevalec nekega časa, ki je minil. Zato vabimo vse k sodelovanju in bogatenju naše domoznanske zbirke.

V knjižnici hranimo tudi zapisnike vseh sej občinskega sveta, ki so prav tako na voljo vsem, da si jih ogledajo.

| ALENKA ŽUGIČ JAKOVINA

DANDANES JE KNJIŽNICA VELIKO VEČ KOT ZGOLJ VARUH IN IZPOSOJEVALEC KNJIG. V SVOJEM OKOLJU IMA DRAGOCENO KULTURNO, IZOBRAŽEVALNO IN SOCIALNO VLOGO. PREPRIČANI SMO, DA KOSTANJEVIŠKA KNJIŽNICA IZPOLNJUJE MNOGO VLOG IN PRIJAZEN ODZIV ŠTEVILNIH UPORABNIKOV KAŽE, DA STE JO VZELI ZA SVOJO. ŽELIMO SI, DA BI TUDI V LETU 2012 SKUPAJ USTVARJALI PESTRO PALETO PRIJETNIH DOŽIVETIJ IN DA BI ČIM VEČ LJUDEM LAHKO PONUDILI VELIKO DOBRIH KNJIG. SREČE, ZDRAVJA IN DOBREGA BRANJA VOŠČIMO!

NI DRUGEGA SVETA. TA JE. IN MIDVA ŽIVIVA V NJEM.

(Boštjan Hladnik: Ples v dežju, 1961)

Predstavitve humanitarne koledarja ptic selivk „In ko se vrneš, povej“ oblikovalke Janje Baznik

V torek, 6. decembra, so v Gostilni kmečki hram številne obiskovalce nagovorili humanitarni aktivist Tomo Križnar, ustanovitelj popolnoma transparentne humanitarne ustanove H.O.P.E. Klemen Mihelič, novinar, poročevalec iz vojnih žarišč in avtor knjige Vojna terorja Boštjan Videmšek, biolog, avtor opisov ptic na straneh koledarja Andrej Hudoklin ter Janja Baznik, zasnovalka in oblikovalka koledarja.

Tomo Križnar je eden redkih, ki domačo in svetovno javnost opozarjajo na iztrebljanje najbolj nedolžnih domorodnih Afričanov v vojni med Severnim in Južnim Sudanom. Za bombnimi napadi v Nubskih gorah ostajajo sesekljeni otroci, ki objemajo svoje sesekljane matere. V nagovoru v Kostanjevici na Krki je poudaril, da Afrika ni neki drug svet neke daleč stran od nas. Ni drugega sveta. Ta je. In vsi smo odgovorni zanj.

Izkazalo se je, da so najboljše orožje proti zločinom, storjenim nad ženskami in otroki, majhne kamere, ki so kot oči in ušesa boga, saj se morilci in posiljevalci bojijo, da bodo njihova dejanja posneta in po satelitskih povezavah poslana mednarodnemu sodišču v Haagu. Kamere so tako majhne, da jih ženske in otroci lahko skrijejo kamorkoli, sprožijo pa se lahko s pomočjo zvoka ali gibanja.

Klemen Mihelič je z ustanovitvijo humanitarne ustanove H.O.P.E. omogočil donacijo za mini kamere, satelitski internet, računalnike, vrtalne naprave za vodo pa tudi za pomoč otrokom Slovenije. Ustanova humanitarne projekte izvaja na terenu, neposredno pomoči potrebnim. Stroške delovanja ustanove prostovoljno in brezplačno zagotavljajo ustanovitelji sami. Donatorjem zagotavljajo popolno transparentnost in pregled nad zbranimi sredstvi in nakupi. Vsak donator lahko v poročilu na njihovi internetni strani vidi svoje nakazilo. V nagovoru v Kostanjevici na Krki je Klemen Mihelič poudaril, da blago in opremo, kot so kamere in raču-

nalniki, s Tomom Križnarjem v Nubske gore dostavljata sama.

Janja Baznik je poročanje Toma Križnarja o dogajanju med Severnim in Južnim Sudanom spodbudilo, da nekaj naredi tudi sama. Uporabila je svoje znanje in tisto, kar jo veseli, ter izdelala koledar z ilustracijami ptic, ki prezimujejo v Afriki. Opise ptic je zopet prijazno in strokovno prispeval Andrej Hudoklin, biolog, zaposlen na Zavodu za varstvo narave. Oblikovanje koledarja je po predlogu prof. Milana Eriča postalo tudi njena diplomatska naloga na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Ljubljani. Prof. Erič je bil mentor ilustracij, pri oblikovanju koledarja pa jo je vodil prof. Ranko Novak. Naslovljena je po verzu Mojčine pesmi iz filma Kekec.

Stroške tiska koledarja je s pomočjo Klemna Miheliča in Občine Kostanjevica na Krki pokrila že pred prodajo. Izkupiček od prodaje koledarja bo tako v celoti nakazan humanitarni ustanovi H.O.P.E. Cena koledarja je 10 evrov, cena ene kamere s poštnino in z dajatvami pa je približno 20 evrov.

S tem humanitarnim projektom je Janja dokazala, da lahko tudi navadni ljudje prispevamo k reševanju svetovnih problemov. Na predstavitvi humanitarne koledarja v Kostanjevici na Krki je bilo namreč zbranih 1.040 evrov.

ČEBELAR | ILUSTRACIJA: JANJA BAZNIK

Brez vas, ki ste ali še boste ta projekt podprli, brez vas, ki ste ali še boste koledar kupili, projekt ne bi imel nobenega smisla. Naj sklenem z besedami, ki jih je ob koncu predstavitve izrekel Boštjan Videmšek: „Kupite koledar, rešujete življenja!“

Več o koledarju, razmerah v Sudanu in ustanovi H.O.P.E. najdete na spletnih straneh:
www.kosevrnes.si
www.tomokriznar.com
www.hope.si

| ANITA GRUBAR

| FOTO: LIDIJA STIPANIČ

FOTOGRAFIJA KONFLIKTA

„Če fotografija ni dobra, nisi dovolj blizu,“ se je glasilo moto Roberta Cape, znamenitega reportažnega fotografa madžarskega rodu. Dvoumen moto. Legendarni fotograf, soustanovitelj najprestižnejše fotografske agencije Magnum, je dokumentiral špansko državljansko vojno, bil edini fotograf, ki se je udeležil zavezniškega izkrcaja na obali Omaha na dan D, in preživel. Umrl je leta 1954, ko je na Indokini stopil na mino, s fotoaparatom v roki. Fotografiranje vojne pa se pojavi mnogo prej. Prve tako imenovane „vojne“ fotografije je posnel Fenton v krimski vojni (med Turki in Rusi, 1854–56). Le pet let zatem mu je sledil Mathew Brady v ameriški državljanski vojni (1861–65). Toda to niso bile pristne dokumentarne fotografije, kot jih razumemo danes. Za fotografiranje se potrebovali premično temnico (šotor), visoko vnetljive kemikalije in izjemno štorast fotoaparat. Za sestavo fotoaparata in pripravo na fotografiranje so porabili nekaj ur. Zato so na teh fotografijah le panorame po bitkah in zaigrani prizori. Stranski produkt tega početja je tudi portret Abrahama Lincolna. Lincoln je fotografijo uporabil v predsedniški kampanji, za katero je trdil, da je zmagala fotografija, in gladko premagal nasprotnika. Bil je prvi ameriški politik, ki se je zavedal moči fotografije. Ta je bila očitno izrabljena v propagandne namene nacistične Nemčije. Njihova plesalka, igralka, fotografinja in režiserka, Leni Riefenstahl, je z inteligentno uporabo tehnološkega napredka omogočila takratnemu političnemu vodstvu neverjetno propagando. V dokumentiranju olimpijskih iger v Berlinu je perfidno idealizirala arijsko raso. V filmih o nacističnih zborovanjih povelečevala Hitlerja in nemški rajh. Med vojno prikazovala nadmoč nemške vojske. Tudi po 2. svetovni vojni se gospa ni upokojila, kot se za nacistične sodelavce spodobi. Opazila je fotografije Georga Rogerja (prav tako soustanovitelja Magnuma) visokih, močnih, lepih črncev v afriški divjini. Želela jih je najti in fotografirati. Gospod Roger, po izobrazbi je bil novinar, se je zavedal svoje odgovornosti, pa tudi sloves gospe Riefenstahl je poznal, zato ji ni želel pomagati. Dokaj premožne gospe to ni oviralo. Na

začetku 60-ih je vseeno izvedela, kje je fotografije posnel. V Nubskem gorovju je domorodcem plačevala, da so se mazali z blatom in se šli rokoborbe, ki jih je fotografirala. To fašistično prikazovanje črncev kot divjakov niti ne bi bilo tako problematično, če teh fotografij ne bi videl cel svet. Objave fotografij so pritegnile tudi pozornost muslimanske sudanske vlade. V njihovi državi, v Nubskem gorovju, živijo animisti? To je seveda v nasprotju z načeli Korana. Med vojaškim posredovanjem so odkrili še nafto, kar je dokončno zapečatilo usodo Nub. Lahko bi celo dejali, da sta Leni Riefenstahl in fotografija posledično soodgovorni za dva genocida. Pa vendar se je fotografija izkazala tudi v pozitivni luči. Med korejsko, sploh pa vietnamsko vojno. Brati o padlih sinovih, bratih, sosedih, sošolcih je drugače, kot pa to videti. Fotografije, prispelle iz Vietnama, so sovpadale s hipijevsko revolucijo baby-boom generacije. Lahko bi rekli, da so fotografije, kot je fotografija deklice, ki beži pred napalmo bombo, ki jo je posnel Nick Ut, spremenile javno mnenje in odločno zahtevale umik vojske (morda je tudi sedaj primeren čas za razmislek o tem). Ameriški establišment je prepoznal politični pritisk fotografije. Na naslednji vojaški intervenciji v Panami fotografov ni bilo (razen francoskega novinarja, ki je bil po naključju tam na počitnicah). To je povzročilo ogromno ogorčenja. Zato so politiki sklenili z mediji kompromis. Pridne, ubogljive novinarje in fotografe, po izboru politikov ter uradnikov, nagradijo z akreditacijami. Potem jih vojska vodi po vnaprej predvidenih scenarijih (padec kipa Husseina v Bagdadu). Včasih pa se tudi v nadvse detajlno načrtovanih dogodkih zgodi kakšna nevsječnost. Pred leti je bil fotograf Damir Šagolj postavljen na kontrolno točko v Iraku. Mimo se je pripeljala družina. Začelo se je streljati nanje. Fotograf je fotografiral. Američani so ubili mamo in hudo ranili sestro. Dojenček je preživel. Gospod Šagolj je naredil cel kup pretresljivih fotografij krvavega pokola. Takoj so ga kontaktirali iz ameriškega Associated Press in mu ekskluzivno odkupili ves posneti material. Fotograf jim je fotografije seveda v dobri veri prodal, češ, spremenile bodo svet. Toda agencija

je objavila le fotografijo, na kateri ameriški vojak pestuje dojenčka, dojenčka, čigar mamo so isti vojaki pred nekaj trenutki ubili. Na fotografiji vojak deluje rešiteljsko, skrbno in nežno. Postala je ena najslavnejših fotografij iraške vojne. Zaradi nje je Damir Šagolj postal celo drugi Neameričan, predlagan za Pulitzerjevo nagrado. Verjetno je odveč pripomniti, da preostale fotografije tega dogodka niso bile objavljene. Pravzaprav dandanes tovrstne deskriptivne fotografije niti niso več učinkovite v tolikšni meri. Nadomestila sta jo televizija in internet, angažirana baby-boom generacija je izgubila svojo naivnost, revolucionarna mladina pa je zaradi nasičenosti postala apatična. Digitalna revolucija se je začela po garažah, med majhnimi internimi skupinami, ni bila empirično organizirana, kot je bila industrijska revolucija v 19. st. Zato tudi sodobno poročanje čedalje bolj prisega na t. i. državljansko novinarstvo (citizen journalism). Fotografij ne delajo več profesionalni fotografi, temveč naključni državljani, ki se znajdejo v središču dogajanja. Ki so blizu. Preden pridejo profesionalne fotografske ekipe, je akcije že konec, lahko fotografirajo le posledice dogodka. Medtem ko fotografije, posnete z mobilnimi telefoni mimoidočih, prikazujejo dogodek. V terorističnem napadu na londonski sistem podzemnih železnic leta 2005 je bila pravzaprav prelomna točka. Vsi večji časopisi so na naslovnih objavili nizkoresolucijske amaterske fotografije eksplozij, uničenja in kaosa. Ko so profesionalni fotografi prispeli na kraj dogodka, so lahko slikali le še dim in policiste. BBC je 13 minut od prve eksplozije prejel 15.000 fotografij le-te. V uri in pol po eksploziji je bilo 1.300 objav na blogih. Izkazale so se za nadvse verodostojne informacije. Lahko bi rekli, da je to napovednik konca profesionalnega fotožurnalizma. Fotografija pa še naprej spreminja usode ljudi. Za nove tehnologije smo iznašli nove načine, kako s fotografijo uničevati in kako reševati. Pri sodobni neposredni uničevalni moči fotografije imam v mislih izum britanske mladine, imenovan „vesela klofuta“ (Happy Slap). Novi socialni vzorec izhaja iz popularnosti medija. Vsi imamo

fotoaparate, če ne drugje, na mobitelih, obeskih za ključe, računalnikih. Zato se je v Veliki Britaniji med mladino razvil trend, da v gruči najstnikov eden snema, preostali pa klofutajo mimoidoče. Posnetke potem objavijo na socialnih omrežjih ali medijih. To objestnost bi morda nekateri še poizkušali opravičevati, če ne bi to vodilo do skrajnosti. Leta 2009 se je v tovrstnem izgredu nasilje stopnjevalo do krute smrti upokojenca. Dedka so ubili pred vnukinjo. Za „foro“. Ali so to vrednote, ki jih ustvarja tehnologija? Morda le stranski proizvod?

Izjemno uporabo fotografije, ki rešuje nešteto življenj, pa si je zamislil Slovenec Tomo Križnar. Izkoristil je dokumentarno moč medija in majhnost digitalne tehnologije. Kot aktivist, ki je v darfurški konflikt vpleten že skoraj od samega začetka, ni zbiral pomoči za zdravila in hrano, pač pa za kamere. Pred dvema letoma je odnesel v begunsko taborišče v Darfurju okoli 100 snemalnih naprav. Tam jih je razdelil beguncem. Ta taborišča so pravzaprav zbirni centri, kamor hodijo sudanske paravojaške milice morit in posiljevati. V taborišču, v katerem so kamere razdelili, je bil upad nasilja

neverjeten. Nasilne tolpe se zavedajo, kako pogubno bi lahko bilo zanje, če bi jih dokumentirali. (Na žalost je še veliko takih begunskih taborišč, kamor lahko hodijo počet grozodejstva brez strahu pred posledicami.) Te fotografije hranijo kot dokazno gradivo za Mednarodno vojno sodišče v Haagu. Tam so fotografije že uporabili kot dokaz v primeru genocida v Srebrenici. V primeru Darfurja pa fotografije prvič delujejo celo preventivno. Na množični ravni. Gospod Suleiman Jammous, koordinator humanitarne pomoči uporniške skupine JEM, pravi, da ena taka kamera naredi več kot 20.000 vojakov mirovne misije v Darfurju skupaj. Tovrstni učinkovitosti, tako poceni, nihče ne bi smel reči ne, pa vendar. Ljudi, ki nam nesebično razlagajo o enostavnih rešitvah, preslišimo, ker v njih ne vidimo koristi. Lastne, kratkoročne koristi.

Toleriramo vojno v Kongu zaradi coltana, samo da imamo lahko najnovejše mobitele, plazma ekrane in prenosnike. Da lahko gledamo, kaj bo za božič storila Paris Hilton in kaj oblekel David Beckham. Namesto da bi se primerjali s sestradanim sudanskim dečkom, na katerega že preži mrhovinar, se zahva-

lili vsem naokoli za kakovost življenja in morda celo predrzno prispevali za kamero, ki nekoga reši pred posilstvom. Vsa primerjava z idealizirano medijsko podobo, morda celo tekmovalnost z njo, je bila morda na začetku pravilno zastavljena. Spodbujala je razvoj. Pretiravanje in skrajnost sedanjega stanja pa sta več kot samo destruktivna. Tehnologiji, ki smo jo razvili, ne sledimo z uporabo le-te. Sledimo navodilom korporacij, kako moramo kaj početi. Šolamo se skoraj 20 let, da izvemo, kaj se moramo naučiti. Skozi celotno zgodovino in kontekst fotografije je fotografija vedno preizkušala in prestopala svoje zmožnosti. Z razvojem tehnologije in sveta naokoli. Podoba se kot močno orodje družbe dokazuje skozi celotno zgodovino. Tako v pozitivni kot negativni luči. Vedno pa je zvesta zgodovini. Morda se principi in pristopi spreminjajo, vendar moč ostaja. Ko je gledalca zavajala, je bila uničujoča, ko je bila iskrena, je reševala življenja. Tomo Križnar in organizacija H.O.P.E. (prek njiju pa tudi Janja Baznik) se trudijo, da bi čim več ljudi dobilo glas. Da povedo svoje zgodbe, od blizu.

| UROŠ ABRAM

DEMONSTRACIJE V LJUBLJANI | FOTO: UROŠ ABRAM

STANKO IN JOŽE, KI STA DOMA V KOSTANJEVICI NA KRKI, ŽIVITA PA V LJUBLJANI IN KAMNIKU

Dolga, s peskom posuta cesta, vzporedno z njo še ena, pa prečne „gase“, vez med obema.

Ozke „ulce“ do Krke, ki se zelena sredi zelenja ovije okoli otoka, neslišno boža lesene mostove in teče dalje. In rahel večerni vetr z Gorjancev pometa ulice malega mesta.

Bog ve, kolikokrat so rojeni Kostanjevičani, ki živijo daleč stran, sanjali o svojem kraju.

Je jutro, pa kaj hitro poldan, večer in noč. Dirjajo dnevi, se stekajo v leta in ko se zgostijo v jesen, se ustrašimo, da spomin ne bo več dosegel naše mladosti in takrat se v nas prebudi silno hrepenenje po ljubem detinstvu in domu.

Mlada in polna pričakovanja sta v svet zrla tudi rojena Kostanjevičana Stanček Gajšek in Jožek Jankovič, ki ju je življenje odneslo iz mesta mladosti in odložilo na ravnici pod Kamniškimi planinami, prvega v Ljubljani, drugega v Kamniku. In če ju vprašaš, od kod sta, je odgovor obeh identičen: „Doma sva v Kostanjevici, živiva pa v Kamniku in Ljubljani.“

Njuna pripoved je pravzaprav nadaljevanje zgodbe, ki jo je v prejšnji številki novic izpričala gospa Staša Šoba in se nanaša tudi na življenji njenega brata Stančka in soseda Jožeka, dveh pobalinov, ki sta bila na začetku druge svetovne vojne stara pet in osem let. Ker je prostor v časopisu omejen, pa pri obeh glavnih protagonistih nisem pisal o družinskih peripetijah, tako da njuni starši nosijo zgolj stranske vloge.

Pripovedovanje o vojnem času pri obeh mladih junakih se zdi na trenutke morda celo preveč optimistično, kar pa vsekakor sodi k otroškemu značaju (duši). Je pa tudi res, da je čas mladosti, če ga gledamo z časovne distance, vedno svetlejši in lepši.

Stanko:

„Po napadu Nemčije in njenih zaveznic na takratno Jugoslavijo sem bil star osem let. V spomin se mi je vtisnilo, da me atek ni pustil na slavnostni sprejem nemške okupacijske vojske, ki je korakala po ulicah Kostanjevice, ob cesti pa so jim vidno zadovoljni petokolonaši mahali in jih pozdravljali z dvignjenimi rokami in vzkliki ‚Heil Hitler!‘ Šolsko poslopje, v katerem smo stanovali, so zasedli Nemci in v naši jedilnici sta se naselila politično zmernejši avstrijski oficir Müller in z nacistično ideologijo prežet Weissflog, ki je prihajal iz Nemčije. Vzdušje ni bilo nič kaj optimistično, bali smo se, da nas bodo izselili. Po pripovedovanju sestre Staše je mama za vsakogar od nas pripravila vrečo, v katero je dala najnujnejša oblačila, nekaj prepečenca in nam povedala, kako se vesti, če nas bodo odpeljali. Neke noči se je pred šolo ustavil avto, iz katerega sta izstopila dva neznanca. Še danes slišim njune korake v pesku pred glavnim vhodom in hojo po stopnicah, ko sta se bližala našim prostorom. Odprla sta vrata spalnice, posvetila z baterijo, za hip zastala in eden od njiju je v nemščini rekel: ‚Nein, gehen wir weiter [ne, gremo naprej].‘ Nakar sta odšla.

Večkrat so ateka, ki je bil upravitelj šole, obiskali tudi člani nemške kulturne zveze Kulturbund iz Krškega in ga nagovarjali, naj se vključi v njihove vrste. Ko je bil nekega dne pri njem na obisku spet eden kulturbundovskih agitatorjev in z največjim zanosom govoril o večvredni arijski rasi in o Nemčiji über alles, je nekdo potrkal na vrata, vstopil in vprašal: ‚Permesso, sono il capitano ... [dovolite, sem kape-

DRUŽINA JANKOVIČ PRED HIŠO V KOSTANJEVICI NA KRKI SREDI PETDESETIH LET PREJŠNJEGA STOLETJA. OD LEVE JOŽE, MAMA ROZIKA, OČE JOSIP, NAJSTAREJŠI SIN VLADIMIR IN NAJMLAJŠI PAVEL, KI DANES ŽIVI V DOMAČI HIŠI V KOSTANJEVICI NA KRKI.

| FOTO: OSEBNI ARHIV JOŽETA JANKOVIČA

tan ...], ali bi bilo možno v vaši šoli nastaniti moja četo?’ Ko je atek novico, da bodo prišli Italijani, z velikim veseljem in osebnim zadovoljstvom sporočil krškemu gostu, je ta ponorel, zaloputnil z vrati in odvihral iz prostora. In potem so prišli Italijani.“

Jože:

„Zame se je vojna začela šokantno. Spominjam se, da so v našo hišo vdrli Italijani in eden njih je brez pravega razloga začel streljati skozi okno. Prostor je napolnil vik in krik, mama je jokala, sam pa sem našel zatočišče pod zapečkom. Ko je prišel nadrejeni oficir in mu ukazal, naj neha, se je stanje končno umirilo. Potem pa so se Italijani kar naselili pri nas. Vzeli so nam prostore levega dela hiše, sami pa smo uporabljali, kar je ostalo praznega v desnem delu poslopja. Hišo so pred partizani, ki so se zadrževali pri cerkvi Matere božje, varovale približno dva metra visoke lesene barikade, ki so nas branile pred izstrelki. Zaščiten je bil tudi vrh kozolca, kjer je bilo, tako kot na vrhu hiše, strojnično gnezdo. Potem pa se je iz dneva v dan ponavljala podobna zgodba. Ko je partizanska puška iz slinovške smeri počila trikrat, je bil to Italijanom signal, da so tudi oni začeli streljati. Največkrat so v dvajsetih minutah, kolikor je približno trajal povračilni ukrep, streljali kar v prazno. Tudi sam sem bil večkrat udeležen pri tem početju tako, da sem držal prst na petelinu težke brede in premikal železno cev mitraljeza cikcak, levo, desno. Orožje sem znal tudi sestaviti in razstaviti. Po končanem strelskem nastopu so Italijani v poročilo zapisali, da je bil vojaški napad odbit.

V Kostanjevici in bližnji okolici je bilo kar nekaj različnih vojska. Pri Materi božji so bili partizani, v mestu belogardisti in Italijani, kasneje tudi domobranci, severni lok Krke je bil meja z nemškim rajhom. Nemci so imeli svoj štab v

Glihatovi hiši, kjer je bila pred vojno parna žaga. Danes je to zgradba nasproti gostišča Žolnir. Vojaška uprava je bila v Krškem. Preden prideš na severni most s krške strani, je bila nemška stražarnica, na gmajni lesen stražni stolp, pa žična ograja z minami in s stražnimi stolpi.“

Stanko:

„Italijansko vojsko, ki je zasedla Kostanjevico, je sestavljalo več rodov. Najštevilčnejša je bila kraljeva vojska, ki je bila nameščena v prostorih osnovne šole, v drvarnici pa so si uredili kuhinjo. Nekaj je bilo karabinerjev (orožnikov), manjše število financarjev in približno dvajset v črne srajce in uniforme odetih fašistov (camice nere), ki smo se jih najbolj bali. Ti so stanovali v tedanjih Gatschevih hišah na današnjem Kambičevem trgu. Kraljeva vojska in fašisti se niso marali, tudi kuhinje niso imeli skupne. Vse, kar so potrebovali, so prihajali iskat v skladišče, ki je bilo za šolskim poslopjem.

Spominjam se kuharja Luigija, za katerega mi je atek že po vojni pripovedoval, da je bil po prepričanju komunist. Povedal mi je tudi, da je nekoč neki Orehovčan prišel v italijanski štab ovadit domačina. Kot nagrado za to neslavno dejanje so mu dodelili nekaj zavitkov makaronov. Luigi, ki mu je testenine z jezo izročil, je obenem opozoril ateka, naj se pazijo tega človeka.

V italijanski kuhinji v drvarnici sem bil največkrat ob času, ko so delili hrano. Še danes se mi cedijo sline, ko se spomnim pašte, posipane s parmezanom, pelatov iz konzerv in krasnega oljčnega olja. Najbolj pa sem oboževal prepečenec, ki je bil v nasprotju z današnjim za prst debel, kvadratne oblike s stranicami 20 centimetrov in preluknjan na štirih koncih. V ustih se je kar stopil. Moram priznati, da smo v kraljevski italijanski kuhinji res kraljevsko jedli.

Drugače pa smo se s temi vojaki spoprijateljili, se v kratkem času naučili italijansko, z njimi igrali nogomet in se družili tudi drugače. Vojaki, ki so bili daleč od doma, so nas večkrat imeli kot za svoje otroke, vlogo okupacijske vojske so slabo sprejeli in jo sovražili.

O Italijanah pa mi je oče pripovedoval tudi drugačne zgodbe. Ko so jih v živinskih vagonih peljali v internacijo, so jih na postajah v Italiji, kjer so se ustavljali, zmerjali s figli delle putane slovene (sinovi slovenskih kurb) in jim kljub žeji niso dali vode.“

Jože:

„Italijanski vojaki, ki so stanovali pri nas, so bili do mene zelo prijazni. Stalno so me crkljali, mi večkrat ponujali sladkarije in me gostili s hrano. Prvi mesec mi je bil njihov jezik tuj, v naslednjih tridesetih dneh sem jih že razumel, kasneje pa sem se že brez težav sporazumeval z njimi. Na spodnjem mostu so postavili stražo in tisti, ki je hotel na drugo stran, je moral pokazati posebno dovolilnico. Pri tem pa so ga stražarji kar dobro pregledali. Tudi člani naše družine pri tem nismo bili nikakršna izjema.

Posebno v času, ko smo imeli v vinogradu v Zajčkih najete delavce, ki jim je bilo treba dostaviti hrano, je bilo težko prepričati italijanske stražarje, da hrana ni za partizane, ki so bivakirali za cerkvijo Materie božje na Slinovcah. Spominjam se, da je ob neki priložnosti stara mama, oblečena v dolgo, široko krilo privezala šunko kar za svoje stegno.

Italijani so z mitraljezom, obrnjenim proti Jerovcam, Štajngrabnu in Materi božji nadzirali ta prostor. Domačini, ki so imeli njive v tem rajonu, so se morali javiti pri nas in italijansko komando obvestiti, da bodo šli na polja. Delo

prevajalca iz slovenščine v italijanščino so večkrat prepustili kar meni. Kmetje so bili še posebej opozorjeni, da ne smejo hoditi s koso na rami, ker bi ta preveč spominjala na puško.“

Stanko:

„Ko sem hodil k Laknarjevim po mleko, sem moral uporabljati dve prepustnici. Mimo italijanske straže na mostu sem šel največkrat, ne da bi jo pokazal, ker so me vojaki v glavnem poznali. Potem pa mimo pokopališča, kjer se je že začel partizanski teritorij, in če si po naključju naletel na partizane, si moral pokazati njihovo dovolilnico. V njej je bil odtisnjen žig, narejen s pečatnikom iz krompirja. Včasih ko sem s kanglico v roki počasi stopal po cesti, se je začelo streljanje in potuhnjen za pokopališkim obzidjem sem moral počakati, da se je vse nehalo. Streljanje partizanov in Italijanov pa ni bilo nič v primerjavi z Laknarjevim petelinom in njegovim ostrim kljunom. Pernati lepotec je bil, kot se za vojni čas spodobi, vseskozi na preži. Napadel je iznenada, ne glede na to, iz katere strani sem prihajal proti hiši. Edino moje zadoščenje je bilo, da ni izbiral nasprotnikov. Kdorkoli se je pojavil na njegovem rajonu, je bil ogrožen. Napol po zraku, napol po tleh se je izstrelil proti svojemu namišljenemu sovražniku in še danes se zdrznem, ko se spomnim te nočne more.

Orožje je bilo med vojno prisotno vsepovsod. Še posebej je

JOŽEK LEVO IN STANČEK DESNO, TOKRAT Z LESENIM OROŽJEM, TAKOJ PO 2. SVETOVNI VOJNI.

| FOTO: OSEBNI ARHIV JOŽETA JANKOVIČA

bilo vabljivo za nas mlajše, ki nam je nadomeščalo igrače, ki jih ni bilo moč kupiti. Z Jožekom sva imela v svojem ‚vojaškem arzenalu‘ raznovrstno vojaško opremo in orožje. Razen kanona in tanka je bilo vsega. Če se zdaj spomnim, mi gredo lasje pokonci. Ne morem verjeti, kakšni perverznejši smo bili. Ko smo dobili granato samohodnega topa, smo jo razdrli in pobrali ven eksploziv v obliki špagetkov. Tega smo zažgali in pri tem nismo doživeli ne vem kakšnih užitkov. V granati na vrhu pa je bil vžigalnik, ki ga je bilo treba odviti, in v majcenem prostorčku je bila rumena snov. Če si pomešal z zobotrebcom, je naredilo fju, fju, fju in se pokadilo, kar je bilo za naju višek zadovoljstva. Kljub temu da bi se nama lahko marsikaj zgodilo, ga ni bilo junaka, da bi nama preprečil to nevarno početje. Moja mama je večkrat izjavila: ‚Joj, samo da bi živ dočakal atekovo vrnitev iz taborišča.‘“

Jože:

„Tudi Gatscheva hiša, pred vojno trgovina, je bila prava zakladnica, kjer se je dalo ob odhodu različnih vojska (italijanske, belogardistične, domobranske) vedno najti kaj zanimivega. Pritegnilo nas je vse, največkrat pa smo iskali vojaške lopatke, bajonete, nože, pištole in puške. Trofeja je bila tudi raketna pištola in raketa, ki je imela padalo. Ko jo je vojak izstrelil, se je na najvišji točki aktivirala, odprlo se je padalo, ki je poskrbelo, da je bilo spuščanje rakete, ki je osvetljevala okolico, čim počasnejše. Pri nečem pa smo si bili vsi, ki nas je v času vojne zanimalo orožje, več ali manj enotni. Nemška brzostrelka MP-40, ki je bila standardno orožje poveljnikov oddelkov in vodov v nemškem Wehrmachtu, je bila trofeja brez primere. Kot otrok si nisem mogel predstavljati, da je eden domačinov zamenjal z lačnimi četniki, ki so se umikali pred partizani, hlebec kruha za to sanjsko orožje.

Za najdbami smo oprezali tudi v vojaških bunkerjih, ki so bili na Bajnvrhu. Nekega lepega dne smo v enem teh vojaških zavetišč našli italijansko bombo, ki jo je moj kompanjon Toni takoj začel razstavljati. Ker se je zaradi njegovega napačnega pristopa kar naenkrat iz bombe začelo oglašati preteče sikanje, ki smo ga dobro poznali, smo vedeli, da je šale konec. Zaleteli smo se proti izhodu in se z največjo hitrostjo razbežali po bregu. Toni, ki je bil seveda zadnji, je bombo odvrigel, ravno ko se je rešil objema bunkerja. Ob eksploziji sta ga zračni sunek in strah pognala v silen tek. Ko nas je prehiteval po travniku navzdol, je panično kričal: ‚Ubilo me je, ubilo me je.‘ Po takšni nesreči smo dva dni mirovali in se ogibali orožja, potem pa smo se spet odpravili na teren.

Osnovno šolo sem obiskoval v času okupacije, začeni leta 1942 v prvem razredu. Pouk je bil v Bučarjevi dvorani nekdanjega hotela, ki je bil pred drugo svetovno vojno, vse do izgradnje kulturnega doma leta 1953, namenjen vsem kulturnim prireditvam v kraju. Moja razredničarka je bila soseda iz ulice, gospa Stana Gajšek. Razen tega, da je bila elementarka brez primere, ki je znala čudovito delati z otroki, je imela tudi absoluten spomin. Ko te je enkrat shranila v svoj ‚računalnik‘, si bil v njem za vse življenje. Večkrat se je pri njej poštar, gospod Žagar, ki je prinesel pošto, ustavil in jo povprašal: ‚Gospa Gajškova, kateri pa je ta in ta iz Črneče vasi?‘, na primer. Ona pa njemu nazaj: ‚Ja, to je pa brat od Francija, ki ima še tri sinove, v hlevu pa redijo tri glave živine ...‘ Poznala je ljudi daleč naokoli. Nikoli v svojem učiteljskem poklicu in v življenju nasploh nisem srečal človeka, ki bi ji bil po pomnjenju enak. Pouk smo obiskovali tudi v

prostorih gasilskega doma in v dveh sobah sedanje občine. V drugem razredu sta me poučevali dve mladi učiteljici, v tretjem in četrtem pa je bila naša razredničarka Liči Žlindrova. Bila je zelo stroga, nas je pa veliko naučila. Šolanje je bilo zelo nestalno, čim se je začelo streljanje, smo z največjo hitrostjo zbežali domov. Zaradi tega smo imeli v znanju precej globoke luknje. Nobenih težav, kot se spominjam, pa nismo imeli s poštevanko, saj smo jo drgnili do onemoglosti. Oprema vseh prostorov, kjer se je izvajal pouk, je bila iz šole, ki je bila že od začetka okupacije štab različnih vojska in je za nas učence že od maja 1942 imela zaprta vrata.

Večkrat se sprašujem, kako da smo se kljub tako pomanjkljivemu pouku toliko naučili. Najbrž je bila želja po znanju v takih okoliščinah neprimerno večja, kot je danes, ko je vsiljevanje različnih, včasih tudi nepotrebnih, učnih vsebin pretirano. Šolski pouk je bil tudi v dveh sobanah pred kapele svete Ane v prostorih nekdanjega župnišča. Ker so starši vedeli, da bom nadaljeval šolanje na višjih šolah, sem na željo očeta zaradi pomanjkljivega znanja še enkrat obiskoval peti razred. Leta 1947, ko so kostanjeviško šolo vsaj za silo usposobili od vojnih poškodb in ko se je v njej lahko nadaljeval pouk, pa sem šolanje nadaljeval v Brežicah. Na koncu lahko ugotovim, da kot rojeni Kostanjevičan nikoli nisem obiskoval šole, ki je zrasla leta 1906.“

Stanko:

„Sam sem prvi razred obiskoval še v naši pravi šoli, razredničarka pa mi je bila mama. Vsakih toliko pa je v razred prišel suh, slok italijanski učitelj, ki naj bi nas uvedel v svet italijanskega jezika. Vstopil je z dolgo puško na rami, jo snel in postavil v kot. Mi smo seveda morali vstati in ga pozdraviti, vendar brez viva il Duce, viva il Re [živel vodja – Mussolini, živel kralj]. Ko smo zmolili po italijansko Pater noster ... [Oče naš ...], nam je začel pripovedovati zgodbe iz vsakodnevnega življenja, prirejene naši starostni stopnji. Ko smo se morali iz šole preseliti v hišo na otoku, sem večkrat, posebno ob večerih, slišal partizane in belogardiste, ki so stanovali v šoli, kako so se zmerjali. V tišini noči se je razločno slišalo, kako so belogardisti, ki so bili v glavnem iz šentjernejskega konca, kričali: ‚Svinje rdeče, prid' te, če si upate, vam bomo dal' mal' fižola.‘ Oni pa njim nazaj: ‚Prasiče belogardistične, prid' te, bo' te dobil' krompirja.‘ Italijani so v poslopju nekdanje Mercatorjeve trgovine, ki je bila takrat Gatscheva, zadelali vsa okna, na vrhu pa na dve železni traverzi navezali kolesarske zračnice in s tem naredili nekakšno fračo. Vsakih toliko so s to napravo izstrelili aktivirane bombe, ki seveda niso dosegle cilja, pokalo pa je le, kar je bilo najpomembnejše. In Italijani so spet odbili namišljeni partizanski napad.“

Jože:

„Zaradi bližine nemškega letališča v Cerkljah smo bili navajeni na zvoke letal, toda nekega dne v prvi polovici leta 1943 je postal ropot neprimerno močnejši. Hrup naju je z mamo zvalil na dvorišče, kjer sva spremljala dogajanje. Nad cerkev Matere božje na Slinovcah so priletele nemške štuke, pikirale proti cerkvenemu stolpu in začele odmetavati bombe.

Božji hram je bil njihov cilj, ker so se v njegovi bližini zadrževali partizani, ki so imeli v zvoniku strojnično gnezdo. Bližina Slinovc mi je omogočila, da sem vse, kar se je dogajalo, dobro videl. Prva bomba, ki je padla na dvorišče pri Krištofovih, hiši in hlevu ni naredila nikakršne škode, je pa na sredi dvorišča naredila ogromno luknjo.

Druga je padla nižje v gozdček, naslednja pa je predrila streho cerkve in končala, kot smo kasneje videli, na kamnitih tleh pred prezbiterijem. Mama je žalostna izjavila: ‚Zdaj pa ne bo več naše cerkvice.‘ Mučno čakanje pa se ni končalo z eksplozijo in mamina izjava, da je Marija rešila cerkev, se mi je v tistem trenutku zdela najbolj prepričljiva. Po pripovedovanju je bomba, ‚debela prasicá,‘ kot smo jo mi poimenovali, ležala na kamnitem tlaku sredi cerkve, dokler je partizani niso razstavili in smodnik uporabili za svoje potrebe. Del strehe, ki ga je predrila bomba velikanka, so kasneje prekrili s temnejšo opeko, ki je bila položena v obliki križa.

Italijanski okupatorji so v Kostanjevico prinesli precej novosti, ena od teh je bila, da so v nasprotju z nami, domačini, že takrat upoštevali poletni čas. Tako se tudi opoldansko zvonjenje v cerkvi Matere božje na Slinovcah, ki so jo imeli pod nadzorom partizani, nikakor ni ujemalo z zvonjenjem v farni Jakobovi cerkvi na otoku. Ko se je zvonilo poldan, so Italijani začeli divje streljati, da bi zadeli zvon, kar se jim je po več desetih poskusih tudi posrečilo. Od takrat naprej je imel zvon počen zvok.“

Stanko:

„Moj stari oče je bil navdušen čebelar. Pred čebelnjakom, na vrtu za hišo, je bil iz lesa izrezljan francoski vojak, ki je bil pravzaprav panj. Italijani so ga postavili med mule v farovski hlev, ki je bil pod arkadami župnišča v dvorcu.

Napačno so sklepali, da bodo mule mislile, da je leseni Francoz pravi italijanski vojak in se zaradi strahu pred njim ne bodo več brcale. Ker akcija ni uspela, mule namreč niso bile tako neumne, kot so Italijani mislili, so ga prestavili na most, ga oblekli v italijansko uniformo in ga na milost in nemilost izpostavili partizanskim izstrelkom. Po več poskusih je krogla res zadela lesenega junaka v nogo, mu jo odbila in s tem je Francoz dobil dovoljenje za upokožitev. Shranjen na podstrešju naše hiše je dočakal italijansko racijo in skrit med kramo italijanske vojake preplašil do te mere, da so zbežali na cesto. Mislili so namreč, da gre za

partizana ali kakega drugega skrivača. Ko so zbrali pogum, so se po nekaj minutah z naperjenimi puškami in pištolami vrnili k skriteму junaku, ki je po vojni le dočakal svoj mir v Posavskem muzeju Brežice, kamor ga je mama darovala.“

Jože:

„Spominjam se tudi, da je nekega dne prišel na kontrolo italijanske vojske oficir iz Novega mesta. Z mamó sva ravno stala na pragu hiše, vojak, ki je bil nedaleč stran, pa je rekel: ‚Joj Kristus, Marija, kaj bi dal, da bi v tem trenutku začeli streljati partizani.‘ In Bog ga je res uslišal. Ni minilo deset sekund, ko se je zaslišal pok in krogla je zadela opeko na strehi. Italijanski inšpektor je planil v beg in v zavetju hiš zapustil prizorišče, še preden je opravil svojo nadzorniško nalogo. Vojaki pa so se za njim smejali in muzali ter se zahvaljevali ljubemu Bogu in devici Mariji. Italijani so bili res strašno plašljivi.“

Stanko:

„Po kapitulaciji Italije so Kostanjevico zasedli partizani, vendar je mesto ostalo v njihovih rokah le toliko, da so odnesli denar iz pošne blagajne, nakar so prišli Nemci.

V Kostanjevico so vkorakali skupaj z domobranci, ki so imeli krasne nemške uniforme z domobranskimi oznakami in čisto novo orožje. Spominjam se, kako so se pripeljali z nemškim kamionom, ki je imel ob straneh klopi, poskakali so na cesto in odšli v Gatschevo hišo, kjer so vojaki v zgornjem nadstropju tudi stanovali. Štab je bil v hiši, kjer je danes uprava Kmečke zadruge, garaže pa so imeli na dvorišču za Gatschevo hišo.

Potem so borci Gubčeve brigade pod poveljstvom Staneta Potočarja z zaplenjenim italijanskim orožjem več kot teden dni obstreljevali Kostanjevico. Za merilce so imeli Italijane, ki so jih za tisti čas mobilizirali, kasneje pa spustili domov. Ko je Kostanjevica doživljala partizansko kanonado, so Jankovičevi živeli pri nas. Njihova hiša je bila v nasprotju z našo, ki je bila v zavetju, bolj na odprtem. Pred okna smo

ENO REDKIH SREČANJ NA DOMAČEM DVORIŠČU V ZAČETKU NOVEGA TISOČLETJA | FOTO: OSEBNI ARHIV JOŽETA JANKOVIČA

naložili metrska klaftrska polena in postavili divan pokonci.“

Jože:

„Pri obstreljevanju mesta so partizani začeli uporabljati tudi minomete. V začetku je bilo vse skupaj precej grozljivo. Izstrellek pri minometu ima namreč tako krivuljo leta, da pade navpično na cilj, zato nisi varen skoraj nikjer, še za zidom ne. Toda po tednu dni smo natančno vedeli, katerega kalibra je minomet, od kod strelja in kam bo mina padla. Po puku smo tekli na mesto, kamor je mina padla in poiskali stabilizator, nameščen zadaj za krilci. Tam je dodatno eksplozivno polnjenje in to je bilo za nas še ena trofeja več. Partizani so streljali tudi s topovi. S Stančkom sva stala na dvorišču, ko je počilo. Granata je priletela v sosednjo Uršičevo, danes Jordanovo hišo, dobre štiri metre od naju. Bila sva čisto bela od ometa, vendar živa in zdrava, razen da nama je dva dni zvonilo v ušesih.“

Stanko:

„V nekaj dneh so Nemci izvedli veliko ofenzivo. Očitno je bila Kostanjevica kar pomembna strateška točka. V bližini je bilo namreč nemško vojaško letališče Cerklje, na katerem so imeli Nemci nekaj Messerschmittov, v skladiščih pa so bile zaloge goriva za njihov vozni park.

V vojaških akcijah so Nemci uporabljali tudi težko orožje, skupaj s tanki. Ko so se premikali skozi Kostanjevico, je morala kolona motoriziranih vozil prečiti oba mostova, ki sta držala, dokler niso prišli na vrsto tanki. Ker so bili takratni mostovi prekriti samo s prečnimi deskami, gornje plasti lesnega parketa ni bilo, je bila nosilnost manjša, teža teh težkih železnih zverin pa vsekakor prevelika. Ob tem se je spodnji most udrl in eden od tankov je zgrmel v reko. Ko so ga hoteli Nemci zvleči na kopno, so morali razkriti vse deske in požagati nekaj nosilnih koz. S tem je bila Kostanjevica odrezana od sveta. Ker smo bili ena redkih družin na otoku, ki jim Italijani niso zaplenili čolna, sem postal brodar. Prevažal sem vse, ki so imeli kakršenkoli popravek na drugi strani Krke, predvsem pa kmete, ki so odhajali na njive in v vinograde. Za plačilo v naturalijah sem domov prinašal klobase, slanino, kruh in druge dobrote. Ko so Nemci tank potegnili na suho, so ga razstavili, popravili in odpeljali. Potem so zakrpali most in moje zelo donosne službe je bilo konec.

Ko je mina ubila nemškega oficirja na otoku, so se Nemci nad prebivalci kruto znesli. Po hišah so pobrali 74 moških, jih kasneje 25 ustrelili in nad mesto je legla velika žalost. Motorizirana kolona je potem pot nadaljevala proti Prekopi in Šentjerneju. Enega od Nemcev, ki je na tej poti gledal iz kupole tanka, so na Prekopi ustrelili partizani in tudi tam je sledilo kruto maščevanje. Nemci so se z ofenzivo hoteli rešiti partizanov, prevzeti nadzor nad letališčem v Cerkljah in ohraniti oskrbovalne poti za vojno v Italiji. Med talci, ki so jih Nemci postrelili na Prekopi, je bil v kopici trupel tudi petnajstletni Črtaličev Franci iz Ostroga, ki je bil huje ranjen. Krogla mu je predrila lici in poškodovala jezik, druga pa ga je zadela v zadnjico, čez debelo meso. Ko je na deželo legla noč, se je izkopal iz kupa mrtvecev in se privlekel do domačega praga. Rane so se mu zagnojile in fant bi brez zdravniške oskrbe umrl. Nekega popoldneva so njegovi starši prišli k mami in jo prosili, naj jim pomaga. Izposlovala je dovoljenje pri domobranski in nemški komandi, da so ranjenca lahko z lojtrskim vozom prepeljali v bolnišnico Brežice. Ker pa kočijaža niso pustili čez blok, je mama sama

prijela za vajeti in ubogega fanta pripeljala v bolnišnico. Tam ju je sprejela naduta kočevarska nemška zdravnica, ki je mamu najprej hudo nadrla, rekoč: ‚Kako ste mogli biti tako neodgovorni in mi tako zagnojenega fanta pripeljati tako kasno.‘

Mama ji je ponižno odgovorila: ‚Mi živimo v Kriegsgebitu [vojnem območju] in tam so ranjenci vsakodnevna stvar.‘ Zdravnica je Francija za silo oskrbela in ga poslala na specialistično kliniko v Gradec, kjer so ga pozdravili. Domov je prišel istega dne, kot se je atek vrnil iz internacije. Zgodba se je tako srečno končala. Mama je bila zelo priljubljena med domačini in če je bila stiska, so se ljudje večkrat oglasili pri njej, da jim je pomagala.“

Jože:

„Ko so zavezniški bombniki, ki so vzletali iz afriških letališč, leta 1944 bombardirali nemška mesta, so leteli tudi čez naše kraje. Prekrili so nebo od Gorjancev do Krškega hribovja, in ko sem jih preštel tisoč, sem se naveličal in odnehal. Ob preletu letal pa so se dvignili tudi nemški lovci s cerkljanskega letališča in se večkrat spopadli z več kot stokrat močnejšim sovražnikom. Vse pa je bilo videti kot v arabskem pregovoru: ‚Psi lajajo, karavana gre dalje.‘ Letala so imela zaradi dolžine poleta na krilih rezervne cisterne z gorivom, ki so jih izpraznjene odvrgli. Nekateri srečneži, ki so jih našli, so iz njih naredili čolne, saj so Italijani vsa plovila na Krki zaplenili, da jih partizani ne bi uporabljali za prehod čez reko.

Ko smo se otroci pred zaključnim preseljevanjem vojakov končno odpravili na teren, smo odkrili, da so pri Klavžu v največjo globočino Krke zmetali toliko orožja, da je nastal kar nekakšen umeten otok. Največ je bilo tankovskega streliva in min. Tega velikanskega kupa smo se lotili z veliko strastjo in vsakodnevno smo iz eksplozivnih sredstev izbrskali precej smodnika. Ob vsakodnevnem praznjenju eksplozivnih sredstev smo postali pravi strokovnjaki za raznovrstno orožje. Napake pa seveda ni smelo biti.

S sosedom Lampetovim Janezom sva z dna Krke dvignila kovinsko škatlo s specialnim raketnim strelivom. Prinesla sva jo k njemu domov in jo skrila v drvarnico.

Zvečer istega dne so v Bučarjevi dvorani igrali Planinsko rožo, med igralci pa sta bila tudi moja mama in oče. Uro pred začetkom predstave sem šel vprašat Janeza, ali greva skupaj na predstavo. Ko sem prihajal, je sedel na leseni kladi in razdiral naboje. Ko pri enem ni mogel ločiti krogle od tulca, je udaril ob les. Ko sem dva metra oddaljen od njega to videl, sem zakričal: ‚Ne, Janez!‘ Toda bilo je prepozno. Sledila je eksplozija in ko sem prišel k sebi, sem skozi dim videl okrvavljenega nesrečnika, ki so mu prsti bingljali, kot bi bili obešeni na niti, v kožo pa so se mu zarili kovinski delci. Po prsih in obrazu je bil ves v krvi. Grozljivo. Tudi sam sem dobil nekaj ostrih železnih koščkov v noge, kar pa je bilo v primerjavi z Janezovo poškodbo mačji kašelj. Da bi bila nesreča še hujša, se je ostarela gospa Gorjupova, ki je ležala bolna na postelji, ob eksploziji in najinih krikih tako ustrašila, da je skočila na tla in ob tem tako nerodno padla, da si je zlomila nogo v kolku. Vsi trije smo bili prepeljani v brežiško bolnišnico, od koder so me kaj hitro odpustili. Gospa Gorjupova in Janez pa sta ostala še kar nekaj tednov v zdravniški oskrbi. Po tem dogodku sem za vedno rekel zbogom orožju in razen med služenjem vojske v Beogradu se ga nisem več dotaknil.

Takoj po vojni so pripeljali k hiši dva nemška vojna ujetnika, ki sta pomagala pri različnih opravilih. Eden od njiju,

ki je bil telegrafist na podmornici, je nekega dne zbežal in s seboj odnesel žago. Nekaj let kasneje nas je obiskal in se opravičil za krajo ter povedal, kako mu je pomagala pri begu. Vselej, kadar ga je na poti domov kdorkoli vprašal, kdo je in kam gre, je rekel, da dela na bližnji kmetiji in da so ga poslali v gozd nekaj požagat. Mami je prinesel za darilo blago, iz katerega je gospa Valerica sešila lep kostimček.“

Stanko:

„Po končani osnovni šoli sem se leta 1944 iz Kostanjevice preselil v Novo mesto, kjer sem obiskoval nižjo gimnazijo in se po mali maturi vpisal še na višjo gimnazijo, ki sem jo končal leta 1952. Istega leta sem se vpisal na Univerzo Ljubljana, smer elektrotehnika, in študij uspešno zaključil. Dr. Jožko Budin, ki je bil moj profesor tudi na fakulteti in se v Iskri sočasno ukvarjal z antenami, me je po študiju povabil k sodelovanju, ki sem ga po odsluženem vojaškem roku tudi sprejel. Iskri sem ostal zvest 40 let. Antenski merilni laboratorij je bil ob gradnji nove fakultete nameščen na streho ustanove, tako da sem vseh štirideset let hodil v službo na isto mesto. Kot predsednik Odbora za antene pri Mednarodni elektrotehniški komisiji (IEC) sem prevandral pol sveta. Od leta 1995 sem v pokoju. Še vedno pa se ukvarjam z razvojem anten in z meritvami obremenitve okolja z elektromagnetnim sevanjem. Če ne bi tega počel, bi se na smrt dolgočasil.

Kot gimnazijec sem se veliko ukvarjal s športom. Med drugim sem leta 1948 nastopil na Vsesokolskem zletu v Pragi v elitni telovadni sestavi profesorja Rada Murnika. Obiskoval sem tudi glasbeno šolo v Novem mestu. Igral sem klarinet v orkestru glasbene šole in v mestnem simfoničnem orkestru v Novem mestu in v Krškem.“

Jože:

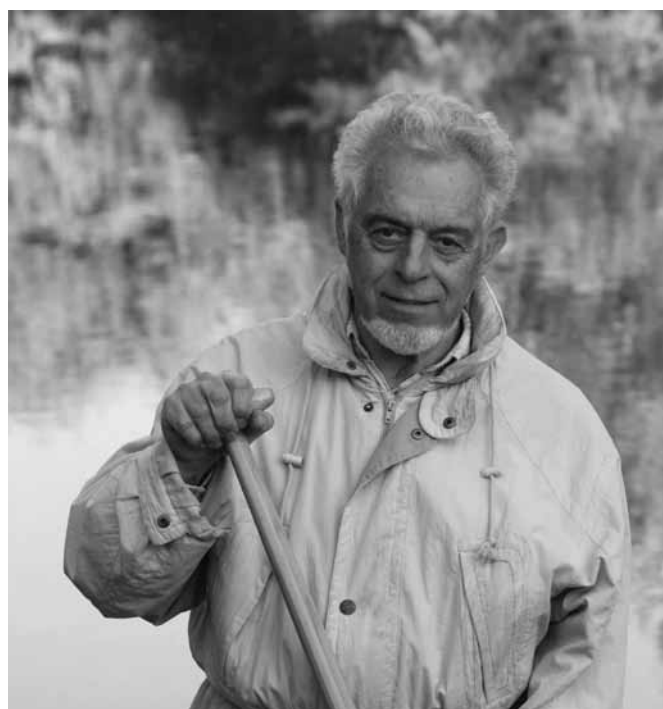
„Iz Brežic, kjer sem obiskoval prvi razred nižje gimnazije, bil lačen kot nikoli prej niti pozneje, pa tudi drugače sem se v tem mestu slabo počutil, sta me starša prepisala v

novomeško nižjo gimnazijo. V tem obdobju sva štiri leta stanovala skupaj s kostanjeviškim sosedom in prijateljem Stančkom Gajškom, zato imam na ta del življenja kar lepe spomine. Šolanje sem nadaljeval na učiteljski in ga uspešno zaključil leta 1954. Po končanem izobraževanju sem v prošnji za službo zaprosil, naj mi omogočijo zaposlitev v večjem kraju, kjer bi poleg poučevanja kot violinist igral tudi v orkestru. Moje prvo službeno mesto je bilo v Leskovcu pri Krškem, kamor sem se po odsluženju vojski v Beogradu vrnil. Do takrat mi niti na kraj uma ni prišlo, da bi zapustil Kostanjevico, s katero sem bil usodno povezan. In že spet, kot že večkrat poprej, se je v moje življenje vmešala družina Gajšek, bolj natančno, mlada gospodična, učiteljica na osnovni šoli v Kostanjevici, ki je stanovala pri naših sosedih in je nekega poznega popoldneva prišla k nam po mleko. Ko je s kanglico v roki odhajala, sem vedel, da to srečanje ni bilo nekaj vsakdanjega. Po slovesu sem še nekaj minut strmel za njo in dolgo v noč štel zvezde na nebu. Leta 1960 sva se poročila in tudi sam sem se preselil na Gorenjsko, kamor je bila že pol leta prej prestavljena na osnovno šolo Stranje pri Kamniku. Po štiridesetih letih dela v osnovni šoli Stranje sem leta 1996 postal upokojenec. V svojem življenju sem bil z dušo in telesom zavezan športu, še posebej sem se posvečal odbojki, bil igralec Kamnika in nastopal v prvi ligi. Kot smučarski vaditelj sem naučil smučati na stotine mladih, veselje do tega športa sem prenesel tudi na sina in hčerko. Svoji veliki ljubezni do glasbe sem se posvečal v kamniško domžalskem orkestru. Ena lepših stvari v mojem življenju pa je, da se vsako poletje z ženo preseliva v Kostanjevico, kjer v skromnem vikendu gostiva svoje otroke in vnuke, ki so nama v veliko veselje. V teh mesecih podoživljam čas mladosti, ki sem jo brezskrbno užil v mestu moje mladosti.“

| JANEZ ZAKŠEK

STANKO GAJŠEK V SVOJEM DELOVNEM OKOLJU NA FAKULTETI, LETA 2010 | FOTO: OSEBNI ARHIV STANKA GAJŠKA

PODNAPIS JOŽE JANKOVIČ NA DOMAČEM BRODIŠČU, JESENI 2011 | FOTO: OSEBNI ARHIV JOŽETA JANKOVIČA

ZGODBA KLAVŽEVE GOSTILNE

Gostilne so od nekdaj pomembno sooblikovale družbeno življenje v kraju in bile del njega. Tudi gostilne v Kostanjevici niso bile izjema. V preteklosti so bile predvsem prostor druženja in izmenjevanja lokalnih novic, prostor, kjer so moški začeli svoj delovni dan s skodelico kave in šilcem žganja ali ga končali ob kozarcu rdečega, prostor vnetih političnih debat, humornih dovtipov pa tudi prostor praznovanja in veselja. V tej številki bom skozi oči treh sogovornikov predstavila gostilno Klavž. O gostilni in njeni zgodovini sem se pogovarjala s hčerko Gregorja in Pepce Klavž, Jožico Tršar, z njenim sinom Maticem Tršarjem in s Kostanjevičanom, ki je gostilno Klavž poznal že kot najstnik, Slavkom Kržičnikom.

Lastnik gostilne Klavž je bil Gregor Klavž, ki po rodu ni bil Kostanjevičan, rojen je bil namreč leta 1902 v Račah pri Mariboru. V Kostanjevico naj bi se v zgodnjih tridesetih letih prejšnjega stoletja preselil iz Lesc na Gorenjskem, kjer je obiskoval in uspešno končal mojstrsko šolo za mesarja. Po prihodu v Kostanjevico se je poročil z domačinko Marijo Medven in kupil hišo, v kateri je prej delovala gostilna Jalovc. Gostilno Jalovc je vodil Alojz Jalovc, ki naj bi v Kostanjevico prišel z Rake. Klavž je takrat stoječo hišo podrl in na mestu, kjer je prej stala Jalovčeva hiša, začel graditi novo. Gradil naj bi jo dve leti, nekje med letoma 1935 in 1937. Del novozgrajene stavbe je bil že v začetku namenjen mesnici in predelovalnici mesa, kjer danes stoji klavnica, je prej stala veliko manjša, velika le 35 kvadratnih metrov, gospodarsko poslopje s hlevom, kletjo in pralnico, drugi del zgradbe pa je bil namenjen prostorom gostilne. V gostilniškem delu hiše so bili kuhinja, soba s šankom, posebna

soba, ki so jo imenovali „ekstra cimer“, klet in stranišči. Kostanjevičan Slavko Kržičnik se spominja, da je gostilna Klavž odprla svoja vrata, ko je bil on star okoli 18 let. Po njegovem pričevanju naj bi se ves material za gradnjo hiše v Kostanjevico dovažal s konji - pesek so vozili iz Orehovca, les pa naj bi bil z Gorjancev. Slavko se še vedno živo spominja tudi Jalovčeve gostilne, ki je stala na istem mestu kot potem nova Klavževa. V spominu mu je ostala kot hiška, ki je bila veliko manjša od Klavževe novozgrajene hiše. Slavko pove: „To je bila majhna hiš'ca. V hiš'ci je bila ena soba, v tej sobi stara peč in ena miza v kotu, šanka ni bilo. Na tej mizi so bile razporejene steklenice z različno vsebino. Točili so šnopc, vino, pivo pa liker. Pivo so vozili iz Laškega. V Jalovčevi gostilni so se najraje ustavili gospodarji, ki so zjutraj hodili napajat svoje konje h Krki. Konji so šli sami do Krke, gospodarji pa na šnopc. Takrat so ženske malo hodile v gostilno, veliko manj, kot hodijo zdaj. V gostilne so hodili starejši moški, poročeni gospodarji, ki so imeli konje. Največkrat so se v gostilni dobivali zjutraj ali pa so se tam ustavili, ko so se vračali s poti. Pred gostilno sta bila vedno vsaj dva vozova. Potem pa je Klavž zgradil to novo hišo. Menda jo je delal celo leto in v gostilni je postavil tudi šank.“

Zgornje nadstropje Klavževe hiše je bilo že v samem začetku namenjeno sobam za prenočevanje gostov. Sob je bilo devet, opremljene so bile s posteljo, z mizo, s stolom, z omaro, ogledalom in vrčem z vodo za umivanje. Stranišča so bila skupna, kopalnic pa v tistem obdobju še ni bilo. V teh sobah so prenočevali gostje, ki so konec petdesetih let preživljali poletne počitnice v Kostanjevici. To so bili po besedah Jožice Tršar dopustniki, ki so se potem vsako leto

KLAVŽEVA GOSTILNA TIK PRED DRUGO SVETOVNO VOJNO
| FOTO: **FRANC RABUSE**

GOSTILNA JE BILA VEDNO V KORAKU S ČASOM. ŠESTDESETA LETA
PREJŠNJEGA STOLETJA | FOTO: **DRUŽINSKI ARHIV**

vračali, spominja se gosta iz Zagreba in dveh Ljubljancanov, v gostilni pa so prenočevali tudi tujci. Sobe naj bi bile zasedene od zgodnje pomladi do jeseni. Klavž je imel tudi lastno hladilnico, ki je bila namenjena tako shranjevanju mesa kot hlajenju sodčkov piva. V klavnici se je po besedah sogovornice klalo le malokrat, saj takratne potrebe po mesu niso bile enake današnjim. Klavž naj bi veljal za dobrega mesarja, posebno znan je bil po mesnih izdelkih, kot so klobase, salame in hrenovke.

V gostilni so že od začetka imeli najeto kakšno pomočnico. Najprej je Klavž kakšno dekle najel le občasno, kasneje pa so imeli vedno zaposleni dve ali tri dekleta, ki so pomagala za šankom, v kuhinji pri kuhi in pri obdelovanju domače njive. To sicer ni veljalo za obdobje med vojno in takoj po njej.

Pepca Klavž, z deklinškim priimkom Matoz, je bila rojena leta 1921 na Planini pri Litiji kot ena izmed desetih otrok. Leta 1938 je Pepca pri zgodnjih sedemnajstih letih prišla v Kostanjevico delat v Klavževo gostilno kot služkinja. Leto po Pepčinem prihodu je Klavževa žena Marija umrla, stara komaj 50 let. S Klavžem nista imela otrok. Po petih letih vdovstva se je Klavž februarja leta 1944 poročil s Pepco, konec leta pa se jima je rodila hčerka Jožica. Po poroki sta gostilno in mesnico vodila skupaj, glavni pa je še vedno bil Klavž.

Gostilna Klavž je bila odprta tudi med drugo svetovno vojno in Pepca je bila tista, ki je Klavžu pomagala skrbeti zanj. Najpogosteje je delala v gostilni, če pa je bilo potrebno, je šla tudi v mesnico in prodajala meso. Klavž ji je zelo zaupal. Ko je za dalj časa odšel, je ključke gostilne in mesnice pustil pri njej in pri svojih triindvajsetih letih je Pepca nosila že veliko odgovornost.

Po vojni so v gostilni začeli kuhati vsakodnevna opoldanska kosila za abonente. Abonenti so bili predvsem samski domačini, tako moški kot ženske, ki so vsak dan prihajali na kosila, dolg pa poravnali ob koncu meseca. Abonentov ni bilo veliko, od pet do deset. Po vojni je bila tedenska ponudba gostilne še bolj skromna: goveja juha s kosom govedine, „ajmuht“ iz svinjskih parkljev in glave, golaž in ob nedeljah vampi ter pečenka. Tak jedilnik naj bi veljal do sredine petdesetih let, v tem obdobju ljudje še niso hodili tako pogosto na kosila v gostilno. Gostilna Klavž je bila daleč naokoli znana po dobri hrani. Gospa Jožica se spominja: „Odkar pomnim, so gostilno povezovali s kuho in strežbo hrane. Naša gostilna je bila najbolj znana po vampih. To so bili posebni vampi, nikoli nisem podobnih zasledila v kakšnem kuharskem receptu. To niso bili vampi v juhi in ne vampi po tržaško. Stregli so se na nizkih krožnikih, jedli pa z žlico. Bili so v nekakšni omaki in recept zanje je naredil moj oče. Na meniju so bili izključno v nedeljo. Takrat jih je oče skuhal v ogromni posodi in gostje so pojedli čisto vse. Na vampe so prihajali domačini pred prvo nedeljsko mašo ob šestih zjutraj in po njej, tako da je po prvi maši vampov že zmanjkalo.“ Nedeljskih vampov v Klavževi gostilni se spominja tudi gospod Slavko: „Vampe so stregli v nedeljo, ko so šli ljudje iz cerkve. Takrat si je skoraj polovica kmetov privoščila en krožnik vampov pa dvakrat po dva deci vina. Njihove žene so ta čas šle v mesnico, kjer so kupile vsaka svoj košček mesa, ki so ga previdno zavile v čist robec.“ Klavž je znal skuhati tudi odličen golaž, za katerega je prav tako imel poseben recept. Gospa Jožica pove: „Dobro

se spomnim, kako je oče vsak teden kuhal golaž. Ko je bil skuhan, mi je, ko sem bila še deklica, na krožniček dal malo omake in košček mesa in jaz sem belo žemljo pomakala v omako in z veseljem jedla.“

V letu 1954 je nepričakovano umrl gospodar Klavž, star le 52 let. Po njegovi smrti je vajeti v svoje roke vzela Pepca in prevzela vodenje gostilne.

V šestdesetih letih so na nedeljska kosila h Klavževim v poletnih mesecih hodili predvsem gostje iz Zagreba. Meni se je dopolnil, naročiti je bilo mogoče pečenko, naravni, dunajski ali pariški zrezek, „pohanega“ piščanca, v slovenski prostor in na menije gostiln je vdrl tudi ocvrt krompirček in seveda čevapčiči. Gostilna Klavž je bila znana tudi po sladici - palačinkah. Sogovornica je omenila, da so kakšno nedeljo prišli gostje iz Zagreba ali Ljubljane k njim v gostilno izključno na palačinke, ki so bile polnjene z marmelado ali orehi. Hrana v gostilni je bila vedno sveže pripravljena, nikoli je niso pregrevali: „Hrano smo pripravljali vedno sproti, razen vampov, ki jih je bilo dobro skuhati en dan prej. Tudi piščanca nismo vnaprej ‚pohali‘ in cvrli, pač je moral gost malo počakati, da se je hrana pripravila. Moja mama pogrevanja ni prenesla, vedno je zagovarjala sveže pripravljeno hrano. Kadar sva odšli na kosilo v kakšno drugo gostilno, je takoj vedela, če hrana ni bila ustrezno pripravljena ali pa surovine niso bile sveže. Bila je kritična.“ Matic

MESNICA V PETDESETIH LETIH | FOTO: DRUŽINSKI ARHIV

pa na vprašanje, česar se najbolj spominja v zvezi z gostilno in hrano, pove, da se najbolj spominja, da je pri babici lahko vedno jedel po naročilu: „Babica me je vedno vprašala, kaj bom jedel, in potem so tisto, kar sem si zaželel, pripravili posebej zame.“

Dolgo obdobje so v Klavževi gostilni pripravljali tudi delavske malice, gospa Jožica se spominja: „Spominjam se predvsem delavcev iz ‚Mizarske‘, prišli so z boni in takrat vem, da se je grozno mudilo, saj so imeli časa samo pol ure. Spomnim se, da so bile te malice tako bogate kot kakšno kosilo. To niso bile samo enolončnice. Enkrat na teden je sicer bila na meniju enolončnica, ješprenj ali pasulj, vendar je porciji pripadal tudi velik kos mesa ali pol klobase. Ta gostilna je bila vedno znana po dobri domači hrani in velikih porcijah. Moja mama ni s hrano nikoli veliko zaslužila, ker so bile porcije vedno prevelike in predobre. Pri hrani je bila vedno v minusu.“ Tudi Matic se spominja delavskih malic, predvsem se kot otrok ni mogel načuditi, kako lahko tako zgodaj, že ob pol desetih zjutraj, delavci jedo obrok, ki se lahko primerja s kosilom.

Vso zelenjavo, ki so jo potrebovali v kuhinji, so pridelali sami na domači njivi, za katero so skrbela dekleta, ki so bila zaposlena v gostilni. Kasneje, ko je zelenjava postala bolj dostopna, so jo začeli kupovati - predvsem papriko in kumare za vlaganje, delali so tudi srbsko solato iz zelja, paradižnika in paprike.

Klavževa gostilna se je z vinom oskrbovala pri kostanjeviški Vinarski zadrugi. Nekaj vina so kupovali tudi pri

Jeleniču, ki je takrat imel še manjši vinograd, vendar dobro vino. Pili so se predvsem vino, pivo in žganje. Pri pijačah sta prevladovala „špricer“ in pelinkovec. Matic se spominja, da je njegova babica nabavo vina jemala zelo resno: „Dobava vina je bila zanjo cel protokol. Babica je imela neverjetno spoštovanje do svojih dobaviteljev in je vedela, da jih mora ‚pedenat‘. Ko so pripeljali vino, je ona že imela pripravljen cekar, v katerem je bila sveže pečena pečenka ali pečena kura in kruh. Ti, ki so vino pripeljali, so ob odhodu vzeli cekar in potem to hrano nekje pomalicali. Zelo je spoštovala svoje dobavitelje.“ Delovni čas gostilne je bil praktično od zgodnjega jutra do poznega večera. Gospa Jožica pove, da je bilo treba vedno zgodaj vstajati. Ob nedeljah so odpirali že pred šesto, zato so morali biti vsi delavci v gostilni že ob petih, gospa Pepca pa je vstajala že ob štirih zjutraj, da je imela dovolj časa, da je pripravila vse potrebno. Delovni čas so gostilni vsakodnevno narekovali njeni gostje, gospod Slavko pove: „Gostilna ni imela nič ure, kdaj se odpre in kdaj se zapre.“ Matic se spominja, da jih je vedno kakšen gost zmotil, ravno ko so se usedli h kosilu: „Lahko da v gostilni kakšno uro ni bilo nobenega človeka, vendar se je vedno pojavil kdo, ravno ko smo se spravili h kosilu. Takrat je babica vedno vstala od mize in šla gosta postreč.“

Gostilna je bila uradno zaprta ob sredah, v mesecu oktobru pa so se vrata zaprla za cel mesec in takrat si je lahko Pepca Klavž privoščila malo oddiha po napornem in delovnem poletju. Nekaj dni je po navadi preživela v okoliških toplicah in ta odidih je gospe Pepci po Matičevih besedah pomenil prej muke kot užitek: „To, da je šla za nekaj dni v toplice, je bilo nekaj najhujšega, kar se ji je v tistem letu lahko zgodilo.“

TUDI LOVCI SO BILI VEDNO DOBRODOŠLI, SEDEMDESETA LETA | FOTO: DRUŽINSKI ARHIV

Na gostilno je bila tako navezana, da se od nje ni hotela ločiti. Ves mesec so trajale priprave na njeno nekajdnevno odsotnost. Preden je odšla, je predala svoj šop ključev osebi, ki ji je najbolj zaupala.“

Stalni gostje v gostilni so bili predvsem moški, ki so vsako jutro prišli na „kratkega“ ali na kavico pred odhodom na delo. Vsakodnevni gostje so bili predvsem Kostanjevičani in ljudje iz okoliških vasi. Gospod Slavko se spominja, da je, ko je začel delati v mesnici, vsako jutro prišel v Klavževo gostilno na kavico pred delom: „Klavževa je skuhala po dva, tri litre kave, potem pa je nalivala kavo vsakemu posebej v skodelico.“ Gospe Jožici se zdi posebej zanimivo, da so ženske svoje može, ki so po nedeljski maši zavili v gostilno, najprej potrpežljivo čakale pred gostilno in vanjo same niso vstopale. Sčasoma pa so se opogumile in tudi one prišle v gostilno ter naročile sladek hruškov ali mentolov liker ali skodelico kave.

Gostilno Klavž so v preteklosti povezovali tudi s poletnimi vesellicami, ki so se dogajale na gostilniškem vrtu, ki se je raztezal vse do Krke. Gospod Slavko se spominja: „Vse veselice so se dogajale na vrtu za Krko. Veselice so bile različne, največ je bilo gasilskih, velikokrat so priredili tudi ribiške in pa lovske veselice. Na ribiških vesellicah so po navadi pekli ribe.“ Vrtnih veselic se spominja tudi Matic. Ko je imel okoli deset let, sta se na vrtu sočasno odvijali dve veselici, lovska in ribiška. Na to veliko veselico so prišli tudi gostje iz Nemčije z družinami. Matic se spominja, da so se takrat domači otroci spoprijateljili z nemškimi otroci in čeprav se med seboj niso razumeli, so se brez ovir skupaj zabavali cel večer. To veselico naj bi obiskalo zelo veliko ljudi, trajala naj bi od jutra do pozne noči. Tudi hrane naj bi bilo na pretek, od golaža pa do rib.

Matic pove, da sta z babico Pepco imela zelo dober odnos. Zanj je bil vedno „zlati vnuk“. Kot otrok je veliko poletij preživel v Kostanjevici, pri babici je počitnikoval tudi cel mesec. Zelo rada je videla, da je Matic domov povabil svoje prijatelje: „Vedno nas je pogostila z oro, ki je bila takrat glavna pijača, in bogatim sendvičem. To je bil tudi močan razlog, zaradi katerega so sosedje in prijatelji tako radi prihajali k meni na obisk (smeh).“ Ko je začel obiskovati srednjo šolo, je vse manj prihajal v Kostanjevico, saj se je njemu kot najstniku preživljanje vikendov v Ljubljani zdelo bolj zanimivo od preživljanja vikendov pri babici v mirni Kostanjevici. Pravo Kostanjevico je začel spoznavati, ko je šel na fakulteto. V tistem poletju je spoznal veliko prijateljev in je na Kostanjevico začel gledati drugače in še danes se zelo rad vrača. To, da je bila Pepca Klavž njegova babica, je Maticu pomagalo pri spoznavanju novih ljudi: „Kadar me je kdo vprašal, kdo sem, sem jim vse lepo razložil in potem sem ugotovil, da vsak zelo dobro ve, kdo je bila moja babica. Vsak se je najprej spomnil na vampe, to je bil, kot je videti, pojem, ki se je najbolj vezal na gostilno. Iz načina govorjenja sem razbral, da so jo ljudje zelo spoštovali in imeli radi.“

Babica Pepca je svojemu vnuku Maticu rada pripovedovala zanimive, predvsem pa zabavne zgodbe, povezane z gostilno in s Kostanjevičani. Najbolj zanimive so bile tiste, ki so opisovale kostanjeviške poplave. Ob poplavah, ko je voda narasla in poplavela cesto, so moški v nedeljo zjutraj pripeljali svoje žene k nedeljski maši kar v čolnu. Žene so odložili pred cerkvijo, sami pa so zavili v gostilno, kjer so si

privoščili kakšen kozarček ali dva. Ko se je maša končala, so se s čolni vrnili iskat svoje žene pred cerkev. Pri cerkvi so jih naložili v čolne in se skupaj z njimi vrnili v gostilno. Vremenske razmere so bile ravno prave za sproščen nedeljski gostilniški klepet, ki so se mu pridružile tudi ženske, ki so prav tako popile kakšen kozarček. Problem je nastopil, ko se je bilo treba s čolnom vrniti domov in takrat se je zaradi kakšnega preveč popitega kozarčka marsikateri čoln prevrnil in njegovi potniki so končali v vodi. Gospa Pepca je svojemu vnuku pripovedovala tudi o tem, kako so se v času njene mladosti zabavali. Govorila mu je, kako sta z možem ob enajstih ali polnoči zaklenila gostilno in šla na veselico v Groblje pri Šentjerneju. S seboj sta po navadi vzela tudi kakšno kuharico in tako so jo skupaj, Klavž na kolesu, ženski pa peš, mahnili proti Grobljam. Tam so se potem zabavali, vendar so morali veselice vedno zapustiti zgodaj, saj se je gostilna odprla že zarana, ob šestih zjutraj, zato so vstajali že ob petih.

Matic mi na koncu še zaupa anekdoto o prihodu babice Pepce v Ljubljano: „V Kostanjevici je bila vedno navada, da si, kadar si na cesti srečal človeka, tega vedno pozdraviš. Tudi mene so učili, da moram vedno pozdravljati. Neke nedelje nas je prišla babica obiskat v Ljubljano. Ko je hodila od avtobusne postaje proti Nazorjevi ulici, je vsakega človeka, ki ji je šel nasproti, kot je bilo v njeni navadi, prijazno pozdravila. V velikem mestu, kot je bila Ljubljana, seveda niso imeli navade pozdravljati mimoidočih. Ko je stopila skozi naša vhodna vrata, je vidno začudena izjavila, da ne more verjeti, da ji, kljub temu da je vsakogar pozdravila, prav nihče ni odzdravil.“

Gostilna je živela, dokler je bila Pepca Klavž še pri močeh. V osemdesetih letih se je upokojila in opustila gostilniško kuhinjo. Še nekaj časa je gostilno, štiri ure dnevno, vodila kot bife. Kasneje je opustila tudi bife, vendar je še vedno postregla kakšnega mesarja ali domačina, ki ga je navada pripeljala na obisk. Leta 1997 je Pepca postregla še zadnje pivo in utrujena legla k počitku, iz katerega se ni več prebudila. Z njo je za vedno zaprla svoja vrata tudi gostilna Klavž.

ŠANK JE BIL VEDNO DOBRO ZALOŽEN, ŠESTDESETA LETA PREJŠNJEGA STOLETJA | FOTO: DRUŽINSKI ARHIV

KDO SO GRKOKATOLIKI?

Kot grkokatolike označujemo katoličane z bizantinsko liturgijsko tradicijo, ki so izšli iz Pravoslavne cerkve, a sprejeli rimskega papeža, vrhovnega poglavarja Katoliške cerkve, za svojega verskega poglavarja. Po konstituciji Katoliška cerkev temelji na papeški avtoriteti kot dogmatskem in upravnem načelu enotnosti cerkve. Tako je tudi nastanek Vzhodnih katoliških cerkva ob sprejetju papeža kot vrhovne instance in preostalih vrednotah v katoliški teologiji označen kot poizkus cerkvene enotnosti ali unije (lat. unio < enotnost). Tako so od Florentinskega koncila (l. 1439) dalje tistim pravoslavnim cerkvam, ki so pristale na unijo s Katoliško cerkvijo, pustili njihovo disciplino in liturgijsko dediščino, če je bila ta skladna s katoliškim naukom in jih imenovala „obred“.

T. i. „bizantinski obred“ je bil oblikovan med 5. in 11. stoletjem po zgledu obreda cerkve sv. Sofije v Carigradu, prestolnici Vzhodnorimskega cesarstva. Katoliške samostojne cerkve bizantinskega obreda, ki spadajo v slovanski kulturni milje, se v svoji liturgiji poslužujejo cerkvenoslovanskega in sodobnih jezikov. Skozi zgodovino t. i. „cerkvene unije“ so v glavnem nastajale kot posledica turobnih vojaško-političnih okoliščin ter verskega nasilja nad pravoslavnim prebivalstvom, ki ga sodobni katoliški ekumenizem zavrača kot nesprejemljivo metodo spreobrnitve v katolicizem, papež Janez Pavel II. pa je v zvezi s tem govoril kot o potrebi „čiščenja spominov“.

Ena takšnih cerkva z bizantinskim obredom je tudi Križeviška škofija. Ta je imela najprej sedež v Tkalcu pri Križevcih. Od šestdesetih let dalje je sedež v Zagrebu. V Križevcih se nahaja grkokatoliška katedrala, posvečena Sveti Trojici, škofovska rezidenca z bogato knjižnico in muzejsko zbirko, kot konkatredrala pa služi cerkev sv. Cirila in Metoda v Zagrebu, kjer se nahaja tudi grkokatoliško semenišče, zgrajeno leta 1774. V Križevcih in Zagrebu se nahajata tudi redovniška samostana reda svetega Bazilija Velikega, v Križeviški škofiji pa delujejo še redovnice Uslužbenke Brezgrešne Device Marije. Obe prej omenjeni cerkvi sta bili obnovljeni in nadgrajeni v letih po 1880 po načr-

tih, ki jih je izdelal arhitekt Herman Bolle, cerkev Sv. Trojice pa se ponaša tudi z deli znanih hrvaških slikarjev. Jurisdikciji Križeviške škofije pripadajo grkokatoliki na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini ter Sloveniji. Poleg Rusinov in Ukrajincev, ki so se v ta prostor naseljevali med 18. in 20. stoletjem, spadajo v njeno jurisdikcijo tudi Žumberčani, katerih pravoslavni predniki so se na področja Žumberškega pogorja naseljevali med letoma 1520 in 1540. Toda v verski zgodovini Žumberčanov in njihovi spreobrnitvi v grkokatolike je med zgodovinopisjem in katoliškim tolmačenjem moč najti mnogo nasprotujočih si trditev. Spreobrnitev pravoslavnih Žumberčanov je potekalo pod patronatom Katoliške cerkve in njenih zaščitnikov Habsburžanov, ki so jim pomagali oblastniki Vojne krajine. Po podatkih iz zgodovinopisja so bili Žumberčani grkokatoliški jurisdikciji podvrženi s t. i. „Žumberško unijo“, ki jo najpogosteje datirajo v 1750. leto, medtem ko nekateri moderni katoliški teologi, začetek pojava unije Žumberčanov in Katoliške cerkve označujejo z letom 1611, časom t. i. Marčanske unije. Z Marčansko unijo se označuje sprejetje katolištva in naziva katoliškega škofa, ki ga je v Rimu prejel pravoslavni škof (episkop) Simeon Vretanijski, poglavar pravoslavnih Srbov v Habsburški monarhiji na prostoru med Györom in Komoranom na Ogrskem do Hrvaškega primorja, najverjetneje pa tudi Žumberčanov na južnem Kranjskem, ki jo je urad Pečke patriarhije imenoval „Vretanija“ („Britanija“, najzahodnejše področje starega pravoslavja), njegovo eparhijo pa označil kot „Vretanijsko“. Del virov iz 17. stoletja jo tudi poimenuje „Škofija Gore Feletri“, kar po nekaterih tolmačenjih prihaja iz imena Pleterje. Unija Simeona Vretanijskega je dobila ime „Marčanska“ po sedežu Vretanijske (Marčanske) eparhije, pravoslavnem samostanu sv. Mihaela v Marči blizu Čazme v Slavoniji, na posesti Zagrebške škofije. Povzročila sta ju razglasitvi katolicizma kot edine dovoljene veroizpovedi v Hrvaško – slavonskem kraljestvu v letu 1604 in 1608. Po katoliški interpretaciji je z Marčansko unijo leta 1611 konstituirana tudi Marčanska škofija. Križeviški škofje smatrajo Simeona

Vretanijskega kot svojega predhodnika, zato 21. novembra obeležujejo obletnico utemeljitve škofije v Križevcih. S tem se spominjajo dne, ko je papež Pavel V. (1605–1621) leta 1611 s konstitucijo „Divinae Majestatis arbitrio“ Simeona razglasil za katoliškega škofa, srbsko-pravoslavni cerkveni narod na Hrvaškem, Ogrskem in Kranjskem (Žumberčane) pa za katoličane.

Po zgodovinskih virih se Marčanska unija ni obdržala, saj je večinski del pravoslavnih duhovnikov, patrov in vernikov Vretanijske eparhije ni sprejel, o čemer so v 17. stoletju med preostalimi pričali tudi ljubljanski škof Tomaž Hren, novomeški prošt Albert Pessler, žumberski kapetan Ernest Paradeiser in Janez Vajkard Valvasor.

Vretanijski episkopi, ki so na marčanskem tronu nasledili Simeona, so bili pravoslavni do leta 1670, do trenutka, ko je nanj s silo postavljen naslovni grkokatoliški škof Pavle Zorčić (1671–1685), utemeljitelj grkokatoliškega semenišča v Zagrebu. Eden glavnih načinov spreobrnitve je bilo poleg represivnih ukrepov namreč tudi pošiljanje pravoslavnih dečkov v katoliška semenišča z namero, da jih po končanem vzgojno-izobraževalnem procesu vrnejo med pravoslavne sonarodnjake. Pred ustanovitvijo grkokatoliškega semenišča v Zagrebu se je zanj zelo zavzemal tudi ljubljanski škof Tomaž Hren, ki je na svoje stroške šolal nekaj žumberskih dečkov, važno vlogo pri tem pa je imel tudi jezuitski red v Pleterjih.

Grkokatoliško semenišče v Zagrebu je imelo v 19. in 20. stoletju tudi veliko vlogo v izobraževanju ne samo žumberskih grkokatoliških duhovnikov, temveč tudi inteligence, ter je tako vplivalo na integracijo Žumberčanov v hrvaško družbo. Če med njimi naštejemo samo nekaj najpomembnejših imen, moramo omeniti profesorja Kraljeve akademije znanosti v Zagrebu Simeona Čučića (1784–1828), pesnika in literarnega kritika Jovana Hranilovića (1855–1924), predsednika Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti Tade Smičiklase (1843–1914) in dekana Bogoslovne fakultete v Zagrebu Juraja Pavića (1890–1963).

Pavle Zorčić in njegovi nasledniki, na-

slovni svidničko-platejski škofi Marko Zorčić (1688), Isaija Popović (1690–1699), Gavrilo Turčinović (1701–1707), Grigorije Jugović (1707–1709), Rafailo Marković (1717–1726), Grigorije Vučinić (1729–1733), Silvestar Ivanović (1734–1735), Teofil Pašić (1739–1746), svidničko-druzuparski škof Gabrijel Palković (1751–1759) in svidničko-dio-klecijanopolitanski škof Vasilije Božičković (1759–1777) so poskušali vplivati na pravoslavne Žumberčane predvsem s posesti v Pribiču, ki je nekoč prej pripadala Zrinskim. Tam še danes stojita dve zgradbi, označeni kot kulturna dediščina, ena je nekdanja kurija Zrinskih, poleg nje pa najdemo grkokatoliško cerkev, ki jo je leta 1911, po načrtih arhitekta Stjepana Podhorskog, zgradil križeviški škof Julij Drohobeczky in z njo obeležil 300. obletnico Marčanske unije.

Spreobrnitev Žumberčanov v katolicizem, izvedena nasilno in v nasprotju s podeljenimi privilegiji, se je intenzivirala od leta 1750 naprej, za časa generala Leopolda von Scherzerja in Benvenuta Petazzija (1754–1763), ki sta na zahtevo misijonarja in kasnejšega škofa Palkovića iz Žumberka izgnala pravoslavne redovnike in namesto domačih pravoslavnih duhovnikov z grožnjo vzpostavila grkokatoliške duhovnike, karloviškemu episkopu Danilu Jakšiću (1751–1771), takratnem verskem poglavarju pravoslavnih Žumberčanov, pa prepovedala dostop. Poleg mladeničev, ki so jih vzgojili v grkokatoliških seminarijih, so unijo prvi sprejeli posamezni predstavniki višje notranje hierarhije žumberške skupnosti. Predsednik Ilirskega dvornega poslanstva Franz von Koller je 16. aprila 1770 v imenu Marije Terezije (1740–1780) dokončno prepovedal vršitev duhovne oblasti v Žumberku karloviškemu episkopu Danilu Jakšiću (1751–1771). Ko je Marija Terezija leta 1777 utemeljila samostojno grkokatoliško Križeviško škofijo, ki jo je z bulo „Charitas illa“ potrdil tudi papež Pij VI. (1775–1791), so jih podvrgli jurisdikciji, skupaj z grkokatoliškimi Rusini na južnem Ogrskem. Prvemu križeviškem škofu V. Božičkoviću (1777–1785) so sledili Jozafat Bastašić (1788–1793), Silvester Bubanović (1794–1810), Konstantin Stanić (1814–1830), Gabre Smičiklas (1834–1856), Đuro Smičiklas (1858–1881), Ilija Hranilović (1883–1889), Julije Drohobeczky (1892–1920), Dionizij Njaradi (1920–1940), Janko Šimrak (1942–1946), Gabrijel Bukatko (1952–1981), Slavomir Miklovič (1983–2009)

in od leta 2009 današnji škof grkokatoliške Križeviške škofije Nikola Nino Kekić. Poleg izboljšanja duhovne in materialne kulture v Križeviški škofiji so se posamezni škofje izkazali še pri gospodarskem napredku Žumberka, posamezni duhovniki in redovniki pa tudi pri zbiranju etnografske dediščine s tega področja.

Križeviško škofijo v današnjem času sestavljajo trije vikariati: Žumberški, Slavonsko-sremski in Bosanski. V Žumberku so grkokatoliške župnije Gospodovega Vstajenja („Sveta Nedelja“) v Radatovičih, sv. Antona Puščavnika v Kaštu, sv. Petra in Pavla v Sošicah, Marijinega oznanjenja v Pribiču, sv. Petra in Pavla v Mrzlem polju, Vnebovzeta Blažene Device Marije v Pečnem, sv. Jurija v Stojdragi, sv. Janeza Krstnika v Grabru ter Matere Božje v Dragah. Poleg tega sta v Samoboru in Jastrebarskem še pastoralni središči.

V Sloveniji sta dve grkokatoliški žu-

pniji: župnija Matere Božje s cerkvijo, zgrajeno leta 1920 v Dragah, pod katero spadajo grkokatoliki jugozahodnega dela Gorjancev, in župnija Sv. Cirila in Metoda s cerkvijo, zgrajeno leta 1903 v Metliki.

Žumberčani so se tudi množično preseljevali, tako jih je danes moč najti povsod po Hrvaškem, v Sloveniji in tudi drugod po svetu. Od žumberških župnij zunaj Žumberškega vikariata sta najbolj znani župnija v Berku (Slavonija) in župnija v Clevelandu (ZDA).

Religijska kultura Žumberčanov grkokatolikov bogati tudi prostor Žumberka, ki je streljaj od Kostanjevice na Krki, zato se je njihova zgodovina prepletala tako s hrvaškim kot slovenskim zgodovinopisjem in tu še danes lahko srečamo dediščino Vzhodne cerkve, cerkvenoslovanskega jezika in starih žumberških cerkvenih napevov.

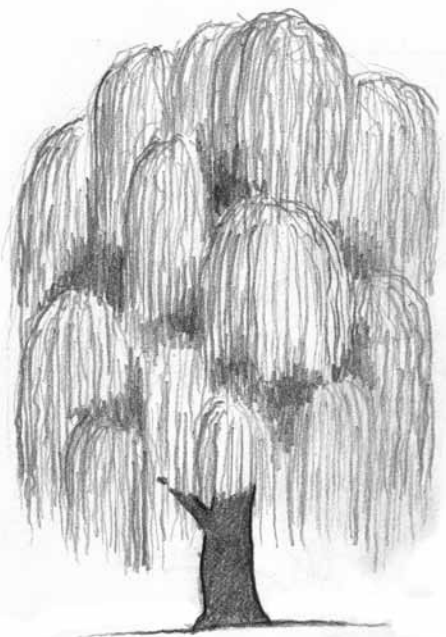
| IRENA SMILJANIĆ

CERKEV MARLJINEGA OZNANJENJA V PRIBIČU, ZGRAJENA 1911 | FOTO: IRENA SMILJANIĆ

ŽIVI SVET

Nekaj naslednjih odstavkov je smiselno nadaljevanje pisanja iz prejšnjih števil. Brali smo o gozdovih, drevesnih orjakih, zavarovanih območjih narave in pestrosti človekove prisotnosti v statistični analizi Tamare Zakšek. Govora je bilo o Naturi 2000, množini habitatov in pestrosti rastlinskih in živalskih vrst na območju občine Kostanjevica na Krki. Da se ne bo vedno pisalo na splošno o rastlinah in živalih, saj med njimi vladajo tako razlike kot podobnosti, vam bomo predstavili nekaj značilnih in pogostih živih bitij. Izbor je naključen in omejen na vrste, ki jih lahko srečamo na praktično vsakem prehodu v mejah naše občine. Drevo, grm, zelišče in žival.

VRBA

Ob pogledu na reko Krko, Studeno, Obrh, Lačni potok in druge vode nikakor ne moremo spregledati številnih vrb, ki se nizajo na obeh straneh bregov. Vrba je namreč drevesna vrsta, ki je močno odvisna od visoke vlage, zato jo praviloma najdemo ob vodotokih in vlažnih rastiščih. Žalujka, iva, kodrlajsasta, plazeča, rdeča, siva, bela in še katera vrsta spada pod latinsko oznako *Salix* (vrba). Poznavalci kaj

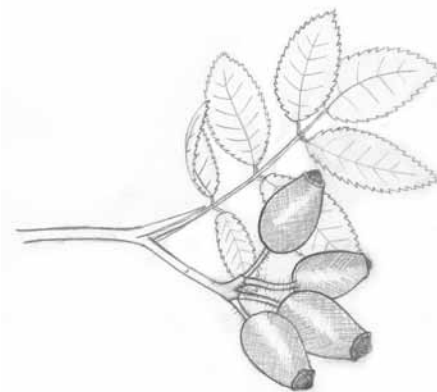
hitro ločimo povešene veje vrbe žalujke od zvitih in v nebo segajočih vej kodrlajsaste vrbe, za tiste manj večje je primerno, da ločijo vsaj razbrazdano in temno lubje krasotic ob bregovih od denimo gladkega in tanjšega debla bukve, ki se pojavlja na višjih nadmorskih višinah. Nekdaj je ob Res-slovi poti v Krakovskem gozdu raslo najdebelejše drevo v Sloveniji, bila je vrba z obsegom več kot osem metrov. Toda tako hitro, kot je zrasla, kar je za to vrsto značilno, je v močvirnatem območju tudi razpadla. Nasploh je življenjska doba vrbe kratka, veje pa krhke in tanke. Les vrbe je mehak in lahek za oblikovanje. Aprila pred denimo petdesetimi leti so otroci, ki so izdelovali piščali iz vrbe, s pesmijo nagovarjali vrbovo vejico, naj se omaja – omeha, da bodo lažje ločili lubje od lesa. To je bila tudi najtežja faza izdelave. Če je lubje počilo, piščalka ni piskala.

Zgodba o aspirinu

Utemeljitelj grškega zdravilstva Hipokrat je za vročino in bolečine predpisoval sok iz lubja vrbe. Učinkovina soka iz lubja vrbe res blaži bolečino in jo danes poznamo pod imenom salicilna kislina, njeno ime pa izhaja iz besede *Salix*. Zdravilne lastnosti salicilne kisline so poznali tako Rimljani, azijska ljudstva, severnoameriški Indijanci kot tudi afriški Hotentoti. Znanje o učinkih vrbovega soka je v srednjem veku poniknilo in se v Evropi ohranjalo zgolj prek zeliščark, ki so skubile vrbe, dokler jim tega niso prepovedali, ker je bila vrba takrat cenjena predvsem zaradi šibja. V uradno zdravilstvo se je vrba vrnila šele leta 1763, ko je duhovnik Edward Stone v Londonu poročal o uspešnih poskusih z vrbovim lubjem pri vročičnih bolnikih. Leta 1828 je profesor Buchner iz Münchna pripravil izvleček vrbovega lubja z vodo, odstranil nečistoče in tanine ter mešanico izparil – dobil je snov salicin ali spirno kislino. Bolniki, ki so lek prejemali zaradi revmatskih obolenj in vročine, zdravila niso dobro prenašali. Hofmann, ki je delal v Bayerjevi tovarni barvil, je začel iskati derivat, ki bi bil manj kisel, izbral je acetilsalicilno kislino. In iz imen acetil in spirin (spirna kislina) je nastalo ime aspirin.

ŠIPEK

Označuje ga latinsko ime *Rosa*. Ponekod ga imenujejo „divja roža“. Šipkov je toliko vrst, da bi z naštevanjem

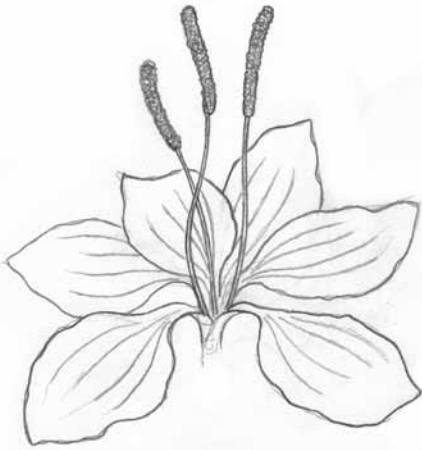
posameznih imen zapolnili celotni naslednji odstavek. Posamezne vrste natančno določajo strokovnjaki v laboratorijih, saj so zaradi križanja širom po svetu postale tako sorodne, da so s prostim očesom neločljive. Pri nas je nekako najpogostejši navadni šipek, ki je do tri metre visok listopadni grm. Najpogosteje ga srečamo na skalnatih pobočjih, ob poteh, v grmičevju, mejicah in na gozdnih obronkih. Kadar stoji na samem, ima skoraj kroglasto krošnjo, sicer pa se z vejami plazi po ovirah, ki se jih oprijemlje z bodicami. Da so te močne in ukrivljene nazaj, ve marsikateri izmed tistih, ki so kdaj nabirali plodove šipka. Vitki, približno centimeter do dva veliki plodovi so ob zrelosti živorodeče barve. Ker so izredno bogati z vitamini, jih že od nekdaj uporabljajo v zdravilne namene. Šipek pri nas zacveti maja in junija, dozori pa septembra in oktobra.

Priprava čaja

Krop se prelije čez dobre pol žličke posušenih (2 g) zmečkanih plodov, pusti stati 10–15 minut in precedi, čaša napitka se popije nekajkrat na dan. Napitek naj ne pride v stik s kovinami, ker te pospešijo razpad vitamina C.

TRPOTEC

Veliki trpotec je trajnica in značilen plevel na njivah, grobljah, ob poteh, še posebno veliko pa ga je na športnih prostorih. Širokolistni ali veliki trpotec namreč zelo dobro prenaša, če hodimo po njem, in na prostorih, kjer hodimo, tvori obsežne sestoje. Seme se prime čevljev in nog ter se tako uspešno razširja daleč naokoli. Na dobro gnojenih travnikih je pogost njegov bližnji sorodnik ozkolistni trpotec, ki ga spoznamo po dolgih in

suličastih listih. Obe vrsti vsebujeta veliko zdravilnih snovi (čreslovine, sluzi), zaradi česar je ta rastlina zelo pomembna v fitoterapiji.

Zanimivosti in zgodovina

Trpotec je stara zdravilna rastlina, ki so jo uporabljali že stari Kitajci pred tri tisoč leti. Tudi Grki in Rimljani so mu pripisovali številne zdravilne učinke. Rimski naravoslovec Plinij ga je imenoval „plantago“, kar je še danes njegova latinska oznaka, in predvsem cenil njegovo adstringentno delovanje. V antiki so ga uporabljali za celjenje ran. V srednjeveških zeliščarskih knjigah so ga priporočali kar za 24 različnih obolenj. V ljudskem zdravilstvu se je njegova velika priljubljenost ohranila do danes.

SRNA

Srnjad spada seveda med sesalce, še natančneje pa med parkljarje in prežvekovalce. Torej je v sorazmerno močnem sorodstvu z domačim govedom. Zakaj jo uvrščamo med sesalce, seveda vemo. V naših krajih je precej pogosta, zato jo zlahka srečamo tako v gozdu kot tudi na poljih. Seveda potrebujemo za to nekaj občutka pri hoji in ostro oko. Da je srnjadi pri nas preveč, se bodo potožili gozdarji. S svojim načinom prehranjevanja srnjad namreč zelo rada objeda mlade poganjke in močno vpliva na obnavljanje gozda. Da trditev drži, nas gozdarji prepričajo tako, da nam sredi gozda pokažejo z ograjo zaščitena področja, ki so veliko bolj poraščena. Lovci trdijo nasprotno, saj od gospodarjenja s srnjadjo nekaj finančno iztržijo. Skratka, kot povsod, je tudi tu potreben dogovor. Konec koncev – kakšen pa bi bil gozd brez divjadi? Srnjad je silno prilagodljiva živalska

vrsta. V evropskem prostoru, ki ga poseljuje, se je prilagodila na različne razmere. Zaradi tega se med sabo tudi precej razlikuje. Tako po telesni teži, načinu življenja, velikosti in obliki rogovja kot drugače. Ta opis bo zato kratka predstavitev našega tipa srnjadi.

Ko govorimo o srnjadi, mislimo tako na srne in srnjake. Po spolu jih med sabo najlažje razlikujemo po tem, da ima samec rogovje. Seveda ga nima takoj, ko se poleže. Zraste mu šele naslednje leto spomladi. Vsako jesen samci rogovje izgubijo in skoraj takoj jim prične poganjati drugo, praviloma močnejše. Velikost in volumen rogovja sta najbolj odvisna od naravnih razmer. Če boste videli srnjaka pozimi, boste videli, da mu rogovje prerašča koža (mah), ki se je z drgnjenjem reši proti pomladi.

Nekako maja dobi srnjad poletno, rdečkasto barvo dlake. To obdrži do jeseni, ko mu odpade. Zamenja jo zimska, siva dlaka. Vsaka dlaka posebej je votla in zato odličen toplotni izolator. Čas menjave dlake je odvisen od starosti srnjadi pa tudi od tega, kje srnjad živi. Srnjad je značilna teritorialna žival, ki si lasti svoj teritorij. Meje teritorija označi in z izločki žlez jih tudi ves čas obnavlja. Pred konkurenti svoje ozemlje brani. Ta boj poteka ves čas. To velja tako za srno kot tudi srnjaka.

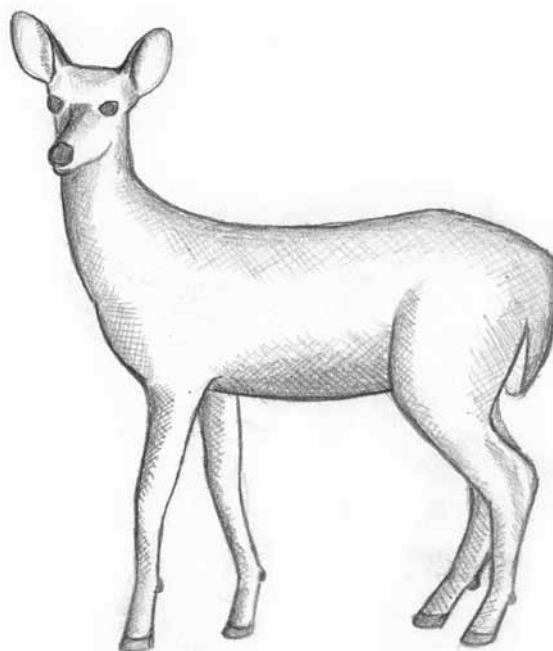
Zmotna je laična predstava, da srnjak

in srna živita v družini skupaj z mladički. Skupaj sta le kratek čas ob gonitvi, ki ji pravimo prsk. Ljubezen je kratka in vroča tudi zato, ker je čas prska po navadi konec julija in v začetku avgusta. Oplojeno jajce popolnoma miruje nekaj mesecev. Tako dobi bodoča mama nekaj časa, da se odebeli in s tem pripravi na potomstvo. Srna poleže maja ali v začetku junija. Praviloma dva mladiča. Ker mladiča materi ne moreta slediti, ju mati „odloži“. Nekajkrat dnevno ju poišče in nahrani. Od tod izvira tudi zmotna predstava, da smo našli zapuščena mladiča. Narahlo se umaknimo in ga ne prijemajmo. Prav gotovo je v bližini njegova mama. Poleti mladiči že lahko sledijo materi. Pričnejo se tudi pasti (objedati). Iz majhnih, ob rojstvu komaj kaj več kot kilogram težkih bambijev, zrastejo v 15 in več kilogramov težke živali. Samec je od samice praviloma nekoliko večji in težji.

Pogosto se pozimi srnjad združi v trop. Več oči in ušes pač zagotavlja večjo varnost. Trop poskrbi tudi za osirotele mladiče. Pozimi najde srnjad primerno mesto, kjer varčuje z energijo. Tako ob malinovju ali bršljanu lahko preživi tudi nekaj dni, ne da bi se premaknila, in čaka na konec zime.

| ALJA PINCOLIČ

| ILUSTRACIJE: TOMAŽ KUPLENIK

TAM, KJER SE V ENEM SAMEM DNEVU ZAMENJAJO ŠTIRJE LETNI ČASI – BELFAST (SEVERNA IRSKA)

Boccia ali dvoransko balinanje je edini šport, namenjen osebam s cerebralno paralizo. Tekmovalci med seboj tekmujejo posamezno, v parih ali v ekipah po tri. Igralce se med postopkom klasifikacij, ki se opravljajo na podlagi pravil tehničnega priročnika CPISRE, razvrsti v štiri skupine: BC1, BC2, BC3 in BC4.

Avgusta letos sem se kot prostovoljka udeležila svetovnega pokala v boccii v Belfastu na Severnem Irskem. Slovensko reprezentanco smo sestavljali: tekmovalci: Natalie Finkšt, Štefanija Pekljar, Fabio Rizzi in Boris Sever. Spremljevalna ekipa prostovoljcev: Sylvia Finkšt, Lea Hedžet, Anja Zlatečan, Iva Mahne in trener Izidor Izi Janc.

Teden dni pred odhodom smo se sestali na intenzivnih pripravah v Kamniku (v prostorih Cirusa Kamnik). Treningi potekajo dopoldne in popoldne po približno tri ure. V dopoldanskem času se vadi predvsem na sami tehniki metov. Prostovoljci sodelujemo predvsem pri pobiranju in posredovanju žogic tekmovalcem. Popoldanski trening je namenjen pripravi na tekmovanje. Tekmovalci tekmujejo med sabo oz. s prostovoljci.

Poleg treningov smo imeli tudi različne delavnice, ki jih je pripravljala športna psihologinja Katja Rak Vobovnik. Psihologinja se je osredotočila predvsem na odpravo treme in strahu, ki ovirata tekmovalce na tekmi.

V zgodnjih jutranjih urah 18. avgusta smo se odpravili proti zagrebškemu letališču. Zaradi statusa tekmovalcev, ki so invalidi s cerebralno paralizo, mora biti vsa ekipa pred vkrcanjem na letalo pred ostalimi potniki. Letalo zapustimo vedno zadnji, ker letališko osebje pomaga invalidom pri izkrcanju.

Po opravljenih formalnostih na letališču smo odleteli proti Londonu. Na letališču Heathrow nas je pričakalo prvo presenečenje. Letališka uslužbenka nam izročila pismeno dobrodošlico predsednika uprave letališča, gospoda Ernija Pattersona, ki nam je zaželel veliko športne sreče in prijetno bivanje v

Veliki Britaniji.

Po prestopu na drugo letalo smo poleтели na Severno Irsko, v mesto Belfast. Med letom se je po zvočniku javil kapitan zrakoplova, ki nas je posebej pozdravil in tudi on nam je zaželel prijetno bivanje v Belfastu, mnogo športne sreče in uspehov.

Po izkrcanju smo se z avtobusom odpeljali v predmestje Belfasta Jordanstown, v študentski kampus univerze Ulster. Na razpolago smo imeli celo hišo, ki smo jo okrasili z našimi zastavami. Imeli smo pravo „slovensko hišo“ sredi ulsterske univerze. Po namestitvi v sobe smo se odpravili na večerjo, ki je bila organizirana le nekaj metrov stran, v posebej za to postavljenem šotoru. Po večerji smo se odpravili na zaslužen počitek, saj so bili pred nami zelo naporni dnevi.

Že naslednje jutro smo doživeli še eno presenečenje. Pričakalo nas je toplo in jasno jutro. Temperature se sicer niso mogle primerjati z našimi, v Sloveniji je bilo 35oC, tu pa so bile mnogo nižje. Mene je pošteno zeblo, Irci pa so na ves glas ponavljali: imamo poletje, imamo poletje!

Kljub lepemu vremenu se nismo mogli nastavljeni soncu, saj nas je čakalo kar nekaj obveznosti. Po pregledu športne opreme so sledile obvezne klasifikacije športnikov. Klasifikacije so pomembne zato, da lahko ekipa tekmuje tudi ekipno. V ekipnem tekmovanju tekmujejo trije tekmovalci in en športnik mora biti klasificiran v kategorijo BC1. Pri preteklih prvenstvih je ekipa vedno imela smolo, saj so ji preklasificirali športnika. Tokrat pa nam je uspelo in tako smo lahko prvič na takšnem prvenstvu nastopili tudi na ekipnem tekmovanju. V popoldanskih urah smo imeli prvi prosti trening. Športniki so predvsem preizkušali podlago, ki je po njihovih besedah drugačna kot tista v Kamniku, na kateri so navajeni igrati, predvsem bolj počasna. Po treningu smo se odpravili na zaslužno večerjo. Vodje ekip so nato imeli informativni sestanek za paraolimpijske igre 2012 v Londonu. Predstavili so jim dvorano ExCel, v kateri bo prihodnje leto potekalo olimpijsko tekmovanje v boccii. Po sestanku so sledile priprave

SLOVENSKA HIŠA | FOTO: IVA MAHNE

na nočni spanec in kaj hitro so se luči v slovenski hiši ugasnile.

Naslednji dan smo vstali zgodaj, kar je zame pomenilo majhno nočno moro, saj rada dolgo spim. Spremljevalci smo vedno vstali pred svojimi varovanci, saj smo najprej morali poskrbeti zase, nato pa še zanje. Vloga spremljevalca je, da je ob svojem varovancu tako rekoč 24 ur na dan, odvisno je tudi od samostojnosti varovanca. Si njegova leva in desna roka, njegov trener, prijatelj, zaupnik ... Na koncu je ves tvoj trud in napor poplačan z iskreno hvaležnostjo in s toplim nasmehom. Po jutranjem ritualu nas je zopet pozdravilo sonce. Odpravili smo se proti dvorani, kjer je sledil drugi prosti trening. Varovanci so z vsakih metom prihajali v boljšo formo. Po treningu so se pričele priprave na slavnostno otvoritev, ki je bila v primerjavi z drugimi leti dokaj skromna. Vse je že usmerjeno v prihodnje olimpijske igre v Londonu. Predstavili so vseh 22 držav, ki so se udeležile tekmovanja. Videli smo nekaj tradicionalnih keltskih plesov, sicer pa so bili sami govori. Naslednji dan pa se je začelo zares. Prvo ekipno tekmovanje. Izžrebani smo bili v Pool A, skupaj s Španijo, Kanado, z Norveško in Južno Afriko. Sledil je manjši šok, saj smo imeli vse štiri tekme v enem dnevu, kar je za takšno tekmovanje neobičajno. Izžrebani smo bili v zelo težko skupino. Vse tri reprezentance z izjemo Južne Afrike so uvrščene med deseterico na svetovni lestvici CPISRA. Borili smo se hrabro in požrtvovalno ter proti Južni Afriki dosegli tudi težko pričakovano

SLOVENSKA REPREZENTANCA V BOCCII Z NOVO PRIJATELJICO ZGORAJ OD LEVE PROTI DESNI: IVA MAHNE, SYLVIA FINKŠT, ANJA ZLATEČAN, LEA HEDŽET SPODAJ OD LEVE PROTI DESNI: BORIS SEVER, NATALIE FINKŠT, SELEKTORICA REPREZENTANCE JUŽNOAFRIŠKE REPUBLIKE, FABIO RIZZI, ŠTEFANIJA PEKLAR | FOTO: **BOCCIA TEAM SLOVENIJA**

OTVORITVENA SLOVESNOST, NA SLIKI IVA MAHNE IN NJENA VAROVANKA ŠTEFANIJA PEKLAR | FOTO: **BOCCIA TEAM SLOVENIJA**

prvo zmago. Še težji dvoboj pa je potekal zunaj igrišča. Navijaški skupini iz Kanade (bilo jih je najmanj 50) in iz Slovenije (bilo nas je samo 6) sta bili v dvorani najglasnejši. Tekmovali smo, kdo bo koga preglasil.

Dnevni izkupiček naše reprezentance so bili trije porazi in ena zmaga, kar nam je prineslo 4. mesto v skupini A. Nismo pa si priborili nadaljevanja na tekmovanju in možnosti nastopanja v Londonu. Razočarani in predvsem izčrpani smo odšli na večerjo in kar hitro k nočnemu počitku.

Nekaj neverjetnega za otok, že četrti dan sončno in suho vreme. Dan smo izkoristili za ogled finalnih tekem in za ogled bližnje okolice ulsterske univerze. Ta dan je bil namenjen sproščanju in nabiranju novih moči. Naslednje štiri dni so nas čakale posamične tekme.

To je bilo moje prvo veliko tekmovanje v vlogi spremljevalke. Po slabo prespani noči sem bila bolj napeta od svoje varovanke. Po prostem treningu je bila na vrsti prva tekma. Uradne priprave na tekmo se pričnejo v čakalnici oz. Call room. To je posebej za to namenjen prostor, v katerem se 15 minut pred začetkom tekme zberejo igralci, spremljevalci in sodniki. Sodnik z metom kovanca določi, katera stran bo imela rdečo oz. modro barvo krogel. Sodnik obema stranema posreduje način sojenja. Oba tekmovalca imata tudi možnost, da si izmenjata in pregledata krogle. Ko nastopi čas za tekmo,

spremljevalci zapustimo prostor in se pomešamo med navijače. Kljub lepemu vremenu, ki je bilo tudi naslednje štiri dni, nam žal tudi med posamičnimi tekmami ni uspelo doseči norm za paraolimpijske igre v Londonu.

Vsega lepega je prehitro konec, tudi lepega vremena. Sonce je zamenjalo oblačno vreme z dežjem in s točo. Počasi se je končalo tudi naše tekmovanje.

Zadnji dan smo izkoristili za ogled finalnih tekem, nato sta sledili zaključna prireditev in slavnostna večerja. Irci so nam pripravili nepozabno zabavo. Res so izjemno prijazen in gostoljuben narod. Vsi prostovoljci, ki so pripravili tekmovanje in sodelovali na njem, so delali od jutra do večera, vendar so bili kljub težkemu in napornemu delu vedno nasmejani in vedno pripravljeni pomagati. Njihova prijaznost in gostoljubnost sta bili nepozabni in naravnost ganljivi. Žal pa se je zabava, ki smo si jo po napornih dnevih tudi zaslužili, končala predčasno. Tako rekoč sredi noči smo se morali odpraviti proti letališču. Pot domov je bila dolga, predvsem pa naporna, saj je trajala kar cel dan. Velikokrat smo v smehu rekli, da verjetno potujemo na drugo celino.

Za menoj je torej neverjetna življenjska izkušnja, med katero so se spletla nova prijateljstva, nova poznanstva. Imela sem priložnost, da sem se lahko pridružila tej neverjetni reprezentan-

ci, ki je kljub svoji majhnosti sinonim za smeh, dobro voljo, trdno delo, zabavo ... Verjamem, da se bo nekega dne, s pomočjo dobrega trenerja, s čudovito vizijo in pravilno zastavljenim delom, z uspešnimi in delovnimi tekmovalci ter z nesebičnimi spremljevalci, ki žrtvujejo svoj prosti čas in energijo ter so pripravljeni pomagati človeku invalidu, zavihtela na sam čarobni vrh Olimpa.

Seveda pa za samo delovanje reprezentance niso potrebni le tekmovalci in spremljevalci, temveč tudi pokrovitelji in donatorji, ki nam omogočijo, da se lahko udeležimo priprav in velikih mednarodnih tekmovanj.

Ponovno se vam javim leta 2016, ko pridem iz Ria de Janeira.

| IVA MAHNE

PROSTI TRENING | FOTO: **BOCCIA TEAM SLOVENIJA**

ČEBULARSKI POHOD NA RAKO

V nedeljo, 20. 11. 2011, je bil organiziran 10. tradicionalni planinski pohod na Rako. Vse se je začelo zaradi rdeče raške čebule, včasih so kmečke žene iz Rake peš čez Krakovski gozd nosile prodajat čebulo na trg v Kostanjevico. Rdeča čebula je na Raki posebej priznana, celo ozimnica vsakega gospodinjstva na Raki. Račani so ponosni na svoj pridelek, nam pa je dala zamisel za vsakoletni pohod. V letošnjem letu smo organizirali pohod skupaj s Turističnim društvom iz Rake.

V nedeljo zjutraj ob 9. uri se je zbralo veliko pohodnikov, od otrok do njihovih staršev, pa tudi planincev iz celotne Slovenije. Prispel je avtobus iz Kranja in Škofje Loke z več kot 50 pohodniki. Veliko je bilo tudi domačinov z Rake in Kostanjevice. Mednarodna udeležba iz Samobora ni izostala. Pred gostilno Žolnir se je zbralo 225 pohodnikov. Prisotne pohodnike je prišel pozdravit sam župan občine Kostanjevica na Krki. Opisal je značilnosti Krakovskega gozda, posebnosti živalstva in ptičev, ki živijo na tem področju, sestavo gozda, govoril pa je tudi o pragozdu in njegovi zaščiti. Vse prisotne je pozdravil tudi glavni odgovorni vodnik Franc Bakšič,

ki je podal kratek opis poti z navodili in že je s svojimi pomočniki popeljal pohodnike na pot. Lepo vreme je ugodno vplivalo na razpoloženje udeležencev, pa tudi suha tla, v nasprotju z lanskim deževjem, so omogočala sproščen prijeten pohod za vse udeležence.

Pot smo nadaljevali po Resslervi poti, mimo mokrišča Trstenik do začetka pragozda. Tam smo imeli krajši postanek za okrepčilo – pijačo. V nadaljevanju smo prišli na območje sosednje občine oziroma krajevne skupnosti Raka. Prečili smo potok Lokavec in prišli do kočje Lovskega društva Raka, kjer smo imeli krajši postanek s pogostitvijo in toplim čajem, pa tudi posebneža cvička ni manjkalo. Po polurnem postanku nas je v imenu turističnega društva pozdravil Lojze Kerin, zapeli smo planinsko himno in nadaljevali pot proti Smedniku. Hodili smo ob potoku Račna in nato pot nadaljevali proti Raki oziroma vinskim goriscam pod Rako, ob poti so nas domači vinogradniki postregli s pijačo in pecivom. Počasi smo prihajali proti cilju, gasilskemu domu na Raki. Topla malica, pasulj za vse pohodnike, je bila pripravljena, turistično društvo je poskrbelo za prijeten zaključek s cvičkom in harmoniko. Vsi smo bili zadovoljni ob dobri organizaciji domačinov, njihovem delu in pristrčnem sprejemu. Sodelovanje društev in povezava z lokalnimi skupnostmi, s Krajevno skupnostjo Raka in z Občino Kostanjevica na Krki,

ČEBULARSKI POHOD | FOTO: MATEJ JORDAN

omogoča organizacijo takšnega druženja. Marsikje tako sodelovanje manjka oziroma ne obstaja. Pred odhodom je vodnik Franc Bakšič podelil medalje za prehojeno pot, vzgojene na svoji njivi. Medalja-čebula, letos debela, je prišla do vsakega pohodnika. Pridružite se nam drugo leto, medalja vaš čaka.

Vsem, ki ste prispevali s svojim delom pri organizaciji, najlepša hvala, naprošeni ste še za drugo leto, ob 11-letnici Čebularskega pohoda na Rako. Čebularski pohod je primeren za vse generacije in za družine. Namenjen je povezovanju vseh ljudi, krajev, občin, regij, Slovenije in tudi širšemu povezovanju, zunaj naših meja.

Planinski pozdrav!

| FRANC ŠTOKAR

TRADICIONALNO TEKMOVANJE V LOVU RIB S PLOVCEM - POKAL KOSTANJEVICE 2011

Zaradi pestrega ligaškega tekmovalnega urnika smo letos datum tekmovanja za Pokal Kostanjevice 2011 morali pomakniti v november. Tekmovanje je potekalo v nedeljo, 6. novembra, na tekmovalni trasi v Jerovcah. Pomerilo se je 8 ekip, skupaj 40 tekmovalcev. Žal se tekmovanja zaradi zasedenosti niso mogli udeležiti naši ribiški prijatelji iz Srbije – ekipa Sport commerce. Udeležence je pozdravilo oblačno vreme in razmeroma nizek vodostaj reke Krke za ta letni čas. Tekmovalni dan se je pričel ob sedmih zjutraj z zborom udeležencev in žrebom. Po toplem zajtrku so se tekmovalci podali na tekmovališče.

Ulov je bil dober, kajti skoraj vsi tekmovalci so ob koncu ribolova imeli kaj pokazati. Skupaj je bilo ulovljenih dobrih 137,5 kilograma rib, kar pomeni dobre 3 kilograme rib na tekmovalca.

Tekmovanje se je pričelo ob 10. in končalo ob 13. uri. Po triurnem ribolovu so se najbolje izkazali tekmovalci ekipe RD Brestanica-Krško, ki so ulovili 26.450 gramov in zbrali 17 negativnih točk. Boj za prvo mesto je bil oster, kajti drugo mesto je zasedla ekipa RD Brežice v enakim številom negativnih točk, vendar z ulovljenimi 22.310 grami, tretja pa je bila ekipa RD Črnomelj s 19.560 grami in z 20,5 negativne točke. Posamezno je bil najboljši Tomaž Vanič, član ekipe RD Brežice, ki je ulovil 10.450 gramov, drugi je bil Zdravko Bregar iz ekipe RD Brestanica-Krško z 9.440 grami, tretji pa Darko Šarman iz ekipe RD Sevnica z 8.810 grami. Tekmovanje smo sklenili v gostilni Kmečki hram s kosilom in podelitvijo pokalov, medalj in praktičnih nagrad. Izkoriščamo to priložnost in se še enkrat zahvaljujemo vsem podjetjem

in posameznikom ter Občini Kostanjevica na Krki, ki so s svojimi prispevki omogočili to tekmovanje.

| ROBERT HOČEVAR

RIBIČI | FOTO: ROBERT HOČEVAR

NE ZATISKAJMO SI OČI PRED NASILJEM

25. november je Mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami. V dneh med 25. novembrom in 10. decembrom potekajo mednarodni dnevi akcij boja proti nasilju nad ženskami.

Menim, da ne bi bilo odveč, če bi se vsak izmed nas v teh dneh vprašal:

Kakšen je moj odnos do nasilja?

Če bi slišal ali videl, da se pri sosedih dogaja nasilje, bi ukrepal, bi poklical policijo?

Če bi me policist vprašal, ali sem kdaj opazil, slišal, da sosed tepe ženo, bi povedal ali bi molčal?

Če bi prijatelj v moji prisotnosti žalil svojo partnerko, bi mu rekel, naj preneha?

Če bi bral v časopisu novico, kako je po dolgoletnem nasilju nasilnež ubil svojo ženo, kašen bi bil moj komentar?

Nasilje ni nekaj, kar se dogaja nekje daleč „za devetimi gorami“, nasilje se dogaja zelo blizu nas, naša odločitve pa je, ali bomo videli in, seveda, ali se bomo na nanj odzvali. Naše zaznavanje nasilja in odziv nanj sta močno odvisna od našega odnosa do nasilja. Na žalost pa pri veliki večini odnos do nasilja temelji na predsodkih, ki obstajajo v zvezi z nasiljem v družini.

Značilne ali vsaj zelo pogoste predstave so, da nasilja ni tako veliko, da se s številkami pretirava, da se nasilje dogaja v družinah, ki živijo na socialnem robu, žrtev je neizobražena, neuka, izvajalec nasilja je zapit, brezposeln, ima redne opravke s policijo, nasilje je zasebna stvar družine, para, žrtev pa bi, če bi hotela, lahko odšla, torej ji nasilje očitno ustreza.

V letu 2010 je bila izvedena prva slovenska nacionalna raziskava o pojavnosti nasilja v zasebni sferi in partnerskih odnosih, ki je nastala v okviru ciljnega raziskovalnega projekta CRP V5-0464 z naslovom Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in partnerskih odnosih. Projekt vodi izr. prof. dr. Katja Filipčič z Inštituta za kriminologijo. Raziskava je bila izvedena na vzorcu 3.000 žensk med 18. in 80. letom starosti.

Zakaj jo omenjam?

Ker izsledki razbijajo značilne predsodke, ki jih imajo ljudje o nasilju v družini in ki jih tako radi uporabijo, da opravičijo

svoje neodzivanje na nasilje.

Naj navedem ključne ugotovitve iz raziskave:

- vsaka druga ženska (56,6 %) je od dopolnjenega 15. leta starosti doživela eno od oblik nasilja.
- Vsaka druga ženska je doživela nasilje tudi v zadnjih 12 mesecih, največkrat psihično nasilje.
- Najpogostejša izobrazba žrtev nasilja, ki jo ima 36,7 % anketirank, je srednja šola. Sledi fakulteta (16,7 %), potem višja šola (13,5 %). 26,1 % anketirank ima nižjo in 37,2 % jih ima višjo izobrazbo od srednje šole.
- Več kot polovica anketirank je zaposlenih (51,2 %), med njimi prevladujejo tiste, ki so zaposlene za polni delovni čas (21,3 %) in za nedoločen čas (19,2 %).
- Podatki so prav tako pokazali, da se nasilje lahko začne kadarkoli v življenju, od zgodnjega otroštva pa do pozne starosti.
- Največ nasilja se je zgodilo v primarni družini. Sledi čas med drugim in petim letom partnerstva (22,3 %). Pomembno je, da je kar 25,5 % začelo nasilje doživljati že v prvem letu poznanstva, od teh kar 7 % v prvem mesecu. 5,5 % žensk je doživljalo nasilje tudi v nosečnosti.
- Več kot četrtnina žensk (27,4 %) doživlja nasilje več kot 20 let; 16,7 % do 20 let; 14 % do 10 let; 9,1 % do 5 let in potem se odstotek niža. Le 1,1 % žensk je doživljalo nasilje manj kot 1 mesec.
- Najpogostejši razlogi, ki so jih navedle anketiranke za vztrajanje v nasilnem odnosu, so ugotovitev, da je odhajanje od storilca dolg proces ter razlogi, povezani z otroki in družino (strah, da bi izgubile otroka, občutek krivde, da bi z odhodom razdrle družino, da bi otrokom vzele očeta).
- Več kot polovica žensk o nasilju ni obvestila nikogar. Med tistimi, ki so iskale pomoč, jih je največ obvestilo policijo (36,2 %), potem center za socialno delo (CSD) (31,3 %), sledijo še zdravstveni dom in odvetnik.
- Odstotek zadovoljstva s temi institucijami je visok, saj je npr. kot zelo ustrezno pomoč policije označilo 27,1 % žensk, zdravstvenega doma kar 40,5 % žensk, CSD 35,3 % žensk in

pomoč odvetnika četrtnina.

- Bolj kot službam zaupajo ženske svojim bližnjim. Več kot polovica se zaupa prijateljici/ju, potem mami (42,8 %), četrtnina sestri, petina očetu ali otrokom, sledijo soseda, sodelavka ali drugi sorodniki.
- Glede odziva okolja so v 65,5 % ljudje verjeli anketirankam, da doživljajo nasilje, in v 40 % so jim svetovali, naj storilca zapustijo. Približno šestina jim je ponudila bivanje. Druga šestina pa je anketirankam svetovala, naj nasilje zdržijo, desetina pa, naj se pogovorijo s storilcem. Kar 37,8 % odzivov je bilo izrazito negativnih, bodisi da anketirankam niso verjeli, da so jih krivili za dogajanje, češ da storilca provocirajo, svetovali so, naj se podredijo ali pa se preprosto niso menili za nasilje.
- Povzročitelji nasilja so v 90,8 % moški. Nasilni postajajo že zgodaj, saj je najmlajši star 14 let, in so nasilni tudi v pozni starosti, saj ima najstarejši 84 let.
- Največ povzročiteljev nasilja ima srednješolsko izobrazbo (28,6 %), sledi višja šola (20,2 %), osnovna šola (16,7 %) in magisterij (11,9 %), potem nedokončana osnovna šola in nato visoka strokovna šola, fakulteta, doktorat in poklicna šola.
- Največkrat so zaposleni za polni delovni čas, redkeje za nedoločen čas – tako je zaposlenih 16,9 %. Le 1,4 % je brezposelnih.
- 36,8 % povzročiteljev nasilja je vernih. Za 12,9 % tega podatka ni bilo; 45,4 % pa jih ni vernih. Od tistih, ki so verni, jih je 90,3 % katoličanov, preostali so pravoslavne ali muslimanske vere. Vendar je manj takih, ki vero zares tudi prakticirajo, se torej udeležujejo verskih obredov. Takšnih je 15,7 %.
- 16,7 % povzročiteljev nasilja nikoli ne uživa alkohola do stopnje pijanosti. Nekajkrat na leto je pijanih 20,5 % povzročiteljev, nekajkrat na mesec 21,2 %, nekajkrat na teden 19,2 % in vsak dan 22,4 %.
- 56,7 % povzročiteljev ni nikoli obravnavala policija; 35,1 % pa jih je. Za preostale ni podatka.

Ste se zamislili nad ugotovitvami raziskave? Če povzamem: v Sloveniji je veliko nasilja v družini, dogaja se vsak dan. Žrtve ne vztrajajo v nasilnem odnosu, ker jim to ustreza, ampak ker je na individualni, odnosni in družbeni ravni vrsta dejavnikov, ki jim otežujejo odločitve. Žrtve nasilja tudi niso neuke, nezaposlene, starejše ženske. Nasilje se

lahko zgodi vsakemu izmed nas. Izvajalci nasilja so tudi zelo izobraženi gospodje, ki ne posegajo čezmerno po alkoholu, imajo zaposlitev in družbeni status. Odziv okolice je pomemben za odločitev žrtve, da prekine nasilje, saj žrtev najbolj zaupa svojim bližnjim, med katere po podatkih raziskave spadajo tudi sosedje.

Zakaj sem navedla tudi podatke raziskave, ki se nanašajo na zadovoljstvo žrtev s sodelovanjem z institucijami? Iz preprostega razloga, ker v družbi in pri samih žrtvah velja, da nima smisla prijavljati nasilja v družini oziroma se obračati za pomoč na institucije. Izsledki raziskave jasno kaže, da institucije, kot so policija in centri za socialno delo, dajejo žrtvam učinkovito pomoč, zato se le obrnite nanje kot žrtev ali kot nekdo, ki ima informacijo o nasilju v družini.

Na podlagi dolgoletnih izkušenj z delom na področju nasilja v družini želim povedati vsem, ki trpite nasilje: odločite se in spregovorite o tem, kar se vam dogaja, poiščite pomoč. Vem, da ni lahko, vendar verjamem, da je še veliko težje vsak dan prenašati nasilje oziroma živeti v pričakovanju nasilja. Nasilje se ne konča samo od sebe, ampak se z leti stopnjuje, mogoče zamenja obliko, konča pa se ne. Če so vam pri odločitvi ovira otroci, vaš strah, kaj jim boste odvzeli, če odidete iz nasilja, naj vam povem, da jih boste s tem, ko boste odšli oziroma prekinili

nasilje, olajšali za marsikatero stisko, ki jo vsak dan tudi oni preživljajo zaradi nasilja, tudi če mu niso neposredno izpostavljeni. Dali jim boste možnost, da živijo brez strahu, da se naučijo, da nasilje ni normalen del medosebnih odnosov, dali jim boste možnost za zdrav psihofizičen razvoj. Torej naj vam bodo otroci kvečjemu spodbuda, da nekaj storite. Prej kot boste prekinili molk, bolje bo za vas, za otroke in za izvajalca nasilja.

Če ste eden od tistih, ki izvajate nasilje, tepete partnerko, jo zmerjate, ponižujete, ustrahujete, nadzorujete ..., prenehajte s tem vedenjem in si poiščite pomoč. Nihče nima pravice, da ponižuje druge, tudi vi ne. Mogoče imate danes „korist“ od tega da ste nasilni, vendar dolgoročno samo izgubljate: izgubljate partnerko, izgubljate otroke, izgubljate družino, spoštovanje okolja. Ker bati se nekoga ni isto kot nekoga spoštovati. Z vsakim izvajanjem nasilja izgubljate košček svoje človečnosti in izgubljate možnost kakovostnih medčloveških odnosov, ki pa nam edini lahko prinesejo srečo in zadovoljstvo.

Ste res zadovoljni s tem, ko vas partnerka in otroci prestrašeno gledajo, vam iz strahu v vsem pritrldijo, ko jočejo, ko vas prosijo, naj prenehate z nasiljem, vam to daje moč? Kaj si vi v resnici želite zase in za svoje bližnje? Poiščite si pomoč!

Kaj lahko mi storimo?

Posameznik bo uporabljal nasilno vedenje, če stroški nasilnega vedenja ne bodo presegle ugodnosti, ki jih povzročata tako ravnanje. Zato je pomembno, da se izvajalcu postavi meja, da čuti negativne posledice svojega vedenja. Žrtev je v položaju, ko mu težko postavi mejo brez pomoči drugih, in tukaj je naša vloga, da izvajalcu nasilja jasno povemo, da je njegovo vedenje nesprejemljivo, da pokličemo policijo, center za socialno delo, da žrtvi ponudimo pomoč ... Ne zatiskajmo si oči, ne govorimo, da to ni naš problem. Nasilje je kot rak - če ga ne zdravimo, se razrašča. Omenjena raziskava je pokazala, da je lahko žrtev kdorkoli, v kateremkoli življenjskem obdobju.

Žrtve nasilja, osebe s težavami v duševnem zdravju, osebe s posebnimi potrebami, stari ... spadajo v tako imenovano „ranljivo skupino prebivalstva“, za katero velja večja stopnja ogroženosti pred nasiljem.

Nekoč bomo vsi stari, jutri mogoče zaradi posledic prometne nesreče, bolezni „drugačni“ in zato ranljivi. Kaj učimo naše otroke, ki bodo nekoč skrbeli za nas? Jih učimo kakovostnih medosebnih odnosov, spoštovanja, solidarnosti?

Naj sklenem z mislijo: ne sprašuj, komu zvoni, zvoni tebi!

| SONJA ŽUGIČ, UNIV. DIPL. SOC. DEL.,
REGIJSKA KOORDINATORICA ZA OBRAVNAVO
NASILJA

IZPRAZNJENA KARTONSKA EMBALAŽA ZA MLEKO IN SOKOVE (TETRAPAK) SPADA V ZABOJNIK ZA PLOČEVINKE IN SESTAVLJENO EMBALAŽO!

Z izrazom „kartonska embalaža za mleko in sokove“ oziroma „embalaža tetrapak“ označujemo vso embalažo, v katero polnimo tako imenovana tekoča živila. Kljub temu da je večinoma sestavljena iz kartona, jo moramo po uporabi odložiti v zabojnik za odpadno pločevinke in sestavljeno embalažo. S takšnim ravnanjem tudi v občini Kostanjevica na Krki prispevamo k zmanjševanju količin končno odloženih odpadkov na odlagališčih, zmanjšujemo obremenitve okolja in ohranjamo naravne vire.

V Sloveniji smo v lanskem letu ločeno zbrali več kot 1.000 ton odpadne kartonske embalaže za mleko in sokove. Omenjena količina predstavlja samo 14-15 % vse tovrstne embalaže na slovenskem trgu, zato si moramo prizadevati, da z njo pravilno ravnamo tudi, ko jo izpraznimo.

Iz česa je sestavljena?

Embalažo tetrapak najpogosteje sestavljajo:

- karton, ki ji daje obliko in trdnost,
- polietilen (plastična masa), ki varuje embalažo in izdelek v njej pred vlago ter hkrati povezuje različne plasti v embalaži, ter
- aluminij, ki varuje izdelke pred svetlobo, mikroorganizmi (npr. škodljivimi bakterijami) in zrakom.

Pravilno zložena odpadna embalaža tetrapak zavzame do 20-krat manj prostora

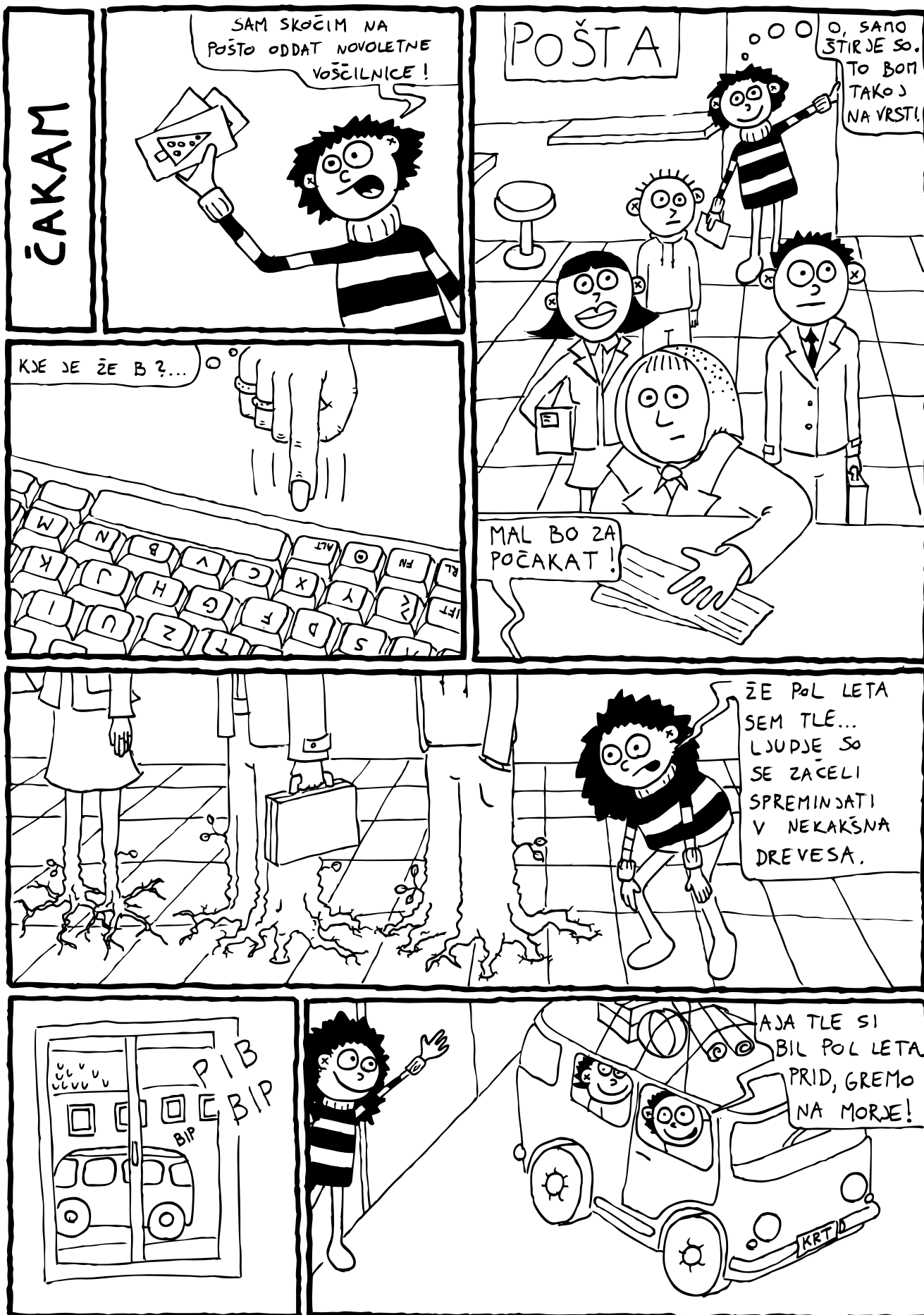
Ko je embalaža tetrapak popolnoma prazna, je priporočljivo, da jo izperemo z vodo, nato odvihamo robove in jo stisnemo. Če ima pokrovček, jo tudi zapremo. Tako zavzame do 20-krat manj prostora kot embalaža, ki je ne zložimo. Odložimo jo v zabojnik za odpadno

embalažo na ekološkem otoku in tako omogočimo recikliranje vseh sestavnih materialov embalaže ter izdelavo novih izdelkov. Odpadna embalaža tetrapak torej ne sodi v zabojnik za papir, četudi je večinoma sestavljena iz papirja oziroma kartona.

Kaj nastane iz odpadne embalaže tetrapak?

S pravilnim odlaganjem odpadne embalaže omogočimo recikliranje vseh njenih sestavnih delov. V postopku recikliranja v papirnicah pridobimo recikliran papir in karton, ki ju je mogoče nadalje uporabiti za proizvodnjo različnih izdelkov: lepenke, kartona, valovitega kartona, kartonske embalaže za jajca, papirnatih vrečk, papirnatih brisač, tulcev, pisarniškega papirja in drugega.

| NADJA NOVAK

Program prireditev – zima 2011/2012

23. 12. 2011 ob 17.00	Prihod Božička in pravljica Muca copatarica	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
26. 12. 2011	14. tradicionalni pohod na Polom	Zbor na parkirišču Galerije Božidar Jakac
26. 12. 2011 ob 16.00	Novoletni potop	Gostilna Kmečki hram
26. 12. 2011 ob 18.00	Osrednja občinska slovesnost ob dnevu samostojnosti in enotnosti in Božično novoletni koncert Pihalnega orkestra Kostanjevica na Krki	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
6. 1. 2012 ob 18.00	Koledovanje Svetih treh kraljev	Gostilna Kmečki hram
19. 1. 2012 ob 16.30	Predavanje dr. Vesne Vuk Godina: kakšne otroke si želimo in kaj delamo, da to postanejo?	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
21. 1. 2012	Praznik domačih kolin	Gostilna Kmečki hram
7. 2. 2012 ob 18.00	Osrednja občinska prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku	Lamutov likovni salon
19. 2. 2012	Šelmarija 2011	
3. 3. 2012 ob 18.00	Koncert pevk Društva podeželskih žena Pod Gorjanci	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
24. 3. 2012 ob 8.30	Čistilna akcija »Očistimo Slovenijo 2012«	Zbor pred Osnovno šolo Jožeta Gorjupa
24. 3. 2012	Praznik vina, kruha in suhega sadja	Gostilna Žolnir